

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ
ΣΤΗ ΒΕΛΙΤΩΣΗ ΦΥΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΑ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Σύγκριση των συστημάτων GLOBAL - AGRO και περιπτώσιολογική μελέτη
των συστημάτων πιστοποίησης στον νομό Αιτωλοακαρνανίας

Μαρία Κ. Χεινοπόρου

Επιβλέπων καθηγητής:
Δημήτριος Μπιλάλης, Καθηγητής ΓΠΑ

**ΑΘΗΝΑ
2022**

**ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**

Μεταπτυχιακή διατριβή

Σύγκριση των συστημάτων GLOBAL-AGRO και περιπτώσιολογική μελέτη των συστημάτων πιστοποίησης στο νομό Αιτωλοακαρνανίας

GLOBAL-AGRO system comparison and case study of the certification systems in the prefecture of Etoloakarnania

Μαρία Κ. Χεινοπόρου

Εξεταστική Επιτροπή

Δημήτριος Μπιλάλης, Καθηγητής ΓΠΑ (Επιβλέπων)

Ηλίας Τραυλός, Επίκουρος Καθηγητής ΓΠΑ

Παναγιώτα-Θηρεσία Παπαστυλιανού, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΓΠΑ

Σύγκριση των συστημάτων GLOBAL-AGRO και περιπτώσιολογική μελέτη των συστημάτων πιστοποίησης στον νομό Αιτωλοακαρνανίας

*ΠΜΣ Καινοτόμες Εφαρμογές στην Αειφορική Γεωργία, στη Βελτίωση Φυτών & στην Αγρομετεωρολογία
Τμήμα Επιστήμης Φυτικής Παραγωγής
Εργαστήριο Γεωργίας*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση και η σύγκριση δύο συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης καλλιεργειών, του AGRO 2.1-2.2 και του GLOBAL G.A.P., καθώς και η περιπτώσιολογική μελέτη του AGRO 2.1-2.2 στην καλλιέργεια της ελιάς στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας. Τα δύο αυτά πρότυπα προάγουν την ορθολογική άσκηση της γεωργίας, συνδυάζοντας ισορροπία ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ικανοποίηση της αυξανόμενης ζήτησης για τρόφιμα.

Οι απαιτήσεις του κοινού για περισσότερο ποιοτικά, ασφαλή και φιλικά προς το περιβάλλον αγροτικά προϊόντα, οδήγησε τους παραγωγούς στην εφαρμογή συστημάτων, όπως αυτών που εξετάζονται στην εργασία. Τα συστήματα αυτά βελτιώνονται διαρκώς και ακολουθούν τις ανάγκες του καταναλωτή δείχνοντας πάντα σεβασμό στους κανόνες της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής

Στην εργασία, γίνεται λεπτομερής σύγκριση των συστημάτων, ανά ενότητα, αλλά και ανά άρθρο, καθώς και ανάλυση του AGRO 2.1-2.2 για την παραγωγή ελιάς στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας. Τέλος, για τη συγκέντρωση των απαραίτητων δεδομένων, αξιοποιήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο περιλαμβάνει 22 ερωτήσεις που αφορούν στα δύο συστήματα.

Επιστημονική Περιοχή: Συστήματα πιστοποίησης

Λέξεις κλειδιά: GLOBALG.A.P., AGRO 2.1-2.2, Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, Κανόνες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, Παραγωγή Ελιάς.

GLOBAL-AGRO system comparison and case study of the certification systems in the prefecture of Etoloakarnania»

*MSc Innovative Applications in Sustainable Agriculture, in Plant Improvement & in Agrometeorology
Department of Crop Faculty
Laboratory of Agronomy*

ABSTRACT

The subject of this work is the analysis and comparison of two integrated crop certification systems, AGRO 2.1-2.2 and GLOBAL G.A.P., as well as the case study of AGRO 2.1-2.2 in olive cultivation in the Prefecture of Etoloakarnania. These two models promote the rational practice of agriculture, combining a balance between protecting the environment and meeting the growing demand for food.

Public demand for more quality, safe and environmentally friendly agricultural products has led producers to implement systems such as those examined in this project. These systems are constantly improved and follow the needs of the consumer, always showing respect for the rules of Good Agricultural Practice

In this project, a detailed comparison of the systems is made, per unit, but also per article, as well as analysis of AGRO 2.1-2.2 for olive production in the Prefecture of Etoloakarnania. Finally, for the collection of the necessary data, a questionnaire was used which includes 22 questions concerning the two systems.

Scientific Area: certification systems

Keywords: GLOBALG.A.P., AGRO 2.1-2.2, Integrated Management System, Rules of Good Agricultural Practice, Olive Production.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους όσους με βοήθησαν στην ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής.

Ευχαριστώ τον Επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Δημήτριο Μπιλάλη για την άριστη συνεργασία που είχαμε, για την καθοδήγηση, τις σημαντικές παρατηρήσεις, τις υποδείξεις και διορθώσεις του κατά τη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας μελέτης.

Επίσης ευχαριστώ την Αναπληρώτρια Καθηγήτρια κα. Παναγιώτα Παπαστυλιανού και τον Επίκουρο Καθηγητή κ. Ηλία Τραυλο, μέλη στην Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή για τον χρόνο που αφιέρωσαν.

Επιπλέον θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους συναδέλφους μου στην Cosmocert, αλλά και στους συνεργάτες μου στην Αγροτεχνική, για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφεραν. Ειδικότερα τον κ. Κουτρόλο Κωνσταντίνο και κ. Δημητρίου Κοσμά, που με τις γνώσεις και την εμπειρία τους πάνω στα θέματα της ολοκληρωμένης διαχείρισης καλλιεργειών συνέβαλαν τα μέγιστα στην εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Τέλος, να ευχαριστήσω όλους τους παραγωγούς που έλαβαν μέρος στην έρευνα συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο και με αυτό τον τρόπο βοήθησαν στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.

Μαρία Χεινοπόρου

«Με την άδειά μου, η παρούσα εργασία ελέγχθηκε από την Εξεταστική Επιτροπή μέσα από λογισμικό ανίχνευσης λογοκλοπής που διαθέτει το ΓΠΑ και διασταυρώθηκε η εγκυρότητα και η πρωτοτυπία της»

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
1.1 ΟΡΘΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ	8
1.2 ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	9
2.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	11
2.1 Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.....	11
2.2 AGRO.....	12
2.3 GLOBALGAP	14
3 ΠΡΟΤΥΠΑ AGRO 2-1, 2-2 ΚΑΙ GLOBALG.A.P.	15
3.1 AGRO 2-1	15
3.1.1 Απαίτηση 4.2-Καθορισμός Πολιτικής	16
3.1.2 Απαίτηση 4.3-Προγραμματισμός.....	16
3.1.3 Απαίτηση 4.4-Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης	17
3.1.4. Απαίτηση 4.5-Έλεγχος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες	19
3.1.5 Απαίτηση 4.6-Ανασκόπηση.....	20
3.1.6 Συνεχής βελτίωση	20
3.2 AGRO 2-2	20
3.2.1 Απαίτηση 4.1-Πολλαπλασιαστικό Υλικό	21
3.2.2 Απαίτηση 4.2-Γενικές Καλλιεργητικές Φροντίδες.....	21
3.2.3 Απαίτηση 4.3-Διαχείριση εδάφους.....	21
3.2.4 Απαίτηση 4.4-Παρακολούθηση μετεωρολογικών δεδομένων	22
3.2.5 Απαίτηση 4.5-Θρέψη φυτών (λίπανση).....	22
3.2.6 Απαίτηση 4.6-Άρδευση	23
3.2.7 Απαίτηση 4.7-Φυτοπροστασία	23
3.2.8 Απαίτηση 4.8-Συγκομιδή και Μετασυλλεκτικοί Χειρισμοί	25
3.2.9 Απαίτηση 4.9-Διαχείριση Εξοπλισμού και Ενέργειας	25
3.2.10Απαίτηση 4.10-Διαχείριση Ρύπων και Ανακύκλωση	25
3.2.11 Απαίτηση 4.11-Περιβάλλον-Βιοποικιλότητα	25
3.2.12 Απαίτηση 4.12-Υγεία, Ασφάλεια και Κατάρτιση Εργαζομένων	26
3.3GLOBALG.A.P.....	26
3.4GLOBALG.A.P. IFA.....	26
3.4.1 Βάση για όλες τις φάρμες (AF-AllFarm).....	29
3.4.1.1 AF 1-Ιστορικό τοποθεσίας και διαχείριση τοποθεσίας.....	29

3.4.1.2AF 2-Τήρηση αρχείων και εσωτερική αυτοαξιολόγηση/Εσωτερικός έλεγχος	29
3.4.1.3AF 3-Υγιεινή.....	30
3.4.1.4AF 4-Υγεία, ασφάλεια και ευημερία του εργατικού προσωπικού	30
3.4.1.5AF 5-Υπεργολάβοι	30
3.4.1.6AF 6-Διαχείριση αποβλήτων και ρύπανσης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίηση	30
3.4.1.7AF 7-Διαφύλαξη	31
3.4.1.8AF 8 και AF 9-Παράπονα και διαδικασία ανάκλησης/απόσυρσης	31
3.4.1.9AF 10-Προστασία τροφίμων.....	31
3.4.1.10AF 11-Κατάσταση GlobalG.A.P.	31
3.4.1.11AF 12-Χρήση λογοτύπου	31
3.4.1.12AF 13-Ιχνηλασιμότητα και διαχωρισμός.....	32
3.4.1.13AF 14-Ισοζύγιο μάζας.....	32
3.4.1.14AF 15-Δήλωση πολιτικής για την ασφάλεια των τροφίμων.....	32
3.4.1.15 AF 16-Μετριάσμος της απάτης στον τομέα τροφίμων	32
3.4.1.16 AF 17-Μη συμμορφούμενα προϊόντα.....	33
3.4.2 Βάση καλλιιεργειών (CB-CropsBase).....	33
3.4.2.1CB 1-Ιχνηλασιμότητα.....	33
3.4.2.2 CB 2-Πολλαπλασιαστικό υλικό.....	33
3.4.2.4CB 3-Διαχείριση και διατήρηση εδάφους	34
3.4.2.4CB 4-Εφαρμογή λιπάσματος	34
3.4.2.5CB 5-Διαχείριση νερού.....	35
3.4.2.6CB 6-Ολοκληρωμένη διαχείριση εχθρών	36
3.4.2.7CB 7-Φυτοπροστατευτικά προϊόντα	36
3.4.2.8CB 8-Εξοπλισμός.....	37
3.4.3Φρούτακαυλαχανικά (FV-Fruits and vegetables)	37
3.4.3.1FV 1-Διαχείριση τοποθεσίας	38
3.4.3.2FV 2-Διαχείριση εδάφους	38
3.4.3.3FV 3-Υποστρώματα.....	38
3.4.3.4FV 4-Πριν τη συγκομιδή	38
3.4.3.5FV 5-Συγκομιδή και μετασυλλεκτικές δραστηριότητες (χειρισμός προϊόντος)	39
4 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ.....	41
4.1 SWOTΑΝΑΛΥΣΗ	46
4.1.1 SWOTανάλυση AGRO 2.....	46
4.1.2 SWOTανάλυσηGLOBALG.A.P.	48
4.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT	49
5 ΕΛΙΑ	51
5.1 Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ	51
5.2 Η ΕΛΙΑ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	52

5.2.1 Αιτωλοακαρνανία	54
6. AGRO 2.1-2.2 ΣΤΗΝ ΕΛΙΑ, ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ.....	54
6.1 ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΙΑ.....	55
6.1.1 Πολλαπλασιαστικό υλικό.....	55
6.1.2 Γενικές καλλιεργητικές φροντίδες.....	55
6.1.3 Διαχείριση του εδάφους.....	56
6.1.4 Παρακολούθηση των μετεωρολογικών δεδομένων.....	57
6.1.5 Θρέψη των φυτών	57
6.1.6 Σχέδιο διαχείρισης νερού	58
6.1.7 Φυτοπροστασία	59
7 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	64
8 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	72
BIBLIOGRAPHY.....	74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	76
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	80
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ	87
ΕΙΚΟΝΑ 1: ΣΗΜΑ AGRO 2.1 & 2.2	12
ΕΙΚΟΝΑ 2: ΣΗΜΑΝΣΗ GGN ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ v5.2 (ΠΗΓΗ: HTTPS://WWW.GLOBALGAP.ORG/UK_EN/GGN-LABEL/GGN-LABEL-FAQ/).....	28
ΕΙΚΟΝΑ 3: ΝΕΟ ΣΗΜΑ GGN ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ (ΠΗΓΗ: HTTPS://WWW.GLOBALGAP.ORG/UK_EN/GGN-LABEL/GGN-LABEL-FAQ/)	28
ΕΙΚΟΝΑ 4: ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΩΝ	52
ΕΙΚΟΝΑ 5: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΑΝΑ ΝΟΜΟ.....	53

1 Εισαγωγή

Στη χώρα μας, ο γεωργικός κλάδος συμβάλλει στην οικονομία παράγοντας τρόφιμα υψηλής θρεπτικής αξίας. Όμως, όπως σε κάθε παραγωγική δραστηριότητα, έτσι και στην περίπτωση της παραγωγής γεωργικών προϊόντων (φυτικών ή ζωικών), θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, τόσο η παραγωγή υψηλής ποιότητας προϊόντων, όσο και η διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Οι τελευταίες διατροφικές κρίσεις όμως, όπως η γρίπη των πτηνών, η νόσος των τρελών αγελάδων έκαναν επιτακτική την ανάγκη πιστοποίησης των γεωργικών προϊόντων. Τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότερο, οι καταναλωτές επιθυμούν να γνωρίζουν πως παράγονται τα προϊόντα που καταλήγουν στο πιάτο τους, αν οι παραγωγοί ακολουθούν τους κανόνες ορθής γεωργικής πρακτικής και κατά πόσο οι γεωργικές δραστηριότητες είναι επιβλαβείς για το περιβάλλον. Η σύγχρονη γεωργία επιβάλλεται να ακολουθήσει τους κανόνες της αειφόρου ανάπτυξης και γεωργίας, προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης των ατόμων και να διαφυλάξει ταυτόχρονα το περιβάλλον τους, κυρίως σε μακροπρόθεσμη βάση. Επίσης, καλείται να υπηρετήσει αξίες όπως ο σεβασμός στον περιβάλλον, στην ποιότητα και στην ανταγωνιστικότητα των γεωργικών προϊόντων.

Η διαρκής αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού οδηγεί σε αυξημένες απαιτήσεις σε τρόφιμα, που παράγονται όμως σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις που συνεχώς μειώνονται. Ο παραγωγός οφείλει να συνδυάσει προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας, οικονομικά βιώσιμα για αυτόν και με σεβασμό προς το περιβάλλον. Το έργο του παραγωγού να καλύψει τις όλο αυξανόμενες ανάγκες, χωρίς να θίγει τις αξίες της αειφόρου γεωργίας, είναι πραγματικά δύσκολο. Με τις δράσεις του, οφείλει να στοχεύει στη μείωση των προβλημάτων που δημιουργούν οι ενέργειές του, παράλληλα με την διατήρηση των καλών υπηρεσιών της γεωργίας προς το κοινωνικό σύνολο. Η ισορροπία ανάμεσα στο περιβάλλον και την ανθρώπινη δραστηριότητα είναι πρόκληση που καλείται να αντιμετωπίσει η Ορθή Γεωργική Πρακτική.

1.1 Ορθή Γεωργική Πρακτική

Ο ρόλος του αγρότη, δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην καλλιέργεια και παραγωγή ποιοτικών και οικονομικά βιώσιμων προϊόντων διατροφής και στη προστασία του περιβάλλοντος, αλλά να επεκτείνεται και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Προκειμένου να πραγματώσει το ρόλο του, αλλά και να αντιμετωπίσει προβλήματα από τις δραστηριότητές του, ο παραγωγός θα πρέπει να τηρεί τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Κ.Ο.Γ.Π.). Η Ορθή Γεωργική Πρακτική (Good Agricultural Practice-G.A.P) επιτυγχάνεται με την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και την ορθή χρήση των εισροών (λιπάσματα, νερό, ενέργεια

κ.α.) και αποσκοπεί στην εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας, πάντα σε συνδυασμό με τους κανόνες αειφορίας.

Σύμφωνα με τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, ο παραγωγός καλείται να εφαρμόσει πρακτικές με σκοπό την αειφορική διαχείριση των γεωργικών γαιών και των φυσικών πόρων, την προστασία του αγροτικού τοπίου και τη διαφύλαξη των χαρακτηριστικών του, καθώς και την προστασία της υγείας των καταναλωτών και εργατών γης. Οι κώδικες παρεμβαίνουν με ορθές πρακτικές σε όλο το φάσμα της γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας, καθώς και σε ειδικές περιπτώσεις περιοχών ή ζωνών που εντάσσονται σε ειδικά καθεστώτα προστασίας (ΦΕΚ.142/Β/29.1, 2004). Ειδικότερα, οι πρακτικές αυτές αφορούν τη διαχείριση εισροών, την κατεργασία εδάφους, την αμειψισπορά, τη λίπανση, την διαχείριση υδάτινων πόρων, την φυτοπροστασία, τη διαχείριση αυτοφυούς χλωρίδας, τη συγκομιδή, τη διαχείριση υπολειμμάτων καλλιέργειας και τη διαχείριση απορριμμάτων.

Η εφαρμογή των πρακτικών της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής ξεκινάει από την επιλογή της καλλιέργειας και του χωραφίου, συνεχίζει στην διαδικασία παραγωγής, στη διαχείριση των συγκομισμένων προϊόντων, στη διάθεσή τους στα σημεία πώλησης και ολοκληρώνεται στο πιάτο του καταναλωτή. Με συνεχή εκπαίδευση και επιμόρφωση, ο παραγωγός θα αποκτήσει τα κατάλληλα εφόδια, ώστε να εφαρμόσει τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, με αποτέλεσμα την επίτευξη των στόχων της αειφορικής γεωργίας και ταυτόχρονα τη μακροπρόθεσμη αύξηση του εισοδήματός του. Τέλος η τήρηση των κανόνων της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιέργειας.

1.2 Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιέργειας

Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση, ως μία εναλλακτική μέθοδος παραγωγής, περισσότερο φιλοπεριβαλλοντική, βασίζεται στην ορθολογική χρήση όλων των εισροών της καλλιέργειας, στοχεύει στη μείωση των χημικών σκευασμάτων και στην ελεγχόμενη εφαρμογή καλλιεργητικών επεμβάσεων, με τελικό σκοπό την παραγωγή αγροτικών προϊόντων πιστοποιημένης ποιότητας, την προστασία όλων των εμπλεκόμενων στην παραγωγή, των καταναλωτών και του περιβάλλοντος (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, elgo.gr, 2020)

Με την άσκηση ενός συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιεργειών (Integrated Crop Management-ICM) εξασφαλίζεται η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, η οποία διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, ενώ παράλληλα λαμβάνονται μέτρα για την ασφάλεια και την ευημερία των εργαζομένων. Ταυτόχρονα, υιοθετώντας φιλοπεριβαλλοντικές καλλιεργητικές δραστηριότητες,

όπως η ορθολογική χρήση του νερού, των λιπασμάτων, των φυτοπροστατευτικών προϊόντων κ.α., διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας.

Ο παραγωγός, εφαρμόζοντας ένα Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιεργειών, επιτυγχάνει τον έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας σε όλα τα στάδια της, τη μείωση των εισροών χρησιμοποιώντας ορθολογικά την ενέργεια, το νερό, τα εργατικά έξοδα κ.α.. Η εφαρμογή του Συστήματος, παρέχει συνεχή ενημέρωση και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων με την διαδικασία παραγωγής, και προάγει την ευημερία τους, ενώ παράλληλα προστατεύει την υγεία τόσο των εμπλεκόμενων, όσο και των καταναλωτών. Εξασφαλίζεται η παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων, τα οποία καλύπτουν τις ανάγκες και απαιτήσεις της αγοράς. Τέλος, οι παραπάνω δράσεις, υλοποιούνται με γνώμονα την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντος.

Προϊόντα που παράγονται, εφαρμόζοντας τις μεθόδους ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιεργειών, πιστοποιούνται από επίσημους πιστοποιητικούς οργανισμούς. Λαμβάνοντας την πιστοποίηση, τα προϊόντα, φέρουν το αντίστοιχο σήμα του οργανισμού, προκειμένου να γίνει γνωστό, ότι έχει ληφθεί η αναγκαία μέριμνα προστασίας του καταναλωτή, του παραγωγού και του περιβάλλοντος. Επίσης, ο παραγωγός αποκομίζει πολλαπλά οφέλη, όπως τη μείωση των εισροών, την επισήμως κατοχυρωμένη ποιότητα του προϊόντος του που το καθιστά ανταγωνιστικό, τη διαφήμιση του προϊόντος, την εξεύρεση διεθνών αγορών και τη διασφάλιση του εισοδήματός του.

Στη χώρα μας, ο επίσημος πιστοποιητικός Οργανισμός του Κράτους είναι ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π), ο οποίος φέρει το διακριτικό σήμα AGROCERT (ΦΕΚ.200/Α/27.8, 1998). Τα πρότυπα που ακολουθεί ο παραγωγός ώστε να αποδείξει ότι έχει εφαρμόσει το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, όπως το ορίζει ο AGROCERT, ονομάζονται και φέρουν τη σήμανση AGRO, ενώ ισχύουν μόνο στην Ελλάδα. Αντίστοιχος οργανισμός πιστοποίησης διεθνούς εμβέλειας είναι ο GLOBALG.A.P., ο οποίος είναι ένας φορέας ιδιωτικού τομέα, που έχει ως στόχο την εγκαθίδρυση ενός προτύπου ικανού να ταιριάζει στην παγκόσμια γεωργία.

2. Ιστορική αναδρομή

Από τα μέσα του 20^{ου} αιώνα παρατηρείται ραγδαία αύξηση του πληθυσμού, η οποία οδηγεί σε διαρκώς αυξανόμενες διατροφικές ανάγκες της ανθρωπότητας. Παράλληλα, παγκοσμίως γίνεται προσπάθεια για τη μείωση του υποσιτισμού. Η κάλυψη των αναγκών αυτών, οδήγησε στην εντατικοποίηση της γεωργίας και κτηνοτροφίας. Αποτέλεσμα της εντατικοποίησης, ήταν η εμφάνιση ορισμένων προβλημάτων, όπως η ασφάλεια των τροφίμων και η πεπερασμένη καλλιεργήσιμη γη. Προκειμένου να ξεπεραστούν τα προβλήματα αυτά, εφαρμόστηκαν νέες πρακτικές. Εκτός της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης, καταλυτικό ρόλο έπαιξαν οι νέες πολιτικές και συστήματα παραγωγής στις γεωργικές καλλιέργειες. Τα συστήματα αυτά ονομάζονται Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιεργειών. Ακολουθώντας ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης, ο παραγωγός στοχεύει στην κερδοφόρα παραγωγή, η οποία πρέπει να είναι οικονομικά βιώσιμη, αλλά και περιβαλλοντικά υπεύθυνη.

Στη χώρα μας, μια εναλλακτική, φιλοπεριβαλλοντική μέθοδος παραγωγής θεωρείται από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), ως σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης, σύμφωνα με την οποία, μειώνεται δραστικά η χρήση χημικών σκευασμάτων και η ανεξέλεγκτη εφαρμογή καλλιεργητικών παρεμβάσεων.

2.1 Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π

Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων είναι ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που υπάγεται στο δημόσιο τομέα και έχει διακριτό τίτλο AGROCERT. Ιδρύθηκε με τον Νόμο 2637/98. Σκοπός του οργανισμού είναι η παραγωγή και η διασφάλιση της ποιότητας των αγροτικών προϊόντων, η προστασία προέλευσής τους, με κάθε πρόσφορο τρόπο και μέθοδο, καθώς και η προώθηση συστημάτων προστασίας και διαχείρισης της αειφορείας των αγροτικών και δασικών εκμεταλλεύσεων (ΦΕΚ.200/Α/27.8, 1998).

Στις αρμοδιότητες του Οργανισμού υπάγονται ο έλεγχος, η επίβλεψη, η προστασία και η πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης (Π.Ο.Π.). Επίσης, η πιστοποίηση της συμμόρφωσης αγροτικών προϊόντων, των διαδικασιών παραγωγής τους ή συστημάτων ελέγχου τους, προς προαιρετικά κλαδικά, εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές, ή προς ισχύοντες εθνικούς κοινοτικούς ή διεθνείς κανόνες και κώδικες με τη μορφή απονομής βεβαιώσεων, πιστοποιητικών, σημάτων συμμόρφωσης ή πιστοποιητικών συστημάτων ποιότητας ή συστημάτων αγρό-περιβαλλοντικής διαχείρισης. Επιπλέον, τηρείται επίσημο μητρώο συνεργαζόμενων με αυτόν οργανισμών πιστοποίησης ή εργαστηρίων, που πληρούν τους όρους των Ευρωπαϊκών προτύπων, καθώς και μητρώο επιθεωρητών, εμπειρογνομόνων και ελεγκτών αγροτικών προϊόντων.

Τα προϊόντα που παράγονται σύμφωνα με τις αρχές του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. φέρουν το σήμα του, που επιβεβαιώνει ότι έχουν παραχθεί σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2.1 & 2.2, όπως φαίνεται στην εικόνα 1

Εικόνα 1:Σήμα AGRO 2.1 & 2.2

2.2 AGRO

Τα εθνικά σήματα πιστοποίησης αγροτικών προϊόντων και τροφίμων (AGRO), ως στόχο θέτουν την καθιέρωση ενός πλαισίου πιστοποίησης, που σκοπό έχει να προστατέψει και να αναδείξει την ποιότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων με τον ανάλογο σεβασμό προς το περιβάλλον. Τα σήματα πιστοποίησης αφορούν :

- Την υγιεινή και την ασφάλεια αγροτικών προϊόντων (AGRO 1)
- Προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης (AGRO 2)
- Τη διασφάλιση της ποιότητας του χοιρινού κρέατος (AGRO 3)
- Τη διασφάλιση της ποιότητας προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας (AGRO 4)

Σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 07-09-2021, από τον ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ σε συνεργασία με την AGRO-CERT, παρουσιάστηκαν έξι νέα σήματα AGRO, τα οποία θα βοηθήσουν τους παραγωγούς να γίνουν ανταγωνιστικοί στην εγχώρια και διεθνή αγορά, να δώσουν επιπλέον αξία στα προϊόντα τους και τέλος να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα των περιοχών τους (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, elgo.gr, 2021).

Τα νέα σήματα είναι :

1. Προστέθηκε το AGRO 2-5, με το οποίο επεκτείνονται οι προδιαγραφές ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή προϊόντων μεταποίησης φυτικής προέλευσης.
2. Το πρότυπο AGRO 8, το οποίο περιλαμβάνει προδιαγραφές για όλα τα στάδια παραγωγής χοιρινού κρέατος.
3. Το πρότυπο AGRO 9, το οποίο είναι εθνικό σήμα πιστοποίησης για την παραγωγή προϊόντων προστατευόμενων περιοχών δικτύου Natura 2000.
4. Το πρότυπο AGRO 10, το οποίο περιλαμβάνει προδιαγραφές για την παραγωγή τοπικών προϊόντων της χώρας μας.
5. Το πρότυπο AGRO 11, το οποίο χρησιμοποιείται σε πιστοποιημένα προϊόντα από κοτόπουλα ελεύθερης βοσκής.
6. Το AGRO 12, το οποίο είναι το εθνικό σήμα για το πιστοποιημένο ψάρι ιχθυοκαλλιέργειας και το πιστοποιημένο ψάρι λιμνοθάλασσάς

Εφαρμόζοντας τα εθνικά πρότυπα, το αγροτικό προϊόν καθίσταται ανταγωνιστικό, αφού έχουν ληφθεί υπόψη κυρίως οι απαιτήσεις του καταναλωτή, έχουν υιοθετηθεί πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον και έχει δημιουργηθεί ασφαλές περιβάλλον κατά την άσκηση των αγροτικών δραστηριοτήτων.

2.3 GLOBALGAP

HEUREPGAP (Euro-RetailerProduce) δημιουργήθηκε το 1997, από μια ομάδα βρετανών εμπόρων λιανικής, οι οποίοι είχαν αντιληφθεί τις ανησυχίες των καταναλωτών ως προς την ασφάλεια των προϊόντων, των εργαζόμενων και των ζώων, καθώς και την ευημερία τους, και είχαν προβληματιστεί από τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Εναρμόνισαν τις δικές τους διαδικασίες και πρότυπα και ανέπτυξαν ένα ανεξάρτητο σύστημα πιστοποίησης ορθής γεωργικής πρακτικής (GoodAgriculturalPractice-G.A.P.) (GlobalGAP). Εφαρμόζοντας τα πρότυπά τους οι παραγωγοί συμμορφώθηκαν με τα πανευρωπαϊκά αποδεκτά κριτήρια. Παράλληλα, η εναρμονισμένη πιστοποίηση σήμαινε εξοικονόμηση πόρων για τους παραγωγούς, καθώς δε θα χρειαζόνταν πλέον να διενεργούνται πολλαπλοί έλεγχοι βάσει διαφορετικών κριτηρίων κάθε χρόνο. Με την πάροδο των χρόνων, η διαδικασία πέρασε τα σύνορα της Μ. Βρετανίας και εξαπλώθηκε αποκτώντας διεθνή χαρακτήρα. Δέκα χρόνια μετά, δηλαδή το 2007, η EUREPGAP για να δικαιολογήσει την παγκόσμια εμβέλειά της, όσο και να εδραιώσει τον στόχο της, να γίνει το κορυφαίο διεθνές πρότυπο ορθής γεωργικής πρακτικής, μετονομάστηκε σε GLOBALG.A.P..

Σήμερα η GLOBALG.A.P αποτελείτο κορυφαίο πρόγραμμα διασφάλισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων στον κόσμο σε περισσότερες από 135 χώρες.

3 Πρότυπα AGRO 2-1, 2-2 και GLOBALG.A.P.

3.1 AGRO 2-1

Το πρότυπο 2-1, εφαρμόζεται πάντα σε συνδυασμό με το πρότυπο AGRO 2-2 και είναι προαιρετικής φύσης. Με αυτό επιβάλλονται όροι σεβασμού και προστασίας του περιβάλλοντος, καθορίζονται οι απαιτήσεις για το σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης κατά την άσκηση της γεωργίας και διασφαλίζεται η ποιότητα των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων.

Κατά το πρότυπο AGRO, ολοκληρωμένη διαχείριση της γεωργικής παραγωγής λογίζεται η ισόρροπη μέριμνα για το περιβάλλον και για την ποιότητα των προϊόντων που παράγονται από τη γεωργία. Για να αναπτυχθεί ένα σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης χρειάζεται η υποστήριξη ενός Επιβλέποντα-Γεωργικού Συμβούλου, αρμοδιότητες του οποίου είναι η σύνταξη των σχεδίων διαχείρισης, των διαδικασιών και οδηγιών, η παρακολούθηση της εφαρμογής αυτών, καθώς και η ενημέρωση της διοίκησης γεωργικής εκμετάλλευσης για την πορεία ανάπτυξης του ενδιαφερόμενου. Οι απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στα πρότυπα AGRO μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά από ανεξάρτητους διαπιστευμένους Φορείς Πιστοποίησης και παρουσιάζονται με τρεις διαφορετικές μορφές. Με τη μορφή «υποχρεούται», ο παραγωγός είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει τις νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις που αφορούν στη δραστηριότητα της γεωργικής εκμετάλλευσης. Στη δεύτερη μορφή των απαιτήσεων ο παραγωγός «πρέπει» να συμμορφώνεται με τις κύριες απαιτήσεις που δεν έχουν τη μορφή νομικής υποχρέωσης, αλλά είναι τεχνικής μορφής. Τέλος, «συνιστάται» είναι η απαίτηση του προτύπου χωρίς κρίσιμη σημασία για τη συμμόρφωση του παραγωγού στο πρότυπο και αφορά σε μέτρα για την υλοποίηση της συνεχούς βελτίωσης της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Ο Επιβλέπων Γεωργικός σύμβουλος για να εφαρμόσει το Ολοκληρωμένο πρόγραμμα διαχείρισης μετατρέπει τις απαιτήσεις σε ερωτήσεις, με τη μορφή ερωτηματολογίου. Σε κάθε ερώτηση περιγράφονται τα στοιχεία που απαιτούνται για τη συμμόρφωση με τη σχετική απαίτηση του προτύπου της σειράς AGRO 2. Στις μορφές απαιτήσεων που αναλύθηκαν παραπάνω, «υποχρεούται», «πρέπει», «συνιστάται», διακρίνονται δύο είδη βαρύτητας. Η «βαρύτητα 1» αφορά ερώτηση όπου η συμπλήρωση της τεκμηρίωσης της συμμόρφωσης στο ερωτηματολόγιο είναι υποχρεωτική. Σε περίπτωση που παρατηρείται μη συμμόρφωση, αυτή θα πρέπει να αρθεί προκειμένου να χορηγηθεί το σήμα. Η «βαρύτητα 2» αφορά ερώτηση, όπου η συμπλήρωση της τεκμηρίωσης της συμμόρφωσης είναι προαιρετική, όμως, εάν στο σύνολο των ερωτήσεων της «βαρύτητας 2», οι μη συμμορφώσεις αντιστοιχούν σε ποσοστό 5%, δύναται να χορηγηθεί το σήμα για ένα μόνο χρόνο. Στα επόμενα ένα έως δύο χρόνια πιστοποίησης, εάν εμφανιστούν οι ίδιες μη συμμορφώσεις, αυτές θα αντιμετωπίζονται ως «βαρύτητας 1».

Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος προκειμένου να ελέγξει τη συμμόρφωση του παραγωγού σε κάθε ερώτηση χρησιμοποιεί τον επιτόπιο έλεγχο, τη συνέντευξη και τον έλεγχο αρχείων. Προκειμένου να εφαρμοστεί το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης, όλα τα παραπάνω χωρίζονται σε έξι στάδια:

- 1) Καθορισμός Πολιτικής (γεωργικής εκμετάλλευσης)
- 2) Προγραμματισμός
- 3) Εκτέλεση
- 4) Έλεγχος
- 5) Ανασκόπηση
- 6) Συνεχής Βελτίωση.

Πριν την ανάλυση των σταδίων, πρέπει να σημειωθεί ότι όλες οι κατηγορίες του AGRO 2-1 ανήκουν στην μορφή «πρέπει» και ελέγχονται μέσω αρχείων. Σε περίπτωση που ο έλεγχος διενεργείται και μέσω συνέντευξης ή επιτόπιου ελέγχου, θα σημειώνεται στην κατηγορία.

3.1.1 Απαίτηση 4.2 - Καθορισμός Πολιτικής

Ο παραγωγός¹ καλύπτει τις απαιτήσεις του προτύπου εφαρμόζοντας μια καθορισμένη πολιτική. Η συγκεκριμένη πολιτική πρέπει να αντιστοιχεί στη φύση και στο μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς επίσης και στο είδος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που την αφορούν. Πρέπει να περιλαμβάνει τη δέσμευση για συμμόρφωση στη νομοθεσία και τους κανονισμούς που τον αφορούν. Επίσης, θα πρέπει να τηρεί τις νομικές υποχρεώσεις του σχετικά με το περιβαλλοντικό, κοινωνικοασφαλιστικό και εργατικό δίκαιο και ειδικότερα αυτών που σχετίζονται με την απαγόρευση της παιδικής εργασίας και την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών εργασίας. Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος πρέπει να συντάσσει έγγραφο το οποίο περιγράφει τις καλλιεργείες στις οποίες εφαρμόζεται η ολοκληρωμένη διαχείριση, φέρει ημερομηνία έκδοσης, υπογράφεται από τον παραγωγό και βρίσκεται αναρτημένο σε εμφανές σημείο της γεωργικής εκμετάλλευσης. Ο έλεγχος της απαίτησης γίνεται και μέσω συνέντευξης.

3.1.2 Απαίτηση 4.3 - Προγραμματισμός

Η απαίτηση του προγραμματισμού της ολοκληρωμένης διαχείρισης χωρίζεται σε τέσσερις υποκατηγορίες:

- a) Ο παραγωγός, θα πρέπει να αναπτύξει μία διαδικασία εντοπισμού θεμάτων σχετικών με το περιβάλλον, που τον αφορούν, καθώς και να ενημερώνεται συνεχώς από τοπικούς, περιφερειακούς και άλλους περιβαλλοντικούς φορείς. Η διαδικασία και η επικοινωνία θα πρέπει

¹Με τον όρο παραγωγός στο AGRO, εννοείται κάθε οντότητα(φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, επιχείρηση ή οργανισμός κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ανήκει στον ιδιωτικό ή δημόσιο τομέα), η οποία δραστηριοποιείται στην παραγωγή ή/και εμπορία γεωργικών προϊόντων, έχει τη δική της λειτουργία και διοίκηση.

να τεκμηριώνονται, ώστε ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος να έχει την δυνατότητα να απαντήσει στις ερωτήσεις ελέγχοντας τα αρχεία.

- b) Ο ενδιαφερόμενος πρέπει να ενημερώνεται συνεχώς σχετικά με τις νομικές απαιτήσεις, την αξιολόγηση και την αποδοχή ή μη των διαφόρων απαιτήσεων των πελατών και λοιπών τρίτων. Η νομοθεσία, που αφορά το παραγόμενο προϊόν και το περιβάλλον πρέπει να είναι διαθέσιμο σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.
- c) Οι σκοποί και οι στόχοι που καθορίζει ο παραγωγός μετά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, σαφείς και να τεκμηριώνονται.
- d) Η τελευταία υποκατηγορία αφορά στον Επιβλέποντα γεωργικό σύμβουλο, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να συντάξει και να διατηρήσει πρόγραμμα βελτίωσης προκειμένου να είναι εφικτοί οι σκοποί και οι στόχοι του παραγωγού. Ένας στόχος μπορεί να επιτευχθεί σε χρονικό ορίζοντα μίας έως τριών καλλιεργητικών περιόδων. Το πρόγραμμα βελτίωσης συντάσσεται κάθε καλλιεργητική περίοδο και περιλαμβάνει τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων, τα οικονομικά, τεχνολογικά μέσα, καθώς και το ανθρώπινο δυναμικό και τέλος το χρονοδιάγραμμα που απαιτείται για την υλοποίησή τους. Ο σύμβουλος οφείλει να μεριμνήσει ώστε να είναι δυνατή η ενσωμάτωση στο υφιστάμενο πρόγραμμα νέων τεχνικών, μεθόδων ή υπηρεσιών. Η συμμόρφωση είναι απαιτούμενη στην υποκατηγορία αυτή, και ενώ ο έλεγχος γίνεται μέσω αρχείων, ο καταμερισμός των αρμοδιοτήτων ελέγχεται και μέσω συνέντευξης.

3.1.3 Απαίτηση 4.4 - Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης

Η εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης περιλαμβάνει οκτώ υποκατηγορίες:

- a) **Οργάνωση και αρμοδιότητες.** Πρέπει να οριστεί τεκμηριωμένα ο επικεφαλής και ο Επιβλέπων-γεωργικός σύμβουλος προκειμένου να εφαρμοστούν οι απαιτήσεις της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Ο παραγωγός πρέπει με σαφήνεια να ορίζει το έργο και τις αρμοδιότητες του συμβούλου, του οποίου ο ρόλος αφορά στη σύνταξη σχεδίων διαχείρισης, προγραμμάτων βελτίωσης και λοιπών εγγράφων που απαιτούνται για την εφαρμογή του προτύπου. Επίσης, μέρος των υποχρεώσεών του είναι η εσωτερική επιθεώρηση, η κατάρτιση των παραγωγών και των απασχολούμενων στην παραγωγή, καθώς και η παρακολούθηση και η τήρηση των προδιαγεγραμμένων απαιτήσεων. Πρέπει να υπάρχει οργανόγραμμα στο οποίο ορίζονται οι αρμοδιότητες όλων των εμπλεκόμενων, το οποίο ελέγχεται και μέσω συνέντευξης. Πρέπει να τηρείται αρχείο συμβάσεων και συμφωνητικών με τους παραγωγούς/μέλη, με όλα τα απαραίτητα στοιχεία, καθώς και με τρίτους. Τέλος, θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι απαραίτητοι πόροι για την εκτέλεση και τον έλεγχο της ολοκληρωμένης διαχείρισης, μια διαδικασία που εκτός από τον έλεγχο των αρχείων, ο Επιβλέπων ελέγχει επιτόπου και μέσω συνεντεύξεων την πορεία της.

- b) Κατάρτιση απασχολούμενων.** Σε ετήσια βάση συντάσσεται και υλοποιείται εκπαιδευτικό πρόγραμμα προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες κατάρτισης και εκπαίδευσης των παραγωγών και άλλων απασχολούμενων. Η εκπαίδευση θα πρέπει να υλοποιείται τουλάχιστον μία φορά ανά τριετία σέ όλα τα θέματα και να τηρείται αρχείο των καταρτίσεων που πραγματοποιήθηκαν. Ο έλεγχος των παραπάνω διαδικασιών διενεργείται και μέσω συνέντευξης.
- c) Επικοινωνία.** Ο παραγωγός θα πρέπει να αποδεικνύει στον Επιβλέποντα, μέσω αρχείων και συνεντεύξεων, ότι υπάρχει διαδικασία εσωτερικής επικοινωνίας μεταξύ των εργαζομένων, αλλά και με εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέλη.
- d) Τεκμηρίωση.** Θα πρέπει να τηρείται εγχειρίδιο ολοκληρωμένης διαχείρισης, έγγραφο με τις διαδικασίες που απαιτούνται για την εφαρμογή της, σχέδια διαχείρισης, καθώς και οδηγίες και άλλα έγγραφα που κρίνονται απαραίτητα. Τα παραπάνω τηρούνται σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.
- e) Καθεστώς χειρισμού των εγγράφων.** Τα προαναφερθέντα έγγραφα θα πρέπει να εντοπίζονται άμεσα, να αναθεωρούνται όταν κρίνεται αναγκαίο, να είναι διαθέσιμα στην τρέχουσα έκδοσή τους, να είναι ευανάγνωστα και να φέρουν ημερομηνία και όνομα του συντάκτη και του εγκρίνοντάς.
- f) Αρχές λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης.** Ορίζονται κριτήρια ορθής λειτουργίας, ώστε η ολοκληρωμένη διαχείριση να διασφαλίζει τη συμμόρφωση στην πολιτική, στους σκοπούς και στους στόχους του. Κριτήρια που πρέπει τουλάχιστον να ισχύουν είναι: 1)η είσοδος κάθε νέου μέλους θα πρέπει να γίνεται στην αρχή κάθε καλλιεργητικής περιόδου, ισχύει το ίδιο για την ένταξη νέων αγροτεμαχίων. 2) Να αξιολογούνται οι κύριοι προμηθευτές. 3) Να εφαρμόζεται η ολοκληρωμένη διαχείριση στο σύνολο των αγροτεμαχίων κάθε παραγωγού, για τις καλλιέργειες που περιλαμβάνονται στην πολιτική της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τέλος πρέπει να καταγράφονται, ανασκοπούνται και να χειρίζονται, μέσω αρχείου διορθωτικών ενεργειών, τα παράπονα των πελατών.
- g) Πρόληψη και αντιμετώπιση κρίσεων.** Εφαρμόζεται σχέδιο διαχείρισης κρίσεων το οποίο καλύπτει τον εντοπισμό, την πρόληψη και το χειρισμό ατυχημάτων, έκτακτες καταστάσεις από βιολογικούς και αβιοτικούς παράγοντες. «Συνιστάται» ο παραγωγός να πραγματοποιεί ασκήσεις ετοιμότητας βάσει της διαδικασίας που εφαρμόζει και ελέγχεται και μέσω συνέντευξης.
- h) Ιχνηλασιμότητα προϊόντων.** Πρέπει να διατηρείται διαδικασία ιχνηλάτησης του προϊόντος, από τον τόπο παραγωγής μέχρι την παράδοσή του στον πελάτη. Η διαδικασία οφείλει να καλύπτει τουλάχιστον: 1) Τα αγροτεμάχια των παραγωγών πρέπει να φέρουν κωδικοποίηση. 2) Η διαδικασία ιχνηλασιμότητας πρέπει να διασφαλίζει το ξεχωριστό χειρισμό «συμβατικών» και προϊόντων «ολοκληρωμένης διαχείρισης», σε περίπτωση που αυτή δεν εφαρμόζεται σε κάθε καλλιέργεια, μία διαδικασία που ελέγχεται και με επιτόπιο έλεγχο και μέσω συνέντευξης. 3) Η ιχνηλασιμότητα πρέπει να τηρείται σε επίπεδο αγροτεμαχίου μέχρι το στάδιο συγκομιδής,

καθώς και σε επίπεδο παραγωγού κατά την παράδοση των προϊόντων. 4) Πρέπει να υπάρχει καταγεγραμμένη εκτίμηση παραγωγής σε επίπεδο αγροτεμαχίου προκειμένου να αποφευχθεί νοθεία των προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης, με άλλα συμβατικής παραγωγής. Είναι αποδεκτή και τεκμηριωμένη η απόκλιση των ποσοτήτων εκτίμησης από τις συγκομισθείσες ποσότητες προϊόντων σε επίπεδο αγροτεμαχίου ($\pm 20\%$).

Ο παραγωγός πρέπει να τηρεί ισοζύγιο των προϊόντων ολοκληρωμένης διαχείρισης και αφορά τα είδη καλλιέργειας, την ποικιλία, τις ποσότητες προ εκτίμησης, τη συγκομιδή, καθώς και άλλες διαδικασίες προώθησης του προϊόντος. Κατά την διακίνηση των προϊόντων αυτά θα πρέπει να συνοδεύονται με τα καθορισμένα από τη νομοθεσία έγγραφα, στα οποία θα αναγράφεται υποχρεωτικά και η ένδειξη «Ολοκληρωμένη Διαχείριση». Τέλος συνιστάται, ο παραγωγός να εφαρμόζει το πρότυπο στο σύνολο των καλλιεργειών του ίδιου είδους.

3.1.4. Απαιτήση 4.5 - Έλεγχος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες

Ο παραγωγός πρέπει να μπορεί να τεκμηριώσει τη βελτίωση της επίδοσης της παραγωγής του, καθώς και τον βαθμό συμμόρφωσης προς τους σκοπούς και τους στόχους της, και τις ανάλογες απαιτήσεις του προτύπου. Αυτό επιτυγχάνεται τηρώντας διαδικασίες κατά τις οποίες ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος θα συντάσσει ετήσιο πρόγραμμα μέτρησης, εκτίμησης και παρακολούθησης των σημαντικών λειτουργιών της παραγωγής. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει τις βασικές καλλιεργητικές πρακτικές, τις εισροές, όπως λιπάσματα και φυτοπροστατευτικά προϊόντα, τις μετρήσεις καταλληλότητας τελικού προϊόντος, εδάφους και φυλλοδιαγνωστικής, την εξασφάλιση κατάλληλων συνθηκών εργασίας, καθώς και την απαγόρευση της παιδικής εργασίας, τέλος την περιοδική αξιολόγηση της συμμόρφωσης του παραγωγού με τη νομοθεσία και τους λοιπούς κανονισμούς. Επίσης, πρέπει να διατηρείται διαδικασία χειρισμού μη συμμορφώσεων, και να εφαρμόζονται κατάλληλες διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες, να οριστεί χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αυτών των ενεργειών, καθώς και υπεύθυνος για την υλοποίηση και την επαλήθευσή τους. Οι διαδικασίες αυτές θα ελέγχονται και μέσω συνέντευξης. Σε περίπτωση ύπαρξης μη συμμορφούμενων παραγωγών, πρέπει να εφαρμόζεται διαδικασία κυρώσεων, απόσυρσης των προϊόντων τους. Ειδικότερα εάν ανιχνευθούν μη εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, ο παραγωγός θα πρέπει να αναλάβει τα αναγκαία μέτρα, όπως η διαγραφή μελών ή εκτάσεων από το πεδίο εφαρμογής της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Ο παραγωγός οφείλει να διατηρεί ενημερωμένο αρχείο για όλα τα έγγραφα και δεδομένα εφαρμογής της ολοκληρωμένης διαχείρισης για τουλάχιστον τρία έτη. Επίσης θα πρέπει να ενημερώνεται η σχετική βάση δεδομένων του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ. Η ενημέρωση ελέγχεται και με επιτόπιο έλεγχο και συνέντευξη. Παράλληλα, πρέπει να τηρείται διαδικασία εσωτερικών επιθεωρήσεων, τα αποτελέσματα της οποίας τηρούνται σε αρχείο. Ο σύμβουλος, μέσω συνεντεύξεων, παρέχει πληροφορίες στον παραγωγό για τα ευρήματα αυτών. Η εσωτερική επιθεώρηση θα πρέπει να διενεργείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο.

3.1.5 Απαίτηση 4.6 - Ανασκόπηση

Η ανασκόπηση είναι μία διαδικασία που πρέπει να πραγματοποιείται από τον παραγωγό, τουλάχιστον μία φορά το χρόνο και εξετάζει την ανάγκη αναθεώρησης της πολιτικής, των σκοπών και των στόχων.

3.1.6 Συνεχής βελτίωση

Ο παραγωγός υλοποιώντας όλες τις διαδικασίες του προτύπου, εξασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση όλων των παραμέτρων κατά την διαδικασία της παραγωγής με σκοπό την αναβάθμιση της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στο πλαίσιο της πολιτικής και των στόχων που έχουν τεθεί.

3.2 AGRO 2-2

Το πρότυπο AGRO 2-2, όπως έχει ήδη αναφερθεί, εφαρμόζεται συνδυαστικά με το πρότυπο AGRO 2-1 και περιγράφει τις τεχνικές και νομικές απαιτήσεις του συστήματος για την άσκηση όλων των γεωργικών δραστηριοτήτων που αφορούν στην καλλιέργεια προϊόντων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Όπως και στο AGRO 2-1, στο πρότυπο AGRO 2-2 οι απαιτήσεις της ολοκληρωμένης διαχείρισης παρουσιάζονται με τη μορφή «Υποχρεούται», «πρέπει» και «συνιστάται». Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος, για την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης ακολουθεί την ίδια διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου όπως περιγράφηκε στο AGRO 2-1. Οι ερωτήσεις κατατάσσονται σε δύο βαρύτητες, και ο έλεγχος εκτελείται επιτόπου, με συνέντευξη και με έλεγχο των αρχείων. Στο πρότυπο AGRO 2-2 συναντώνται 38 ερωτήσεις στις οποίες ο παραγωγός «υποχρεούται» να συμμορφωθεί, 96 όπου «πρέπει» να συμμορφωθεί βαρύτητας 1, 76 της ίδιας μορφής βαρύτητας 2 και τέλος 70 ερωτήσεις όπου η συμμόρφωση «συνιστάται».

Οι απαιτήσεις της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης για την εφαρμογή της στη φυτική παραγωγή αναλύονται στα παρακάτω στάδια

1. Πολλαπλασιαστικό Υλικό
2. Γενικές Καλλιεργητικές Φροντίδες
3. Διαχείριση του εδάφους
4. Παρακολούθηση Μετεωρολογικών Δεδομένων
5. Θρέψη φυτών (λίπανση)
6. Άρδευση
7. Φυτοπροστασία
8. Συγκομιδή και Μετασυλλεκτικοί Χειρισμοί
9. Διαχείριση Εξοπλισμού και Ενέργειας
10. Διαχείριση Ρύπων και Ανακύκλωση
11. Περιβάλλον-Βιοποικιλότητα
12. Υγεία, Ασφάλεια και Κατάρτιση Εργαζομένων

3.2.1 Απαίτηση 4.1 - Πολλαπλασιαστικό Υλικό

Στις πολυετείς καλλιέργειες συνιστάται να χρησιμοποιούνται ποικιλίες που έχουν τεκμηριωμένα καλή προσαρμοστικότητα στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, με αντοχή σε οικονομικά σημαντικούς και δύσκολα αντιμετωπίσιμους εχθρούς ή ασθένειες. Ο παραγωγός υποχρεούται να προμηθεύεται δενδρύλλια από πιστοποιημένα φυτώρια και ποικιλίες πολλαπλασιαστικού υλικού με τεκμηριωμένη την απαλλαγή του από ασθένειες, την προέλευσή του, τον κωδικό παρτίδας κ.α..

Στις ετήσιες καλλιέργειες ο παραγωγός δεσμεύεται να χρησιμοποιεί σπόρους ή φυτά που φέρουν την προβλεπόμενη σήμανση. Συνιστάται να χρησιμοποιεί ποικιλίες ή υβρίδια με κατάλληλη προσαρμοστικότητα στην περιοχή καλλιέργειας, που συμβάλλουν στην παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας και εμπορικής αξίας, τα οποία αντέχουν σε οικονομικά σημαντικούς εχθρούς ή ασθένειες. Επίσης, δεσμεύεται να προμηθεύεται σπόρους και ποικιλίες που προβλέπονται στη σχετική νομοθεσία, ή από επιχειρήσεις που κατέχουν τις νόμιμες προβλεπόμενες άδειες. Για όλα αυτά θα πρέπει να τηρούνται αρχεία με τις πληροφορίες σποράς και φυτεύσεων. Τόσο για τις πολυετείς όσο και για τις ετήσιες καλλιέργειες, έλεγχος όλων των διαδικασιών πραγματοποιείται επί τόπου και με έλεγχο των αρχείων.

Ο παραγωγός δεν πρέπει να χρησιμοποιεί ιδιοπαραγόμενο εγγενές πολλαπλασιαστικό υλικό, εκτός εάν αφορά τοπικές ή παραδοσιακές καλλιέργειες καθώς και τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομαστικής Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ). Στην περίπτωση που στα ΠΟΠ και ΠΓΕ χρησιμοποιείται ιδιοπαραγόμενο εγγενές πολλαπλασιαστικό υλικό, ο παραγωγός υποχρεούται να τηρεί αρχείο, το οποίο ο επιβλέπων ελέγχει επιτόπου και με συνέντευξη.

Στις καλλιέργειες στις οποίες υπάρχει η δυνατότητα χρήσης γενετικά τροποποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού, ο παραγωγός υποχρεούται να βεβαιώνει ότι η πατρίδα δεν προέρχεται από γενετική τροποποίηση, και πρέπει να τηρεί ολοκληρωμένο αρχείο.

3.2.2 Απαίτηση 4.2 - Γενικές Καλλιεργητικές Φροντίδες

Πρέπει να συντάσσεται σχέδιο διαχείρισης γενικών καλλιεργητικών φροντίδων, το οποίο θα καλύπτει όλες τις απαιτήσεις της καλλιέργειας, ώστε να εξασφαλίζεται η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων.

3.2.3 Απαίτηση 4.3 - Διαχείριση εδάφους

Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος πρέπει να συντάσσει σχέδιο διαχείρισης του εδάφους και να το ελέγχει επιτόπου. Το σχέδιο περιλαμβάνει τοπογραφικά σκαριφήματα, αναλύσεις εδάφους, όλα τα έγγραφα ιδιοκτησίας ή ενοικίασης αγροτεμαχίων, τα περιβαλλοντικά θέματα και τις πιθανές περιβαλλοντικές θετικές ή αρνητικές επιδράσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση του εδάφους στη συγκεκριμένη περιοχή. Επιπλέον, πρέπει να τηρείται αρχείο με τοπογραφικό σκαρίφημα κάθε αγροτεμαχίου και συνιστάται να γίνεται ταυτοποίηση αυτών με συντεταγμένες GPS, όπως και να υπάρχει σήμανση των αγροτεμαχίων που είναι ενταγμένα στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση.

Συνιστάται να εφαρμόζονται συστήματα αμειψισποράς, όσο το δυνατόν περισσότερο, ενώ ο παραγωγός υποχρεούται να εφαρμόζει πρόγραμμα αμειψισποράς σύμφωνα με τον κώδικα ορθής γεωργικής πρακτικής (ΚΟΓΠ). Σε περίπτωση θερμοκηπίων καλλιέργειών συνιστάται να εναλλάσσονται καλλιέργειες διαφορετικών βοτανικών οικογενειών, και να εφαρμόζεται ηλιοαπολύμανση δύο μηνών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά της. Η διαδικασία της αμειψισποράς, ο σύμβουλος θα πρέπει εκτός των αρχείων να διενεργήσει και επιτόπιο έλεγχο.

Όσον αφορά τη χημική απολύμανση των αγροτεμαχίων, ο παραγωγός συνιστάται να την αποφεύγει και να ακολουθεί εναλλακτικές μεθόδους χημικής απολύμανσης. Σε περίπτωση όμως αναγκαστικής χρήσης της, υποχρεούται να ακολουθεί τις οδηγίες της ετικέτας του απολυμαντικού.

3.2.4 Απαίτηση 4.4 - Παρακολούθηση μετεωρολογικών δεδομένων

Ο παραγωγός οφείλει να παρακολουθεί τα μετεωρολογικά δεδομένα της περιοχής του, τα οποία πρέπει να προέρχονται από αξιόπιστες πηγές και να χρησιμοποιούνται για την ρύθμιση των καλλιεργητικών φροντίδων. Εφόσον υπάρχει δυνατότητα μέτρησης της θερμοκρασίας και υγρασίας ανά περιοχή, η τήρηση αρχείου με τις σχετικές καταγραφές θα ωφελούσε τον παραγωγό.

3.2.5 Απαίτηση 4.5 - Θρέψη φυτών (λίπανση)

Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος θα πρέπει να συντάσσει σχέδιο λίπανσης με βάση τις απαιτήσεις της καλλιέργειας. Υποχρεούται δε, ο παραγωγός να χρησιμοποιεί λιπάσματα σύμφωνα με την κείμενη εθνική νομοθεσία. Το σχέδιο θα πρέπει να βασίζεται σε αναλύσεις του εδάφους και όπου απαιτείται να συνδυάζεται με φυλλοδιαγνωστική. Επίσης, η χρήση των λιπασμάτων πρέπει να είναι ορθολογική, με αποφυγή κυρίως της υπερβολικής αζωτούχου λίπανσης, διότι οδηγεί στη μόλυνση των υπογείων υδάτων και στην υποβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων. Ο παραγωγός οφείλει να διατηρεί ημερολόγιο καταγραφής των εργασιών λίπανσης, με πληροφορίες για εφαρμογές της λίπανσης στο φύλλωμα, στο έδαφος και μέσω του δικτύου άρδευσης. Δηλαδή πρέπει να καταγράφονται το αγροτεμάχιο εφαρμογής, η ημερομηνία εφαρμογής, ο τύπος και η ποσότητα του λιπάσματος, η μέθοδος εφαρμογής, ο χειριστής και οι καιρικές συνθήκες μετά την εφαρμογή.

Ο παραγωγός οφείλει να εξετάζει προσεκτικά τον τύπο του λιπάσματος και το χρόνο εφαρμογής του και υποχρεούται να προσαρμόζει ανάλογα τη λίπανση σε περιοχές που υπόκεινται σε περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται ορυκτά ή οργανικά λιπάσματα πρέπει η λίπανση να διατηρεί την γονιμότητα του εδάφους. Επίσης δεσμεύεται να παρακολουθεί τη χρήση φωσφορικών και νιτρικών λιπασμάτων ώστε να μην υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια. Τέλος, η αποθήκευση των λιπασμάτων πρέπει να γίνεται με τρόπο που να πληροί τους όρους ασφάλειας, σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική και κοινοτική νομοθεσία. Όσον αφορά τα οργανικά λιπάσματα πρέπει να γίνεται εκτίμηση κινδύνου λαμβάνοντας υπόψη την προέλευση, την παρουσία επικίνδυνων παθογόνων, εντόμων εδάφους, ζιζανίων και άλλων ενδεχόμενων επικίνδυνων ρύπων. Τα οργανικά λιπάσματα θα πρέπει να

αποθηκεύονται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται η ρύπανση και η μόλυνση του περιβάλλοντος. Ο σύμβουλος έχει την δυνατότητα να ελέγχει την ορθή διαχείριση της λίπανσης κάνοντας χρήση όλων των μεθόδων, αναλόγως την περίπτωση.

3.2.6 Απαίτηση 4.6 - Άρδευση

Ο Επιβλέπων γεωργικός σύμβουλος οφείλει να συντάσσει σχέδιο δράσης νερού που περιλαμβάνει νόμιμες διαδικασίες για την άντληση και χρήση του νερού. Ο παραγωγός υποχρεούται να συμμορφώνεται προς τις διαδικασίες. Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει οδηγία για τον υπολογισμό των αναγκών σε αρδευσιμο νερό αφού προηγουμένως έχει ληφθεί υπόψη το είδος της καλλιέργειας, το τύπος του εδάφους και οι λοιπές συνθήκες του περιβάλλοντος, το κόστος, την αποτελεσματικότητα αξιοποίησης του νερού και την πιθανότητα εξάπλωσης ασθενειών. Επίσης, θα πρέπει να τηρείται ημερολόγιο άρδευσης όπου καταγράφονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για εφαρμογές άρδευσης. Τέλος, υποχρέωση των παραγωγών είναι να συμμετέχουν σε πρόγραμμα εκπαιδεύσεων που αφορούν την ορθολογική χρήση του νερού.

Προκειμένου να αποφευχθεί η μόλυνση των υδάτων θα πρέπει να πραγματοποιείται ετήσια ανάλυση του νερού σε διαπιστευμένα εργαστήρια και να διασφαλίζεται η μη χρήση νερού από υπονόμους ή αποστραγγιστικά δίκτυα. Εν κατακλείδι, ο παραγωγός πρέπει να μεριμνά ώστε το νερό της άρδευσης να μη προέρχεται από μη ανανεώσιμες πηγές, από προστατευόμενους υδροβιότοπους, ζώνες υφαλμύρωσης, αρνητικού υδατικού ισοζυγίου και υψηλού δυναμικού διάβρωσης. Υποχρέωση του συμβούλου είναι να ελέγχει τα αρχεία που τηρούνται από τον παραγωγό, να επισκέπτεται επιτόπου τους χώρους άρδευσης και να ενημερώνεται μέσω συνεντεύξεων για την υλοποίηση του σχεδίου διαχείρισης νερού.

3.2.7 Απαίτηση 4.7 - Φυτοπροστασία

Στο σχέδιο διαχείρισης φυτοπροστασίας πρέπει να καλύπτονται όλες οι απαιτήσεις της καλλιέργειας όσον αφορά τις μεθόδους, τις πρακτικές καλλιέργειας, τα μέτρα πρόληψης, την παρακολούθηση εχθρών και τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Θα πρέπει να περιλαμβάνονται οδηγίες για την παρακολούθηση της εξέλιξης του κάθε οργανισμού-εχθρού της καλλιέργειας, την επίπτωσή του και τη μέθοδο αντιμετώπισής του. Φυτοπροστατευτικά προϊόντα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αφού έχουν προηγηθεί άλλες μη χημικές μέθοδοι. Η χρήση τους θα πρέπει να είναι η ελάχιστη δυνατή, να τεκμηριώνεται από τον σύμβουλο και να καταγράφεται στα ημερολόγια φυτοπροστασίας. Συγκεκριμένα, για την καλλιέργεια της ελιάς, ο παραγωγός εφαρμόζει με ευθύνη του τη δακοκτονία με δολωματικούς ψεκασμούς. Κατά την εφαρμογή της δακοκτονίας πρέπει να εγκαθίσταται και να παρακολουθείται δίκτυο τροφικών παγίδων, να εξετάζεται η γονιμότητα του εντόμου και να

λαμβάνεται υπόψη και η δεκτικότητα του ελαιόκαρπου για ωτοκία για την πρώτη γενεά του εντόμου που προσβάλλει τους καρπούς. Η τεκμηρίωση της διαδικασίας γίνεται με τις οδηγίες του συμβούλου, με καταγραφές παρακολούθησης παγίδων και καταγραφές στα ημερολόγια φυτοπροστασίας των παραγωγών.

Ο παραγωγός υποχρεούται να χρησιμοποιεί μόνο εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και να εφαρμόζονται σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας τους. Ο Επιβλέπων οφείλει να αξιολογεί τακτικά τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα αναφορικά με την αποτελεσματικότητα, τον τρόπο και το φάσμα δράσης, την εκλεκτικότητα για το καλλιεργούμενο φυτό, την ασθένεια ή ζωικό εχθρό ή ζιζάνιο, τους ειδικούς τοπικούς περιβαλλοντικούς στόχους, τη συνδυαστικότητα με άλλα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, το κόστος, την ευχέρεια εφαρμογής, τα υπολείμματα στο γεωργικό προϊόν, την υπολειμματική διάρκεια, την τοξικολογική σήμανση, τη συμβατότητα με τη στρατηγική διαχείρισης της ανθεκτικότητας των επιβλαβών οργανισμών και τυχόν επίδραση στην επόμενη καλλιέργεια. Επίσης θα πρέπει να συντηρεί αναλυτικό αρχείο με όλα τα εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για κάθε καλλιέργεια του παραγωγού και να τον ενημερώνει σχετικά με τον στόχο της εφαρμογής, την εμπορική ονομασία του φυτοπροστατευτικού προϊόντος και την δραστική ουσία, το χρόνο εφαρμογής, τη δόση του σκευάσματος, τον όγκο απαιτούμενου ψεκαστικού υγρού, τυχόν πληροφορίες συνδυαστικότητας και το χρόνο αναμονής πριν τη συγκομιδή. Επιπλέον, ο παραγωγός θα πρέπει να έχει στη διάθεσή τους γραπτές οδηγίες για τη χρήση μέσω ατομικής προστασίας, τον τρόπο και σειρά ανάμιξης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και την ορθή εφαρμογή τους. Προβλέπεται να πραγματοποιείται ειδική επιμόρφωση των παραγωγών και των χειριστών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων από τον Επιβλέποντα γεωργικό σύμβουλο.

Στο πλαίσιο της ατομικής προστασίας ο χειριστής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων οφείλει να χρησιμοποιεί κατάλληλη ενδυμασία ψεκασμού, δηλαδή λαστιχένιες μπότες και γάντια, αδιάβροχο ρουχισμό, μάσκα ψεκασμού που να διαθέτει φίλτρα για την προστασία του χρήστη κ.λπ. Η χρήση των μέσω ατομικών προστασίας αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης των χειριστών.

Ο παραγωγός υποχρεούται να καταγράφει σε ημερολόγιο την ημερομηνία συγκομιδής μετά την παρέλευση του προβλεπόμενου χρόνου αναμονής, σύμφωνα με το σχέδιο εφαρμογής φυτοπροστασίας. Θα πρέπει να διατηρεί τον εξοπλισμό εφαρμογής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε καλή κατάσταση, η αποθήκευσή του να γίνεται σε κατάλληλο χώρο, να γίνεται προληπτική συντήρηση του σε τακτά χρονικά διαστήματα και το συνεργείο στο οποίο γίνεται η συντήρηση ή ο έλεγχος να είναι εξουσιοδοτημένο.

Το σχέδιο διαχείρισης φυτοπροστασίας περιλαμβάνει οδηγίες που καθορίζουν τον απαιτούμενο όγκο ψεκαστικού διαλύματος, την διαχείριση του πλεονάσματος, τον τρόπο καθαρισμού και διαχείρισης των υγρών καθαρισμού του εξοπλισμού σύμφωνα με τους κανόνες ορθής πρακτικής. Επίσης, σύμφωνα με το σχέδιο, θα πρέπει να γίνεται δειγματοληψία των προϊόντων προκειμένου να αναλυθούν υπολείμματα

φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε διαπιστευμένο εργαστήριο. Θα πρέπει να τηρούνται αρχεία με τα αποτελέσματα των ετήσιων αναλύσεων υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Τέλος, διατυπώνονται οδηγίες για την ορθή αποθήκευσή τους σύμφωνα με τις υποδείξεις της ετικέτας τους, των ληγμένων προϊόντων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας, καθώς και των κενών συσκευασιών.

3.2.8 Απαίτηση 4.8 - Συγκομιδή και Μετασυλλεκτικοί Χειρισμοί

Η παραγωγή ποιοτικού προϊόντος είναι αποτέλεσμα του τρόπου και του χρόνου συγκομιδής, της κατάρτισης των εργαζομένων και τις διασφάλισης ότι αυτοί δεν είναι φορείς μεταδοτικών μολυσματικών ασθενειών. Στο σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να καταγράφονται ο χρόνος και η ποσότητα που συγκομίζεται ανά αγροτεμάχιο, καθώς και τυχόν επεμβάσεις χημικών προϊόντων που γίνονται μετά την συγκομιδή. Επίσης, δίνονται οδηγίες για την απολύμανση και τον καθαρισμό των μέσων μεταφοράς των προϊόντων, για τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας που πρέπει να εφαρμόζονται, για την συσκευασία των προϊόντων και τον τρόπο αποθήκευσής τους ώστε να εξασφαλίζεται η προστασία τους από κίνδυνους αλλοίωσης, ρύπανσης και μόλυνσης.

3.2.9 Απαίτηση 4.9- Διαχείριση Εξοπλισμού και Ενέργειας

Ο παραγωγός πρέπει να τηρεί αρχείο του εξοπλισμού του και του αντίστοιχου προγράμματος συντήρησης του σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή, τουλάχιστον μία φορά ετησίως. Επιπλέον, θα πρέπει να επιλέγει και να χρησιμοποιεί τον εξοπλισμό του ώστε να εξοικονομείται ενέργεια και να μειώνονται άλλες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

3.2.10 Απαίτηση 4.10- Διαχείριση Ρύπων και Ανακύκλωση

Υποχρέωση του παραγωγού είναι η σύνταξη σχεδίου εντοπισμού και διαχείρισης ρύπων. Ακολουθώντας το σχέδιο, θα εντοπίζονται πιθανοί ρύποι, οι πηγές τους και θα αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το σχέδιο δράσης και τις προβλέψεις της σχετικής νομοθεσίας.

3.2.11 Απαίτηση 4.11- Περιβάλλον-Βιοποικιλότητα

Ο Επιβλέπων Γεωργικός σύμβουλος συντάσσει σχέδιο διαχείρισης περιβάλλοντος στο οποίο περιγράφεται το σύνολο των επιδράσεων στο περιβάλλον, η εναρμόνιση των καλλιεργειών και ο τρόπος συμμόρφωσης στην ειδική περιβαλλοντική νομοθεσία, την αποφυγή διαβρωτικών φαινομένων σύμφωνα πάντα με τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής. Επίσης περιλαμβάνει πολιτική για την βιοποικιλότητα λαμβάνοντας υπόψιν την αειφορική παραγωγή προϊόντων γεωργίας.

3.2.12 Απαίτηση 4.12- Υγεία, Ασφάλεια και Κατάρτιση Εργαζομένων

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενα στάδια, ο παραγωγός πρέπει να λαμβάνει μέτρα για την καθαριότητα στους χώρους συσκευασίας και αποθήκευσης των προϊόντων, στους χώρους φύλαξης πολλαπλασιαστικού υλικού, φυτοπροστατευτικών προϊόντων και λιπασμάτων, καθώς επίσης και για την ασφαλή χρήση του εξοπλισμού του.

Επίσης έχει προαναφερθεί, ότι οι παραγωγοί (μέλη, χειριστές κ.λπ.) πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη εκπαίδευση σε θέματα ασφάλειας και υγείας, όπως χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων ή βαρέων οχημάτων (γεωργικοί ελκυστήρες).

3.3 GLOBALG.A.P

OGlobal.A.P. είναι ένας φορέας που έρχεται να καλύψει τις ανάγκες των καταναλωτών για ασφαλή τρόφιμα, την προστασία του περιβάλλοντος, τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και των ζώων, αλλά και την ευημερία τους. Σκοπός του δηλαδή είναι να προάγει την αρχή της παγκόσμιας συνεργασίας για μια πιο ασφαλή και αειφόρο γεωργική παραγωγή. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, δημιουργήθηκε ένα πρότυπο που καλύπτει την πιστοποίηση της συνολικής διεργασίας γεωργικής παραγωγής, τόσο για τα φυτά, πριν ακόμα και από την φύτευσή τους έως το τελικό προϊόν, όσο και για τα ζώα, από την έναρξη της παραγωγικής διαδικασίας έως το μη επεξεργασμένο προϊόν (www.GlobalGAP.org).

Οι αρχές που προάγει ο φορέας είναι να διασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα των γεωργικών προϊόντων σε συνδυασμό με την αύξηση της παραγωγής τους, ο συνδυασμός των σύγχρονων τεχνικών παραγωγής με συμβατικές καλλιεργητικές μεθόδους καθώς και νέων εναλλακτικών. Επίσης διασφαλίζει την αειφόρο ανάπτυξη της γεωργίας, την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παραγωγών και κατ' επέκταση της κοινωνίας μας. Ακολουθώντας τις αρχές αυτές, οι παραγωγοί, οι καταναλωτές και το περιβάλλον απολαμβάνουν πληθώρα πλεονεκτημάτων. Για παράδειγμα, τα πιστοποιημένα παραγόμενα προϊόντα υπερτερούν σε αγοραστική δύναμη σε εγχώριες και ξένες αγορές, είναι ανταγωνιστικότερα των μη πιστοποιημένων προϊόντων, καθώς και ποιοτικά ανώτερα. Οι παραγωγοί που εφαρμόζουν τις αρχές, έχουν την δυνατότητα να διαπραγματεύονται καλύτερες τιμές και λόγω της μακροχρόνιας μείωσης των εξόδων τους, τα έσοδα τους αυξάνονται. Τέλος, να σημειωθεί ότι η ασφάλεια και η ευημερία των εργαζομένων αποτελεί δέσμευση για την εφαρμογή του προτύπου.

3.4 GLOBALG.A.P. IFA

Το πρότυπο GLOBALG.A.P. αποτελεί μετεξέλιξη του EUREPG.A.P. το οποίο πρωτοεμφανίστηκε το 1997 στη Μ. Βρετανία. Τα διατροφικά σκάνδαλα που εμφανιζόταν πολύ συχνά, ο προβληματισμός για την περιβαλλοντική υποβάθμιση, καθώς και η ασφάλεια και υγιεινή των εργαζομένων και των ζώων, όπως και η ευημερία τους, οδήγησαν στην κατάρτιση ενός νέου προτύπου. Στόχος του είναι η ασφάλεια

του γεωργικού προϊόντος, από την καλλιέργεια μέχρι την τελική μορφή, η υγεία, ευημερία και ασφάλεια του προσωπικού, η ορθολογική χρήση των υδάτινων πηγών, η συμμόρφωση στους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής και τέλος, η μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από γεωργικές δραστηριότητες. Κίνητρο του προτύπου είναι η δημιουργία ενός θετικού αντικτύπου, στον κόσμο, παρέχοντας καινοτόμες, οικονομικά αποδοτικές και διαφανείς λύσεις σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εφοδιαστικές αλυσίδες γεωργικών προϊόντων παγκοσμίως.

Η πιστοποίηση GLOBAL.G.A.P.IFA χορηγείται σε κάθε παραγωγό² πρωτογενών γεωργικών προϊόντων³ που επιθυμεί να πιστοποιήσει την παραγωγή του μέσω δύο επιλογών. Η πρώτη επιλογή αφορά σε μεμονωμένο παραγωγό (ή οργανισμό), ο οποίος κατέχει και τον τίτλο πιστοποίησης, ενώ η δεύτερη αφορά σε ομάδα παραγωγών, στην οποία ως μία νομική οντότητα κατέχει τον τίτλο.

Ο παραγωγός που επιθυμεί να πιστοποιηθεί, πρέπει αρχικά να επιλέξει έναν εγκεκριμένο φορέα πιστοποίησης, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την εγγραφή του στη βάση δεδομένων GLOBAL.G.A.P., τις ενημερώσεις των δεδομένων και τη συλλογή των εισφορών. Με την εγγραφή του, ο παράγωγος, δεσμεύεται να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του προτύπου συνεχώς.

Η διεργασία αξιολόγησης πραγματοποιείται μέσω αυτοαξιολογήσεων ή εσωτερικών ελέγχων, από τον εγγεγραμμένο στο πρότυπο παραγωγό, και μέσω επιθεωρήσεων από τον επιλεγμένο φορέα πιστοποίησης. Οι αυτοαξιολογήσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε όλο το πεδίο αναφοράς. Ο φορέας πιστοποίησης διενεργεί προειδοποιημένους ελέγχους σε όλο το πεδίο, και μετά την αρχική πιστοποίηση, απροειδοποίητους ελέγχους, τουλάχιστον στο 10% των κατόχων του πιστοποιητικού. Οι απαιτήσεις του προτύπου παρουσιάζονται με τρεις διαφορετικές μορφές:

- **Κύρια απαίτηση:** Οι απαιτήσεις αυτής της μορφής θα πρέπει να εκπληρώνονται σε ποσοστό 100%, προκειμένου να χορηγηθεί το πιστοποιητικό.
- **Δευτερεύουσα απαίτηση:** Οι απαιτήσεις αυτής της μορφής θα πρέπει να εκπληρώνονται σε ποσοστό 95%, προκειμένου να χορηγηθεί το πιστοποιητικό.
- **Συνιστάται:** Αφορά απαιτήσεις που δεν είναι απαραίτητη η συμμόρφωση σε κάποιο ελάχιστο ποσοστό.

Το λογότυπο του GLOBALG.A.P. δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιείται στο τελικό προϊόν από τον παραγωγό, ούτε και για διαφημιστικούς λόγους. Αντίθετα, ο Φορέας Πιστοποίησης, έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί το λογότυπο GLOBALG.A.P. σε διαφημιστικό υλικό που είναι όμως άμεσα συνδεδεμένο με τις δραστηριότητες πιστοποίησης GLOBALG.A.P., καθώς και στα πιστοποιητικά GLOBALG.A.P. που εκδίδουν.

²Ο όρος «παραγωγός» στο GLOBALG.A.P., αναφέρεται σε πρόσωπα (μεμονωμένους) ή επιχειρήσεις(εταρεία, μεμονωμένος παραγωγός ή ομάδα παραγωγών) τα οποία είναι νομικά υπεύθυνα για τις διεργασίες παραγωγής και τα προϊόντα του αντίστοιχου πεδίου, τα οποία πωλούνται από αυτά τα πρόσωπα ή τις επιχειρήσεις. (GlobalGAP)

³Δν περιλαμβάνει άγρια θηράματα, ελεύθερα αλιεύματα ή ελεύθερες καλλιέργειες στην φύση.

Ο πιστοποιημένος παραγωγός ταυτοποιείται με έναν αριθμό, μοναδικό για κάθε παραγωγό, που είναι συνδυασμός του προθέματος GGN⁴ και ενός 13/ψήφιου αριθμού. Στα πιστοποιημένα προϊόντα, ο αριθμός GGN επιτρέπεται να εμφανίζεται, καθώς και στη συσκευασία του καταναλωτή και στα σημεία πώλησης. Ωστόσο η σήμανση GGN του καταναλωτή επιτρέπεται να χρησιμοποιείται μόνο μετά από αίτηση του παραγωγού. Οι εγκεκριμένες σημάνσεις για πιστοποιημένη ετικέτα υδατοκαλλιέργειας και φυτών για την έκδοση του προτύπου που αναλύεται στην εργασία, είναι οι ακόλουθες (GLOBALG.A.P., 2019):

Εικόνα 2: Σήμανση GGN καταναλωτή v5.2 (Πηγή: https://www.globalgap.org/uk_en/ggn-label/ggn-label-faq/)

Στις νέες εκδόσεις του προτύπου δύο σήματα της εικόνας 2 συγχωνεύονται σε ένα νέο σήμα που θα χρησιμοποιείται εφεξής:

Εικόνα 3: Νέο σήμα GGN καταναλωτή (Πηγή: https://www.globalgap.org/uk_en/ggn-label/ggn-label-faq/)

⁴GGN: GlobalGapNumber

3.4.1 Βάση για όλες τις φάρμες (AF-All Farm)

Η πρώτη ενότητα του προτύπου εφαρμόζεται σέ όλους τους παραγωγούς που επιθυμούν να πιστοποιηθούν και καλύπτει θέματα που σχετίζονται με όλες τις δραστηριότητες της Φάρμας. Η διενέργεια εκτίμησης επικινδυνότητας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του προτύπου, σε όλες σχεδόν τις ενότητες(Βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- Ανάλυση επικινδυνότητας για την Άμυνα και Απάτη των Τροφίμων). Στη συνέχεια, αναλύονται οι υποενότητες, που αφορούν τη Βάση για όλες τις Φάρμες.

3.4.1.1 AF1 - Ιστορικό τοποθεσίας και διαχείριση τοποθεσίας.

Η δομή της φάρμας αποτελείται από τη γη, τα κτίρια και άλλες εγκαταστάσεις για τα οποία πρέπει να υπάρχει διασφάλιση, ότι γίνεται σωστή διαχείριση προκειμένου η παραγωγή των προϊόντων να είναι ασφαλής και παράλληλα να εξασφαλίζεται και η προστασία του περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί η ασφάλεια των προϊόντων και η προστασία του περιβάλλοντος, ο παραγωγός πρέπει συνέχεια να ενσωματώνει τη γνώση που λαμβάνει για την τοποθεσία και τις εμπειρίες του στο μελλοντικό σχεδιασμό και τις πρακτικές διαχείρισης. Κύρια απαίτηση είναι να υπάρχει φυσική σήμανση σε κάθε σημείο ενδιαφέροντος της φάρμας ή ένας χάρτης της φάρμας που θα τακτοποιεί τα σημεία. Επίσης θα πρέπει να γίνεται εκτίμηση επικινδυνότητας για όλα τα σημεία ενδιαφέροντος της φάρμας η οποία θα πρέπει να είναι έτοιμη για τον αρχικό έλεγχο και θα γίνεται ανατροφοδότηση κάθε φορά που ενσωματώνονται νέες τοποθεσίες στην παραγωγή ή όταν οι κίνδυνοι έχουν διαφοροποιηθεί. Η εκτίμηση αυτήν θα λαμβάνει υπόψη της τυχόν βιολογικούς, χημικούς ή φυσικούς κινδύνους και την επίδραση των δραστηριοτήτων στο παρακείμενο περιβάλλον (ζωικό και φυτικό). Κύρια απαίτηση είναι να υπάρχει ένα σχέδιο διαχείρισης κινδύνων το οποίο θα περιγράφει τις στρατηγικές ελαχιστοποίησης των κινδύνων, κατάλληλες για δραστηριότητες φάρμας και η εφαρμογή του καθώς και η αποτελεσματικότητά του θα πρέπει να αποδεικνύονται.

3.4.1.2 AF2 - Τήρηση αρχείων και εσωτερική αυτοαξιολόγηση/Εσωτερικός έλεγχος

Η τήρηση των αρχείων είναι από τα προ απαιτούμενα του προτύπου, μπορεί το αρχείο να είναι ηλεκτρονικό με την προϋπόθεση ότι υπάρχουν αντίγραφα των στοιχείων και τηρείται για τουλάχιστον δύο χρόνια. Ο παραγωγός⁵ είναι υποχρεωμένος να παρέχει τεκμηριωμένη εσωτερική αυτό-αξιολόγηση, που διενεργείται είτε από τον ίδιο είτε από υπεργολάβο και πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα σημεία στα οποία εφαρμόζεται ο έλεγχος. Τέλος οφείλει να κάνει τεκμηριωμένες διορθωτικές ενέργειες βασισμένος στις παρατηρήσεις της εσωτερικής αυτό-αξιολόγησης.

3.4.1.3 AF3 - Υγιεινή

Ο σημαντικότερος παράγοντας μόλυνσης του προϊόντος είναι ο άνθρωπος. Μέσω της κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης θα εξαλειφθεί ο κίνδυνος αυτός. Ο παραγωγός κατανοώντας τις απαιτήσεις υγιεινής και εφαρμόζοντας ορθές πρακτικές μειώνει τους κινδύνους υγιεινής στο προϊόν. Η εκτίμηση επικινδυνότητας που αφορά στην υγιεινή θα πρέπει να είναι γραπτή, να καλύπτει όλα τα στάδια της παραγωγής και να ενημερώνεται ετησίως με τις εκάστοτε αλλαγές. Η διαδικασία υγιεινής για την αντιμετώπιση των κινδύνων που πρέπει να διαθέτει η φάρμα, είναι κύρια απαίτηση του προτύπου. Επίσης, σε εμφανή σημεία σε όλη τη φάρμα, θα πρέπει να είναι αναρτημένες οδηγίες υγιεινής που αφορούν όλους τους εμπλεκόμενους στη γεωργική διαδικασία, ακόμα και τους επισκέπτες (πλύσιμο χεριών, κάλυψη πληγών, χρήση κατάλληλης προστατευτικής ενδυμασίας κ.α.).

3.4.1.4 AF4 - Υγεία, ασφάλεια και ευημερία του εργατικού προσωπικού

Ο παραγωγός οφείλει να διασφαλίσει τόσο την ποιότητα της παραγωγής του, όσο και την ασφάλεια και ευημερία του προσωπικού του. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, η σωστή κατάρτιση και εκπαίδευση οδηγούν στην πρόοδο, στην ανάπτυξη της αειφορίας και στη στήριξη του κοινωνικού κεφαλαίου. Για την κάλυψη της απαίτησης του προτύπου αυτής της ενότητας, συντάσσεται αξιολόγηση επικινδυνότητας (δευτερεύουσα απαίτηση), η οποία θα ενημερώνεται και θα επικαιροποιείται ετησίως, ή όταν συμβαίνουν αλλαγές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Στη συνέχεια, συντάσσεται σχέδιο διαχείρισης των κινδύνων που εντοπίστηκαν, το οποίο θα πρέπει να περιλαμβάνει διαδικασίες ατυχήματος και σχέδια έκτακτης ανάγκης. Παράλληλα με το σχέδιο, ο παραγωγός θα πρέπει να προβλέπει ώστε οι υποδομές της φάρμας, οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός της να είναι έτσι κατασκευασμένες και να συντηρούνται κατάλληλα προκειμένου να μειώνονται οι κίνδυνοι της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων. Τέλος, πρέπει να διασαφηνίζεται ο υπεύθυνος για την τήρηση του σχεδίου άλλα και την εφαρμογή των εθνικών και τοπικών κανονισμών που αφορούν την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των εργαζομένων.

3.4.1.5 AF5 - Υπεργολάβοι

«Υπεργολάβος είναι η οντότητα που παρέχει εργατικό δυναμικό, εξοπλισμό και/ή υλικά ώστε να πραγματοποιούνται συγκεκριμένες λειτουργίες της φάρμας με συμβόλαιο με τον παραγωγό (πχ. πρακτική συγκομιδή σπόρων, ψεκασμός καρποφόρων και συλλογή).» (GLOBALG.A.P.e1)

Στην περίπτωση χρησιμοποίησης υπεργολάβων, ο παραγωγός είναι υποχρεωμένος να εποπτεύει τις δραστηριότητές τους, προκειμένου να εξασφαλίσει τις απαιτήσεις του προτύπου.

3.4.1.6 AF6 - Διαχείριση αποβλήτων και ρύπανσης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίηση

Βασικός στόχος του προτύπου είναι η ελαχιστοποίηση, αποφυγή, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των αποβλήτων. Πρώτο βήμα είναι η αναγνώριση αυτών καθώς και οι πηγές ρύπανσης, και στη συνέχεια

με ένα τεκμηριωμένο σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων, ο παραγωγός με τις ανάλογες δράσεις που αφορούν τη φάρμα του, όπως για παράδειγμα η κομποστοποίηση στην περίπτωση που τα απόβλητα είναι οργανικά, συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος.

3.4.1.7 AF7 - Διαφύλαξη

Οι γεωργικές δραστηριότητες δεν θα μπορούσαν να διαχωριστούν από τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Αναγνωρίζοντας την επίδραση αυτών των δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, κάθε παραγωγός εφαρμόζει ένα σχέδιο διαχείρισης και διαφύλαξης της άγριας χλωρίδας και πανίδας. Μέσω του σχεδίου, τίθενται προτεραιότητες και δράσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση των οικοτόπων και στην αύξηση της βιοποικιλότητας στην εκμετάλλευση. Επιπρόσθετα, συνιστάται να υπάρχει ένα σχέδιο για μετατροπή εκτάσεων που δεν χρησιμοποιούνται στην παραγωγή, όπως δασότοποι, κεφαλάρια χωραφιών ή με φτωχά εδάφη, σε εκτάσεις οικολογικού ενδιαφέροντος. Επίσης, η επιλογή και η συντήρηση του εξοπλισμού της φάρμας θα πρέπει να αποσκοπούν στη βέλτιστη ενεργειακή απόδοση. Ο παραγωγός, από πλευράς του θα ακολουθεί ένα σχέδιο βελτίωσης της ενεργειακής κατανάλωσης και ενθάρρυνσης της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τέλος, συνιστάται όπου είναι εφικτό η λήψη μέτρων συλλογής νερού, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τα θέματα ασφάλειας των τροφίμων.

3.4.1.8 AF 8 και AF 9 - Παραπόνα και διαδικασία ανάκλησης/απόσυρσης

Κύρια απαίτηση του προτύπου είναι να υπάρχει τεκμηριωμένη διαδικασία παραπόνων σχετικά με εσωτερικά και εξωτερικά θέματα. Η σωστή διαχείριση της διαδικασίας, συντελεί στη βελτίωση του συστήματος παραγωγής. Επιπλέον ο παραγωγός πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζει το είδος του γεγονότος που θα τον οδηγήσει στην απόφαση να ανακαλέσει ή να αποσύρει προϊόντα.

3.4.1.9 AF10 - Προστασία τροφίμων

Θα πρέπει να γίνεται ταυτοποίηση και αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων για την ασφάλεια των τροφίμων καθ' όλη τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας.

3.4.1.10 AF11 - Κατάσταση Global.A.P.

Κύρια απαίτηση του προτύπου που αφορά την αναφορά του αριθμού GGNως τεκμηρίωσης συναλλαγής.

3.4.1.11 AF12 - Χρήση λογοτύπου

Στη συσκευασία του τελικού προϊόντος δεν πρέπει ποτέ να εμφανίζεται η λέξη, το εμπορικό σήμα ή το λογότυπο Global.A.P. παρόλο που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται από τον παραγωγό σύμφωνα με τους γενικούς κανονισμούς του προτύπου και τη συμφωνία παραχώρησης άδειας και πιστοποίησης.

3.4.1.12 AF13 - Ιχθυηλασιμότητα και διαχωρισμός

Η παρούσα κύρια απαίτηση του προτύπου αφορά παραγωγούς, οι οποίοι έχουν παράλληλη παραγωγή ή ιδιοκτησία ή/και αγοράζουν από άλλους παραγωγούς πιστοποιημένα ή μη προϊόντα, που και οι ίδιοι όμως πιστοποιούν. Για τα πιστοποιημένα και μη πιστοποιημένα προϊόντα, εφαρμόζεται ένα αποτελεσματικό σύστημα ταυτοποίησης και διαχωρισμού, ώστε να αποφεύγεται η μεταξύ τους ανάμειξη. Στην περίπτωση που ο παραγωγός εγγράφεται για παράλληλη παραγωγή ή ιδιοκτησία πιστοποιημένων ή μη προϊόντων, η σωστή ταυτοποίηση διασφαλίζεται από έναν ειδικό αριθμό, ο οποίος δηλώνει ότι έχει διεξαχθεί μια πιστοποιημένη διεργασία, προκειμένου να ταυτοποιηθεί το προϊόν. Επιπλέον θα πρέπει να εφαρμόζονται και να διατηρούνται τεκμηριωμένες διαδικασίες μέσω αρχείων, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης του παραγωγού, οι οποίες θα ταυτοποιούν πιστοποιημένες ή και μη πιστοποιημένες ποσότητες προϊόντων για όλα όσα είναι εγγεγραμμένα στο πρότυπο. Στα αρχεία αυτά περιλαμβάνονται η περιγραφή του προϊόντος, οι ποσότητες αγορασμένων προϊόντων, τα στοιχεία του προμηθευτή, λίστα των εγκεκριμένων προμηθευτών και άλλα στοιχεία που απαιτούνται.

3.4.1.13 AF14 - Ισοζύγιο μάζας

Θα πρέπει να διατηρείται αρχείο πωλήσεων για όλες τις ποσότητες προϊόντων, με το οποίο θα αποδεικνύεται η σταθερή ισορροπία ανάμεσα στην εισροή και εκροή τους, πιστοποιημένων και μη. Η καταγραφή της διακίνησης των ποσοτήτων των προϊόντων θα πρέπει να αποδεικνύει το ισοζύγιο μάζας, να ταυτοποιείται με σαφήνεια, να είναι ανάλογη με την κλίμακα της επιχείρησης και να γίνεται τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο ανά προϊόν.

3.4.1.14 AF15 - Δήλωση πολιτικής για την ασφάλεια των τροφίμων

Υπεύθυνη δήλωση του παραγωγού, με την οποία δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι η ασφάλεια των τροφίμων εφαρμόζεται και διατηρείται σε όλες τις διεργασίες παραγωγής. Βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

3.4.1.15 AF16 - Μετριασμός της απάτης στον τομέα τροφίμων

Ο μετριασμός της πιθανότητας εμπλοκής παραγωγών και προμηθευτών σε απάτη τροφίμων θα οδηγούσε σε αποφυγή κρίσεων στη δημόσια υγεία. Η απάτη έγκειται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, για παράδειγμα, προμηθεύονται επικίνδυνο πολλαπλασιαστικό υλικό ή ακατάλληλα υλικά συσκευασίας για τρόφιμα. Παρόλο που ο μετριασμός της απάτης αποτελεί δευτερεύουσα απαίτηση για το πρότυπο, θα πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα από τους παραγωγούς, προκειμένου να μειωθούν αυτοί οι κίνδυνοι. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να εφαρμόζεται ένα τεκμηριωμένο σχέδιο στο οποίο θα περιγράφονται τα μέτρα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αναγνωρισμένοι κίνδυνοι της απάτης στον τομέα των τροφίμων.

3.4.1.16 AF17 - Μη συμμορφούμενα προϊόντα

Το πρότυπο θέτει ως κύρια απαίτηση, στην περίπτωση ύπαρξης μη συμμορφούμενων προϊόντων, να εφαρμόζεται μία τεκμηριωμένη διαδικασία, κατά την οποία αυτά προσδιορίζονται σαφώς, τοποθετούνται σε καραντίνα ανάλογα με την περίπτωση και διακινούνται ή διατίθενται σύμφωνα με τις ειδικές απαιτήσεις του πελάτη.

3.4.2 Βάση καλλιιεργειών (CB-Crops Base)

Η παρακάτω ενότητα αφορά στη βάση όλων των καλλιιεργειών και περιγράφει αναλυτικά του προτύπου. Είναι μία βασική ενότητα για την εφαρμογή ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης διαχείρισης. Όπως και στη βάση για όλες τις φάρμες, έτσι και στη συγκεκριμένη, η διενέργεια εκτίμησης επικινδυνότητας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του.

3.4.2.1 CB 1- Ιχνηλασιμότητα

Μέσω αυτής της κύριας απαίτησης οι πελάτες έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν ακριβείς πληροφορίες για πιστοποιημένα προϊόντα GLOBALG.A.P.. Εφαρμόζεται ένα τεκμηριωμένο σύστημα ταυτοποίησης και ιχνηλασιμότητας ως προς την εγγεγραμμένη φάρμα, ή ως προς μία ομάδα παραγωγών, ή ως προς τις εγγεγραμμένες φάρμες της ομάδας και τέλος ως προς τον πελάτη. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η απόσυρση ή ανάκληση μη συμμορφούμενων προϊόντων.

3.4.2.2 CB2 - Πολλαπλασιαστικό υλικό

Απαραίτητη προϋπόθεση για την διασφάλιση της ποιότητας του τελικού προϊόντος είναι η ορθή επιλογή του πολλαπλασιαστικού υλικού, η οποία μπορεί να οδηγήσει στη μείωση χρήσης λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Για την αποφυγή της απάτης και για τη διασφάλιση της πληρότητας των απαιτήσεων υγείας και ασφάλειας, θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο προς όλους τους ενδιαφερόμενους, καλλιεργητές, μεταποιητές, λιανεμπόρους και την κυβέρνηση, ένα έγγραφο ως μέσο εποπτείας. Το έγγραφο αυτό μπορεί να είναι μία κενή συσκευασία σπόρου ή φυτού, ή κατάλογος συσκευασίας, ή τιμολόγιο αγοράς στο οποίο θα αναγράφονται το όνομα της ποικιλίας, ο αριθμός παρτίδας, ή οποιαδήποτε άλλη επιπρόσθετη πληροφορία σχετικά με την ποιότητα του υλικού. Επίσης θα πρέπει να αποδεικνύεται εγγράφως ότι το πολλαπλασιαστικό υλικό που χρησιμοποιείται είναι σύμφωνο με το τοπικό δίκαιο περί δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Εφόσον το πολλαπλασιαστικό υλικό (σπόρος, σπορόφυτα, μοσχεύματα κ.α.) έχει υποστεί χημικές κατεργασίες από τον προμηθευτή, θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο αρχείο με τις σχετικές πληροφορίες. Επίσης στο ίδιο αρχείο, θα πρέπει να καταγράφονται πληροφορίες, εάν το φυτοπροστατευτικό προϊόν εφαρμόστηκε σε εσωτερικό φυτώριο κατά την περίοδο της ανάπτυξης των φυτών στη φάση της αναπαραγωγής. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν στην τοποθεσία, εμπορική ονομασία, ημερομηνία, δραστική ουσία κ.α..

Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί θα πρέπει να τηρείται η ισχύουσα νομοθεσία της χώρας παραγωγής. Υποχρέωση του παραγωγού είναι να έχει αντίγραφο της νομοθεσίας αυτής, να συμμορφώνεται ανάλογα και τέλος να τηρεί αρχείο με κάθε ειδική τροποποίηση. Επιπλέον, θα πρέπει να εφαρμόζεται ένα γραπτό σχέδιο με το οποίο θα προσδιορίζονται οι στρατηγικές ελαχιστοποίησης των κινδύνων ρύπανσης, όπως τυχαία ανάμειξη συμβατικών υλικών με γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς. Οι γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες, θα πρέπει να αποθηκεύονται χωριστά από άλλες καλλιέργειες. Τέλος, ο άμεσος αποδέκτης πρέπει να έχει την δυνατότητα να ενημερώνεται για την κατάσταση της γενετικής τροποποίησης του προϊόντος.

3.4.2.4 CB3 - Διαχείριση και διατήρηση εδάφους

Η απόδοση της καλλιέργειας, η μακροχρόνια εδαφική γονιμότητα και η κερδοφορία είναι τρεις τομείς που εξαρτώνται άμεσα από την ορθή γεωργική διαχείριση του εδάφους. Οι θρεπτικές ανάγκες της καλλιέργειας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν και να καταγράφονται σε αρχεία, τα οποία θα είναι διαθέσιμα, ως απόδειξη της ορθής διαχείρισης. Συνιστάται να γίνεται εδαφολογική χαρτογράφηση, προκειμένου να προσδιορίζονται οι τύποι του εδάφους για κάθε περιοχή. Σε περίπτωση αμειψισποράς, για την βελτίωση της δομής του εδάφους και τη μείωση ασθενειών που βρίσκονται στο έδαφος, θα τηρείται αρχείο με την ημερομηνία φύτευσης και την εφαρμογή φυτοπροστατευτικού προϊόντος. Εφόσον χρησιμοποιούνται τεχνικές που βελτιώνουν ή διατηρούν την δομή του εδάφους, όπως αποστράγγιση, χρήση ελαστικών χαμηλής πίεσης, αποφυγή οργώματος σε σειρά, θα πρέπει να αποδεικνύονται, όπως επίσης και οι πρακτικές ελέγχου και διαρθρωτικά μέτρα που ελαχιστοποιούν τη διάβρωση του εδάφους. Προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση του εδάφους, θα πρέπει να γίνεται ανάλυση των θρεπτικών συστατικών των οργανικών λιπασμάτων, η οποία θα τηρείται σε διαθέσιμο αρχείο, μαζί με την ημερομηνία σποράς ή φύτευσης.

3.4.2.4 CB4 - Εφαρμογή λιπάσματος

Πολύ συχνά οι καλλιέργειες θα πρέπει να λιπαίνονται προκειμένου να βελτιστοποιηθεί το καλλιεργητικό υπόστρωμα ή έδαφος. Η εφαρμογή των διαδικασιών χρήσης και αποθήκευσης θα πρέπει να είναι ορθή, ώστε να αποφευχθεί η απώλειά τους καθώς και τυχόν μόλυνσή τους. Η εφαρμογή της λίπανσης μπορεί να γίνει από τεχνικά υπεύθυνο πρόσωπο (εξωτερικός σύμβουλος), ή από τον παραγωγό τον ίδιο. Στην πρώτη περίπτωση, η τεχνική ικανότητα του συμβούλου θα πρέπει να αποδεικνύεται από επίσημους τίτλους, να έχει λάβει ειδικά μαθήματα εκπαίδευσης κλπ. ή μπορεί να απασχολείται από έναν αρμόδιο οργανισμό, όπως μία επίσημη συμβουλευτική υπηρεσία. Στην περίπτωση που ο παραγωγός αποφασίζει για την ποσότητα και τον τύπο του λιπάσματος, η ανάλογη τεχνογνωσία του θα πρέπει να στηρίζεται στην παρακολούθηση ειδικών μαθημάτων εκπαίδευσης, στην πρόσβαση σε τεχνικά έγγραφα του προϊόντος κ.α..

Η διατήρηση αρχείων εφαρμογής της λίπανσης, αν και δευτερεύουσα απαίτηση του προτύπου, είναι αρκετά λεπτομερής. Στα αρχεία θα πρέπει να αναφέρονται, τα στοιχεία του αγρού, συμπεριλαμβανόμενης της υδροπονικής καλλιέργειας, οι ακριβείς ημερομηνίες εφαρμογής, ο τύπος του λιπάσματος, η ποσότητα που εφαρμόστηκε, η μέθοδος και ο εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε και τέλος τα στοιχεία του χρήστη που εφάρμοσε τη λίπανση. Τέλος, σε έναν κατάλογο απογραφής, διαθέσιμο σε κάθε ζήτηση και τακτικά ενημερωμένο, θα καταχωρούνται όλα τα στοιχεία του εφοδιασμού και της χρήσης των λιπασμάτων.

Εξίσου σημαντική είναι και η αποθήκευση των λιπασμάτων. Τα προϊόντα λίπανσης θα πρέπει να αποθηκεύονται χωριστά από φυτοπροστατευτικά προϊόντα προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση μεταξύ τους. Ο χώρος αποθήκευσης ανόργανων λιπασμάτων θα πρέπει να είναι κατάλληλος ώστε να προστατεύονται τα προϊόντα από ατμοσφαιρικές επιρροές, όπως η βροχή, ο παγετός ή η υψηλή θερμοκρασία. Επίσης θα πρέπει να είναι καθαρός και να αερίζεται καλά. Η σωστή αποθήκευση όλων των λιπασμάτων θα πρέπει να εξασφαλίζει την ελαχιστοποίηση κινδύνου ρύπανσης των υδάτινων πηγών. Σε περίπτωση που χρησιμοποιούνται υγρά λιπάσματα, αυτά θα πρέπει να περιβάλλονται από ένα αδιάβροχο εμπόδιο. Κύρια απαίτηση στην περίπτωση των λιπασμάτων, είναι να αποθηκεύονται χωριστά από τα προϊόντα συγκομιδής.

Στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται οργανικά λιπάσματα θα πρέπει να αποφεύγονται τα ανθρώπινα λύματα, ενώ θα πρέπει, για την ασφάλεια των τροφίμων και του περιβάλλοντος, να πραγματοποιείται αξιολόγηση επικινδυνότητας της χρήσης αυτών. Στην αξιολόγηση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράμετροι όπως ο τύπος του οργανικού λιπάσματος, η περιεκτικότητα σε σπόρους, σε ζιζάνια και σε βαρέα μέταλλα, ο χρόνος εφαρμογής και η μέθοδος εφαρμογής του λιπάσματος. Τέλος τα οργανικά λιπάσματα θα πρέπει να αποθηκεύονται σε κατάλληλο χώρο προκειμένου να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Συνιστάται, να διατηρείται αρχείο από τον παραγωγό, με όλες τις αποδείξεις ή ετικέτες των λιπασμάτων, στις οποίες αναφέρονται τα κύρια θρεπτικά συστατικά και η χημική τους σύσταση.

3.4.2.5 CB5 - Διαχείριση νερού

Η διαχείριση του νερού θα πρέπει να σχεδιάζεται και να προγραμματίζεται κατάλληλα, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική χρήση του, διότι θα πρέπει να διαφυλάσσεται ως σπάνιος φυσικός πόρος. Οι ανάγκες άρδευσης της καλλιέργειας θα πρέπει να αποδεικνύονται, αφού έχουν ληφθεί υπόψη δεδομένα, όπως αποτελέσματα μετρήσεων γεωργικών ινστιτούτων, βροχόμετρα φάρμας κ.α. Για κάθε άντληση νερού στην εκμετάλλευση χορηγούνται έγκυρες άδειες από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές, στις οποίες πρέπει να καθορίζονται οι ποσότητες άντλησης σε ωριαία, ημερήσια, εβδομαδιαία, μηνιαία ή ετήσια βάση. Μία αναλυτική αξιολόγηση επικινδυνότητας, ώστε να γίνεται αποδοτική χρήση νερού, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις περιβαλλοντικές επιδράσεις στις υδάτινες πηγές και στα περιβάλλοντα εκτός εκμετάλλευσης. Ως κύρια απαίτηση του προτύπου, υποχρεούται να είναι ολοκληρωμένη, να

εφαρμόζεται πλήρως, να επικαιροποιείται και να πραγματοποιείται η έγκρισή της μία φορά το χρόνο από τον παραγωγό.

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα της λίπανσης, έτσι και στην άρδευση είναι απαγορευτική η χρήση κατεργασμένων ανθρώπινων λυμάτων. Στην περίπτωση χρήσης κατεργασμένων υδάτων (λύματα ή νερό ανακύκλωσης), το νερό θα πρέπει να αναλύεται, ώστε να αποδεικνύεται ότι αυτό πληροί τις απαιτήσεις των οδηγιών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Επιπλέον, έναν χρόνο πριν από τη συγκομιδή, στην αξιολόγηση επικινδυνότητας, θα πρέπει να έχουν συμπεριληφθεί δεδομένα σχετικά με τη φυσική και χημική ρύπανση του νερού που χρησιμοποιείται.

3.4.2.6 CB6 - Ολοκληρωμένη διαχείριση εχθρών

Οι βασικοί στόχοι μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης εχθρών εντοπίζονται στην αποτροπή ανάπτυξης εχθρικών πληθυσμών και στην διατήρηση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και άλλων παρεμβάσεων σε οικονομικά επίπεδα, ενώ ελαχιστοποιούν τυχόν κινδύνους για τον άνθρωπο και το περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτό εφαρμόζονται δραστηριότητες, κατά τις οποίες ο παραγωγός οφείλει να προλαμβάνει, να παρατηρεί, να παρακολουθεί και να παρεμβαίνει εφόσον ο εχθρός επηρεάζει αρνητικά την απόδοση της καλλιέργειας. Όπου είναι εφικτό θα πρέπει να εξετάζεται η χρήση μη-χημικής προσέγγισης.

3.4.2.7 CB7 - Φυτοπροστατευτικά προϊόντα

Σε πολλές περιπτώσεις η παρέμβαση με ειδικές μεθόδους καταπολέμησης εχθρών, καθώς και με φυτοπροστατευτικά προϊόντα, είναι αναγκαία. Η επιλογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων γίνεται από μία λίστα εγκεκριμένων προϊόντων ή επιτρεπτών από τον αρμόδιο κυβερνητικό οργανισμό στη χώρα χρήσης. Ο υπεύθυνος για την επιλογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει να είναι εξειδικευμένος και η τεχνογνωσία του θα αποδεικνύεται μέσω επίσημων τίτλων ή πιστοποιητικών παρακολούθησης μαθημάτων. Εφόσον την επιλογή την κάνει ο παραγωγός, αυτός θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει την τεχνική του ικανότητα με έγγραφα τεχνικής κατάρτισης.

Για την χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων θα πρέπει να τηρούνται αρχεία τα στα οποία προσδιορίζονται οι ακριβείς ημερομηνίες εφαρμογής, τα στοιχεία του αγρού/φάρμας, η εμπορική ονομασία του προϊόντος και το διάστημα από την τελευταία εφαρμογή έως την συγκομιδή. Καταγράφονται επίσης το όνομα του χρήστη, το όνομα των εχθρών, ασθενειών ή ζιζανίων ως αιτιολογία χρήσης, ο υπεύθυνος που αποφάσισε για τη χρήση και την δοσολογία του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, ο εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε για την εφαρμογή και τέλος τις καιρικές συνθήκες την περίοδο της εφαρμογής. Δραστικά μέτρα θα πρέπει να λαμβάνονται από τον παραγωγό για την πρόληψη διασποράς φυτοφαρμάκων σε γειτονικά χωράφια, καθώς επίσης και από παρακείμενες εκτάσεις παραγωγής. Επίσης, θα πρέπει να αποδεικνύεται, με τη χρήση αρχείων, η αυστηρή τήρηση των διαστημάτων από την τελευταία εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων έως τη συγκομιδή.

Η διαδικασία καθαρισμού του εξοπλισμού εφαρμογής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, καθώς και η απόρριψη του πλεονάσματος, θα πρέπει να γίνεται με τέτοιον τρόπο, ώστε να προστατεύεται η ασφάλεια των τροφίμων και του περιβάλλοντος.

Τα μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα υπολειμμάτων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην παραγωγή, θα πρέπει να είναι αποδεκτά στην(ις) χώρα(ες) προορισμού. Στην περίπτωση που τα επίπεδα υπολειμμάτων είναι αυστηρότερα στην χώρα προορισμού, θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι αυτά έχουν ληφθεί υπόψη κατά τη διάρκεια του κύκλου παραγωγής. Επιπλέον, μια αξιολόγηση επικινδυνότητας θα πρέπει να διενεργείται από τον παραγωγό καλύπτοντας όλες τις καλλιέργειές του, η οποία θα υποδεικνύει εάν είναι απαραίτητο να πραγματοποιηθεί ανάλυση υπολείμματος ή όχι. Κατά την ανάλυση θα πρέπει να τηρούνται όλες ισχύουσες διαδικασίες δειγματοληψίας, το εργαστήριο διενέργειας των ελέγχων θα πρέπει να είναι διαπιστευμένο από αρμόδια εθνική αρχή, σύμφωνα πάντα με το ISO 17025 ή ένα ισοδύναμο πρότυπο. Σε περίπτωση υπέρβασης των επιπέδων υπολειμμάτων θα πραγματοποιούνται συγκεκριμένες δράσεις, όπως επικοινωνία πελατών, που πιθανόν να οδηγήσουν σε διαδικασία ανάκλησης ή απόσυρσης του προϊόντος.

Ο χώρος αποθήκευσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων θα πρέπει να είναι δομικά σταθερός και γερός, καλά αεριζόμενος, να προστατεύεται από τις καιρικές συνθήκες και να διαθέτει επαρκή φωτισμό. Ο τρόπος αποθήκευσης δεν πρέπει να αποτελεί απειλή για την ασφάλεια των εργαζομένων ή να δημιουργεί κίνδυνο διασταυρούμενης μόλυνσης με άλλα προϊόντα. Εξοπλισμός ή αντιμετώπισης διαρροών θα πρέπει να διατίθεται στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης. Η ποσότητα των αποθεμάτων σε περίπτωση που μεταβάλλεται, θα πρέπει να καταγράφεται μέσα σε διάστημα ενός μηνός. Τέλος, ένα σχέδιο δράσης αντιμετώπισης ατυχήματος θα πρέπει να είναι αναρτημένο σε όλες τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης, καθώς επίσης αυτές να διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό (κουτί πρώτων βοηθειών, πηγή καθαρού νερού κ.α.) για την αντιμετώπιση τυχόν ατυχήματος.

3.4.2.8 CB8 - Εξοπλισμός

Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται σε όλες τις γεωργικές δραστηριότητες θα πρέπει να διατηρείται σε καλή κατάσταση, να αποθηκεύεται με ασφαλή τρόπο προκειμένου να αποφεύγεται η μόλυνση του περιβάλλοντος, ή η επαφή του με άλλα προϊόντα συγκομιδής και να συντηρείται τακτικά.

3.4.3 Φρούτα και λαχανικά (FV-Fruits and vegetables)

Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά σε φρούτα και λαχανικά. Επιλέγεται να αναλυθεί διότι στην παρούσα εργασία θα μελετηθεί η περίπτωση του νομού Αιτωλοακαρνανίας, ενός νομού, στις αγροτικές εκτάσεις του οποίου καλλιεργούνται κυρίως φρούτα και λαχανικά.

3.4.3.1 FV1 - Διαχείριση τοποθεσίας

Η διαχείριση τοποθεσίας σε φάρμες όπου καλλιεργούνται φρούτα και λαχανικά διαφοροποιείται από την αντίστοιχη διαχείριση της ενότητας AF 1. Στην περίπτωση καλλιέργειας φρούτων και λαχανικών οι τοποθεσίες κοντινών εμπορικών ζωικών δραστηριοτήτων, η είσοδος οικιακών ή άγριων ζώων, ή άλλων πηγών μόλυνσης, θα πρέπει να προσδιορίζονται εκτενώς. Για τον λόγο αυτό, εκπονείται ένα σχέδιο διαχείρισης στο οποίο περιγράφονται οι διαδικασίες ελέγχου των κινδύνων και κατ' επέκταση επιβεβαιώνεται η καταλληλότητα της τοποθεσίας.

3.4.3.2 FV2 - Διαχείριση εδάφους

Η αντιμετώπιση των εχθρικών πληθυσμών στις καλλιέργειες φρούτων και λαχανικών, μπορεί να γίνει με υποκαπνισμό εδάφους. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να αποδεικνύεται γραπτά η χρήση προϊόντων υποκαπνισμού. Στα αρχεία αυτά καταγράφεται η τοποθεσία, η ημερομηνία, ο χρήστης, η μέθοδο χρήσης, η δοσολογία, η δραστική ουσία, καθώς και το διάστημα πριν τη φύτευση. Παρόλο που είναι δευτερεύουσα απαίτηση του προτύπου, απαγορεύεται η χρήση του Βρωμιούχου Μεθυλίου ως προϊόν υποκαπνισμού.

3.4.3.3 FV3 - Υποστρώματα

Η παρούσα απαίτηση εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση χρήσης υποστρωμάτων. Εφόσον εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα ανακύκλωσης υποστρωμάτων, συνιστάται η τήρηση αρχείων που τεκμηριώνουν τις ποσότητες που ανακυκλώνονται, καθώς και τις ημερομηνίες ανακύκλωσης. Η φυσική προέλευση του υποστρώματος αποδεικνύεται με τήρηση αρχείων, όπου βεβαιώνεται ότι αυτό δεν προέρχεται από περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως προστατευόμενες. Η αποστείρωση των υποστρωμάτων μπορεί να γίνει είτε στη φάρμα, είτε εκτός. Και στις δύο περιπτώσεις επιβάλλεται η τήρηση αρχείων με καταγραφή των στοιχείων της φάρμας ή της εταιρείας, της ακριβούς ημερομηνίας, της δραστικής ουσίας, της μεθόδου, τα στοιχεία του χρήστη και το διάστημα πριν τη φύτευση.

3.4.3.4 FV4 - Πριν τη συγκομιδή

Κύρια απαίτηση του προτύπου είναι η υλοποίηση μιας γραπτής αξιολόγησης επικινδυνότητας αναφορικά με τη μικροβιολογική ποιότητα του νερού. Σε αυτήν καταγράφεται η προέλευση του νερού, η ύπαρξη πιθανών πηγών ρύπανσης κοντά στο νερό χρήσης, ο χρόνος, η μέθοδος και το σημείο εφαρμογής. Κατάλληλες ενέργειες απαιτούνται εφόσον η αξιολόγηση επικινδυνότητας ή κάποια ανάλυση νερού, παρουσιάσουν κινδύνους μόλυνσης του προϊόντος. Αυτές περιλαμβάνουν τυχόν επεξεργασία νερού πριν την χρήση, αποφυγή της επαφής του νερού με προϊόντα που έχουν ήδη συγκομισθεί κ.α..

Η χρήση κομποστοποιημένων οργανικών λιπασμάτων, δεν θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των τροφίμων. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση χρήσης οργανικών λιπασμάτων (ακατέργαστη κοπριά ζώων), αυτή θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την αξιολόγηση επικινδυνότητας.

Τέλος, κατάλληλα μέτρα θα πρέπει να λαμβάνονται προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα μόλυνσης της καλλιέργειας από ζωικό κεφάλαιο. Όπου κρίνεται αναγκαίο, φράχτες ή φυσικά εμπόδια είναι δυνατό να χρησιμοποιούνται ως μέτρα αποφυγής της επαφής του ζωικού κεφαλαίου με την καλλιέργεια.

3.4.3.5 FV5 - Συγκομιδή και μετασυλλεκτικές δραστηριότητες (χειρισμός προϊόντος)

Η συγκομιδή, ο χειρισμός στον αγρό και στο συσκευαστήριο και τέλος η αποθήκευση ή ψύξη είναι τέσσερις σημαντικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται μετά την καλλιεργητική περίοδο. Προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι μόλυνσης των τροφίμων, επιβάλλεται η τήρηση των αρχών υγιεινής και συντήρησης του εξοπλισμού, των εργαλείων και των εγκαταστάσεων, κατά την διενέργεια όλων των δραστηριοτήτων, ακόμα και στην περίπτωση που κάποια από αυτές δεν πραγματοποιείται.

Για τις τέσσερις δραστηριότητες που προαναφέρθηκαν, πρέπει να πραγματοποιείται αξιολόγηση επικινδυνότητας υγιεινής. Σε αυτήν καλύπτονται ρυπαντές φυσικοί, χημικοί και μικροβιολογικοί, ανθρώπινες μεταδοτικές ασθένειες, προσαρμοσμένη πάντα τόσο στα προϊόντα όσο και στις διεργασίες. Επιπλέον, περιλαμβάνονται ο εξοπλισμός, η ένδυση, τα υλικά συσκευασίας και αποθήκευσης του συγκομισμένου προϊόντος. Κατ' επέκταση, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την πρόληψη μόλυνσης του προϊόντος, μέσω τεκμηριωμένων διαδικασιών υγιεινής που αφορούν στη συγκομιδή και στις μετασυλλεκτικές διαδικασίες. Για την τήρηση των διαδικασιών αυτών, ορίζεται υπεύθυνος υγιεινής της φάρμας. Εξίσου σημαντική απαίτηση του προτύπου είναι η ειδική εκπαίδευση των εργαζόμενων σε θέματα υγιεινής που αφορούν στις δραστηριότητες συγκομιδής και χειρισμού του προϊόντος, σε ετήσια βάση. Ένα επιπλέον μέτρο πρόληψης, είναι η ανάρτηση σαφών οδηγιών υγιεινής με μορφή πινακίδας, σε εμφανή σημεία. Τέλος, ορίζονται συγκεκριμένοι χώροι, όπου επιτρέπεται το κάπνισμα και το φαγητό, ενώ αυτά απαγορεύονται στις περιοχές χειρισμού και αποθήκευσης.

Η υγιεινή των χεριών επιβάλλεται πριν από κάθε εργασία και μετά από κάθε δραστηριότητα κατά την οποία τα χέρια των εργατών μπορεί να έρθει σε επαφή με οποιαδήποτε πηγή μόλυνσης. Οι εργαζόμενοι, είτε απασχολούνται στη συγκομιδή, είτε χειρίζονται το προϊόν, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε καθαρές τουαλέτες κοντά στο χώρο εργασίας τους. Το ίδιο σημαντικός είναι και ο καθαρισμός και η συντήρηση του εξοπλισμού συγκομιδής, καθώς και των οχημάτων της φάρμας, τα οποία μεταφέρουν τα συγκομισμένα προϊόντα. Στο πρότυπο γίνεται αναφορά συγκεκριμένα στους ηλεκτρικούς λαμπτήρες, οι οποίοι πρέπει να είναι ασφαλούς τύπου, για την αποφυγή θραύσης και μόλυνσης των τροφίμων. Τέλος συνιστάται, να υπάρχουν κατάλληλες εγκαταστάσεις, όπου οι εργαζόμενοι στη φάρμα θα έχουν την δυνατότητα να αλλάζουν ρούχα ή την προστατευτική εξωτερική ενδυμασία τους.

Στην περίπτωση που, κατά τη διάρκεια της συγκομιδής χρησιμοποιείται πάγος ή νερό, η χρήση του θα πρέπει να γίνεται υπό τις κατάλληλες συνθήκες υγιεινής, ώστε να αποφευχθεί η μόλυνση της παραγωγής.

Κατά τη διαδικασία συσκευασίας και αποθήκευσης θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα μέτρα που διασφαλίζουν την υγιεινή και ποιότητα του προϊόντος. Όλες οι εγκαταστάσεις στις οποίες διενεργούνται οι τέσσερις κύριες δραστηριότητες θα πρέπει να διατηρούνται καθαρές και να συντηρούνται επαρκώς. Επιπλέον, κατά τη διαδικασία συσκευασίας, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η καταλληλότητα των υλικών, καθώς και η αποθήκευση αυτών να γίνεται σε καθαρές εγκαταστάσεις. Τα προϊόντα καθαρισμού, που χρησιμοποιούνται από τον παραγωγό, θα πρέπει να είναι εγκεκριμένα και να αποθηκεύονται σε ασφαλή χώρο, μακριά από το συγκομισμένο ή τελικό προϊόν. Μέρος της παραγωγής που θεωρείται ακατάλληλη δεν εισάγεται στην αλυσίδα εφοδιασμού. Για την διατήρηση καταλληλότητας του προϊόντος, εφαρμόζονται έλεγχοι θερμοκρασίας και υγρασίας.

Κύρια απαίτηση του προτύπου, όσον αφορά την συσκευασία και την αποθήκευση των προϊόντων είναι η αποτελεσματική καταπολέμηση των εχθρικών πληθυσμών και η καταγραφή των ενεργειών σε ένα σχέδιο δράσης.

Το νερό που χρησιμοποιείται μετασυλλεκτικά, καθώς και στο τελικό πλύσιμο του προϊόντος θα πρέπει να είναι κατάλληλο, και οι αναλύσεις του να είναι αποδεκτές από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Σε περίπτωση που το νερό ανακυκλώνεται, αυτό πρέπει να φιλτράρεται και να τηρούνται αρχεία με τα στοιχεία του, όπως το pH. Τα εργαστήρια που πραγματοποιούν τις αναλύσεις νερού, θα πρέπει να είναι διαπιστευμένα κατά ISO17025.

Η προστασία του συγκομισμένου προϊόντος εξασφαλίζεται με τη χρήση μετασυλλεκτικών φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τα οποία είναι επίσημα εγγεγραμμένα στη χώρα χρήσης, και είναι εγκεκριμένα στις καλλιέργειες που αναπτύσσονται και να αποθηκεύονται σε καθορισμένο ασφαλή χώρο. Για όλες τις μετασυλλεκτικές εφαρμογές διατηρούνται αρχεία, στα οποία καταγράφονται μεταξύ άλλων οι τοποθεσίες και ημερομηνίες εφαρμογής, το είδος εφαρμογής, το όνομα του χρήστη, το όνομα του εχθρού και η δραστική ουσία του προϊόντος.

Τέλος, η τελική συσκευασία του προϊόντος θα πρέπει είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς τροφίμων που ισχύουν στις χώρες προορισμού και σύμφωνα με τις απαιτήσεις του πελάτη. Στην περίπτωση που στο προϊόν εμπεριέχονται συστατικά που πιθανόν να προκαλέσουν αλλεργίες ή άλλες πιθανές μολύνσεις, αυτό θα πρέπει να επισημαίνεται, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας παραγωγής και προορισμού.

4 Σύγκριση προτύπων

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται να γίνει σύγκριση ανάμεσα στα δύο πρότυπα GLOBALG.A.P. IFA (v5.2) και AGRO 2.1 & 2.2 (3^η έκδοση) μέσω συγκριτικού πίνακα, ο οποίος συγκρίνει τις απαιτήσεις του πρώτου προτύπου ως προς το δεύτερο. Στη συνέχεια μέσω μίας ανάλυσης SWOT (Strengths-Δυνάμεις, Weaknesses-Αδυναμίες, Opportunities-Ευκαιρίες, Threats-Απειλές) θα αναλυθούν οι δυνάμεις, αδυναμίες, οι ευκαιρίες και οι απειλές του κάθε προτύπου ξεχωριστά.

Έχοντας υπόψη την ανάλυση των δύο προτύπων, που έγινε στις ενότητες 3.1 , 3.2 και 3.4 της εργασίας, αντιλαμβάνεται κανείς ότι και τα δύο μοιράζονται πάρα πολλά κοινά σημεία. Αυτά τα κοινά σημεία δε συναντώνται μόνο στις απαιτήσεις των προτύπων, αλλά και στο πόσο σημαντικές είναι οι αυτές οι απαιτήσεις για την τήρηση του κάθε προτύπου. Ειδικότερα, στο GLOBALG.A.P. οι απαιτήσεις έχουν τη μορφή της Κύριας ή Δευτερεύουσας απαίτησης, καθώς και Συνιστάται, ενώ στο AGROο παραγωγός «Υποχρεούται», «Πρέπει» αλλά και «Συνιστάται» να εφαρμόσει τις απαιτήσεις. Ο έλεγχος που γίνεται από τον Φορέα Πιστοποίησης, ή τον Επιβλέποντα Γεωργικό Σύμβουλο, ως προς την τήρηση των απαιτήσεων, διενεργείται με τους ίδιους τρόπους. Οι παραπάνω, έχουν τη δυνατότητα να ελέγξουν τα αρχεία του παραγωγού, να πραγματοποιήσουν επιτόπιο έλεγχο, ή και να πραγματοποιήσουν τους ελέγχους τους, μέσω συνεντεύξεων. Ο έλεγχος αφορά στη συμμόρφωση του παραγωγού ως προς την εφαρμογή των απαιτήσεων των προτύπων.

Όσον αφορά στις απαιτήσεις των προτύπων τα κοινά σημεία εύκολα εντοπίζονται στην τήρηση αρχείων και εγγράφων, ανάλογα με το είδος της απαίτησης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι και στα δύο πρότυπα, ο παραγωγός καλείται να τηρεί αρχείο με πληροφορίες σποράς και φύτευσης. Επίσης, ο παραγωγός, και στα δύο πρότυπα, οφείλει να τηρεί τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής. Συγκεκριμένα, το πολλαπλασιαστικό υλικό που χρησιμοποιεί, πρέπει να είναι πιστοποιημένο, να εφαρμόζει αειφορική διαχείριση του εδάφους, να κάνει ορθή χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και λιπασμάτων, να διαχειρίζεται ορθολογικά τους υδάτινους πόρους και όλα αυτά με απόλυτο σεβασμό προς το περιβάλλον. Τέλος, η ασφαλής μετασυλλεκτική μεταχείριση του προϊόντος αποτελεί ακόμα μία κοινή και κύρια απαίτηση και των δύο προτύπων.

Παρατίθεται αναλυτικός συγκριτικός πίνακας των δύο προτύπων. Στην πρώτη στήλη καταγράφεται η αρίθμηση του σημείου ελέγχου του GLOBALG.A.P.IFA. Τα αρχικά AF (All Farms) αφορούν στη βάση για όλες τις φάρμες, ενώ ο αριθμός αντιστοιχεί στην ενότητα του προτύπου. Στη δεύτερη στήλη, δίνεται ο τίτλος της ενότητας. Στην τρίτη στήλη, παρουσιάζεται η ενότητα του AGRO 2, στην οποία συναντώνται κοινά σημεία με την αρίθμηση της πρώτης στήλης του GLOBALG.A.P.. Στην τέταρτη στήλη, αναγράφονται οι τίτλοι των ενότητων του προτύπου AGRO, εφόσον υπάρχουν κοινά σημεία με την πρώτη στήλη. Ακολουθεί η τελευταία στήλη, όπου καταγράφονται παρατηρήσεις και συγκριτικά στοιχεία των δύο προτύπων.

Πίνακας1: Συγκριτικός πίνακας απαιτήσεων του GLOBALG.A.P.ως προς το AGRO 2

Σημεία ελέγχου GLOBALG.A.P. (v5.2)		Σημεία ελέγχου AGRO 2.1 & 2.2 (3 ^η έκδοση)		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
AF 1	Ιστορικό τοποθεσίας και διαχείριση τοποθεσίας	4.3AG RO 2.2	Διαχείριση Εδάφους.	Η διαφορά των δύο προτύπων έγκειται στο ότι το GlobalG.A.P. διαχειρίζεται την τοποθεσία στο σύνολο (δομές και εξοπλισμό) και όχι μόνο καλλιεργήσιμες εκτάσεις
AF2	Τήρηση αρχείων και εσωτερική αυτοαξιολόγηση/εσωτερικός έλεγχος.	4.4&4 .5AG RO2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης. Έλεγχος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες.	Στο GLOBALG.A.P. απαιτείται η τήρηση των αρχείων για τουλάχιστον 2 έτη, ενώ στο AGRO3έτη.
AF 3	Υγιεινή.	4.12 AGR O 2.2	Υγεία ασφάλεια και κατάρτιση των εργαζομένων.	Η διαφορά στα δύο πρότυπα εντοπίζεται στο γεγονός ότι στο πρώτο , ως δευτερεύουσα απαίτηση, ζητείται γραπτή αξιολόγηση επιδυνότητας.
AF 4	Υγεία, ασφάλεια και ευημερία του εργατικού προσωπικού.	4.4 AGR O2.1 4.12A GRO 2.2	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης. Υγεία ασφάλεια και κατάρτιση των εργαζομένων.	Οι βασικές διαφορές των δύο απαιτήσεων είναι: στο Global.A.P. ορίζεται υπεύθυνος για την υγεία (α.α 4.5.1) ενώ στο AGROο γεωργικός σύμβουλος συντάσσει σχέδιο σε συνεργασία με τις τοπικές υγειονομικές αρχές για την παρακολούθηση της υγείας των χειριστών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Στο πρότυπο AGRO συνιστάται οι γεωργικοί ελκυστήρες να είναι εφοδιασμένοι με καμπίνες ασφαλείας, οι οποίες θα συντηρούνται τακτικά. Σύμφωνα με το AGRO ο παραγωγός θα πρέπει να εκπαιδεύεται μία φορά ανά

				Ζετία σε όλα τα θέματα.
AF 5	Υπεργολάβοι.	4.4AG RO 2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης.	Στο GLOBALG.A.P. ο παραγωγός οφείλει να επιβλέπει τις δραστηριότητες των υπεργολάβων, με στόχο να διασφαλίζεται ότι αυτοί συμμορφώνονται με τις αντίστοιχες απαιτήσεις. Στο AGRO, οφείλει να αναγράφει στα συμφωνητικά/συμβάσεις με τρίτους, τις δεσμεύσεις συμμόρφωσης.
AF 6	Διαχείριση αποβλήτων και ρύπανσης ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίηση	4.10&4.12 AGR O 2.2	Διαχείριση Ρύπων και Ανακύκλωση Υγεία, Ασφάλεια και Κατάρτιση Εργαζομένων	Οι ενότητες μοιράζονται πολλά κοινά σημεία με μόνη διαφορά ότι στο GLOBALG.A.P. γίνεται αναφορά για τις περιοχές φύλαξης δεξαμενών βενζίνης και άλλων υγρών καυσίμων.
AF 7	Διαφύλαξη.	4.8, 4.9&4.11 AGR O 2.2	Συγκομιδή και Μετασυλλεκτικοί Χειρισμοί Διαχείριση Εξοπλισμού και Ενέργειας Περιβάλλον-Βιοποικιλότητα	Η ενότητα διαφύλαξης στο GLOBALG.A.P. καλύπτεται πλήρως από το AGRO.
AF 8	Παράπονα.	4.4AG RO 2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης	Η ενότητα AF8 καλύπτεται πλήρως από την υποενότητα 4.4.6(v) του AGRO 2.1
AF 9	Διαδικασία ανάκλησης/Απόσυρσης.	4.5AG RO 2.1 -	Έλεγχος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες	Η διαδικασία ανάκλησης /Απόσυρσης είναι κοινή και στα δύο πρότυπα.
AF 10	Προστασία τροφίμων.			Δεν υπάρχει αντίστοιχη ενότητα. Η προστασία τροφίμων στο AGRO καλύπτεται από την συνολική διαχείριση της παραγωγής.

AF 11	Κατάσταση GLOBALG.A.P..			Δεν υπάρχει αντίστοιχη ενότητα
AF 12	Χρήση λογοτύπου.			Δεν γίνεται αναφορά για μη χρήση λογοτύπου στο AGRO 2
AF 13	Ιχνηλασιμότητα και διαχωρισμός.	4.4AG RO 2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης	Τα σημεία ελέγχου και στα δύο πρότυπα είναι κοινά
AF 14	Ισοζύγιο μάζας.	4.4AG RO 2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης	Κοινό σημείο εφαρμογής
AF 15	Δήλωση πολιτικής για την ασφάλεια των τροφίμων.			Στο πρότυπο AGROδεν απαιτείται η συμπλήρωση της Δήλωσης Πολιτικής για την ασφάλεια των Τροφίμων
AF 16	Μετριάσιμος απάτης στον τομέα τροφίμων.			Ο έλεγχος για τον μετριάσιμο της απάτης στα τρόφιμα, στο AGRO 2 διενεργείται σε πολλές υποενότητες διαφόρων ενότητων.
AF 17	Μη συμμορφούμενα προϊόντα.	4.5AG RO 2.1 - 4.7 AGR O 2.2	Έλεγχος, διορθωτικές και προληπτικές ενέργειες Φυτοπροστασία	Η τεκμηριωμένη διαδικασία μη συμμορφούμενων προϊόντων στο AGRO2 αναφέρεται σε πολλές υποενότητες και ενότητες.
CB 1	Ιχνηλασιμότητα.	4.4AG RO 2.1	Εφαρμογή του προγράμματος βελτίωσης	Κοινή απαίτηση και στα δύο πρότυπα.
CB 2	Πολλαπλασιαστικό υλικό.	4.1 AGR O 2.2	Πολλαπλασιαστικό Υλικό	Η βασική διαφορά τους συναντάται στο γεγονός ότι στο AGROαπαγορεύεται η χρήση γενετικά τροποποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού.
CB 3	Διαχείριση και διατήρηση εδάφους.	4.3 AGR O 2.2	Διαχείριση εδάφους	Οι απαιτήσεις του AGROυπερκαλύπτουν τις απαιτήσεις του GLOBALγια την διαχείριση και διατήρηση του εδάφους.
CB 4	Εφαρμογή	4.5AG	Θρέψη φυτών	Όλες οι απαιτήσεις του

	λιπάσματος.	RO 2.2	(λίπανση)	GLOBALG.A.P. καλύπτονται. Το AGRO 2 εξειδικεύει επιπλέον τις απαιτήσεις όσον αφορά τη θρέψη των φυτών.
CB 5	Διαχείριση νερού.	4.6 AG RO 2.2	Άρδευση	Το πρότυπο AGROεμβαθύνει στην διαδικασία άρδευσης, ενώ το GLOBALG.A.P. αναφέρεται γενικά στη διαχείριση του νερού
CB 6	Ολοκληρωμένη διαχείριση εχθρών.	4.7 AGR O 2.2	Φυτοπροστασία	Η ενότητα 4.7 του AGRO, καλύπτει σε γενικές γραμμές το GLOBALG.A.P.
CB 7	Φυτοπροστατευτικά προϊόντα.	4.7 AGR O 2.2	Φυτοπροστασία	Η ενότητα που αφορά τα Φυτοπροστατευτικά προϊόντα είναι η μεγαλύτερη και στα δύο πρότυπα. Οι απαιτήσεις που δεν καλύπτει το AGROείναι μόνο δευτερευούσης απαίτησης ή συνιστώνται, όπως, την προστασία της καλλιέργειας από γειτονικές εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
CB 8	Εξοπλισμός.			Η ενότητα CB 8 του GLOBALG.A.P. περιγράφει απαιτήσεις του προτύπου για τον εξοπλισμό, που στο AGRO 2, συναντώνται σε διαφορετικές υποενότητες πολλών ενοτήτων (όπως το 4.7 και 4.9 του AGRO 2.2).
FV 1	Διαχείριση τοποθεσίας.			Δεν υπάρχει.
FV2	Διαχείριση εδάφους.	4.1 AGR O 2.2	Πολλαπλασιαστικό Υλικό	Δεν υπάρχει απαίτηση για υποκαπνισμό εδάφους στοAGRO 2. Η μόνη κοινή τους απαίτηση στην ενότητα είναι το διάστημα που πρέπει να τηρείται πριν από τη φύτευση.
FV 3	Υποστρώματα.			Δεν υπάρχουν απαιτήσεις για υποστρώματα στο AGRO 2.

FV 4	Πριν τη συγκομιδή.			Η ενότητα του GLOBALG.A.P. αναφέρεται στην οργανική λίπανση στην ποιότητα του νερού που χρησιμοποιείται πριν την συγκομιδή, απαιτήσεις που συναντώνται στο AGRO2 (4.5 & 4.6 AGRO 2.2) και αφορούν τις ανάγκες της καλλιέργειας σε οργανική λίπανση και το νερό άρδευσης.
FV 5	Συγκομιδή και μετασυλλεκτικές δραστηριότητες (χειρισμός προϊόντος).			Η συγκεκριμένη ενότητα του GLOBALG.A.P. εξειδικεύεται στα φρούτα και λαχανικά με απαιτήσεις που είτε έχουν συναντηθεί στις προηγούμενες ενότητες. Το AGRO2 σε ορισμένες υποενότητες έχει τις ίδιες απαιτήσεις, στο σύνολό του όμως, το εγχώριο Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης, καλύπτει τις ανάγκες του FV 5.

Στο [ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ](#), παρατίθεται πίνακας, στον οποίο διενεργείται η ίδια σύγκριση με τον πίνακα 1, όμως ως προς κάθε μία ενότητα ξεχωριστά, και δίνεται αριθμησή τους, όπως αυτή αναφέρεται στα πρότυπα.

4.1 SWOT ανάλυση

Με τη συγκεκριμένη μέθοδο επιχειρείται η αναζήτηση των δυνατών και αδύνατων σημείων των προϊόντων που φέρουν το σήμα του κάθε προτύπου. Η αναζήτηση αυτή βασίζεται στα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις αναλύσεις των απαιτήσεων, όπως έχουν ήδη παρουσιαστεί στην παρούσα εργασία. Παράλληλα, αναζητούνται νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, καθώς και η διερεύνηση δημιουργίας απειλών.

4.1.1 SWOT ανάλυση AGRO 2

Ένας παραγωγός που επιθυμεί να ακολουθήσει το Σύστημα Ορθής Διαχείρισης που συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις του προτύπου AGRO2 επωφελείται πολλαπλώς. Αρχικά, το κόστος ανάπτυξης του συστήματος είναι μικρότερο του αντιστοίχου στο GLOBAL, και ο παραγωγός μπορεί να επιδοτηθεί για

τη συμμετοχή του σε αυτό. Ένα προϊόν που φέρει το σήμα του AGRO 2, διατίθεται σε υψηλότερες τιμές στις τοπικές (ως επί το πλείστον) και παγκόσμιες αγορές. Η σήμανση του AGRO είναι συνδεδεμένη με την Ελλάδα και αυτό συνεπάγεται την ισχυρή διαφοροποίηση των ελληνικών προϊόντων στη διεθνή αγορά. Η κατάλληλη σήμανση στα πιστοποιημένα προϊόντα δίνει την δυνατότητα στους καταναλωτές να αναγνωρίσουν ότι πρόκειται για ένα ποιοτικά παραγωγικό αποτέλεσμα, το οποίο προέρχεται από ένα σύστημα παραγωγής, το οποίο σέβεται το περιβάλλον, διασφαλίζει την ευημερία του παραγωγού και του κάθε εμπλεκόμενου με την παραγωγική διαδικασία και ταυτόχρονα το προϊόν που φτάνει στο πιάτο τους είναι ποιοτικά αναβαθμισμένο. Ένα δυνατό σημείο του συστήματός AGRO, είναι ότι σχεδιάστηκε για να πιστοποιήσει εγχώρια αγροτικά προϊόντα. Αποτέλεσμα αυτού είναι η καλύτερη εφαρμογή των απαιτήσεων του προτύπου, η οποία αντανακλάται στην ποιότητα του προϊόντος και στην γενικότερη ανάπτυξη του ευρύτερου αγροτικού εγχώριου επιχειρησιακού κλάδου. Οι αυστηροί κανόνες ιχνηλάτησης που εφαρμόζονται στο πρότυπο, δίνουν την δυνατότητα στον καταναλωτή να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά και τις ιδιότητες των προϊόντων. Τέλος, ο ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, προβαίνει σε συνεχείς βελτιώσεις στο Σύστημα Ορθής Διαχείρισης, με αποτέλεσμα τη διαρκή απολαβή των ωφελειών από τη συμμετοχή σε ένα τέτοιο σύστημα.

Στα μειονεκτήματα του προτύπου, μπορεί να προσμετρηθεί το γεγονός ότι απαιτείται η συμμετοχή ενός Επιβλέποντα Γεωργικού Συμβούλου. Η επίβλεψη του Γεωργικού συμβούλου είναι κατά βάση θετικό σημείο στην εφαρμογή του προτύπου, αφού οι επιστημονικές του γνώσεις και παρατηρήσεις προσφέρουν στην ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος. Η συμμετοχή του Επιβλέποντα Γεωργικού συμβούλου είναι μία μισθωμένη υπηρεσία την οποία επιβαρύνεται ο παραγωγός. Στην περίπτωση που η πιστοποίηση αφορά ομάδα παραγωγών, το κόστος της συμμετοχής του επιμερίζεται ισόποσα στα μέλη της, σε ατομικές πιστοποιήσεις όμως, η συμμετοχή του ανεβάζει κατά πολύ το κόστος. Το ελληνικό σήμα ποιότητας του προτύπου, δεν είναι ισοδύναμο με άλλα αντίστοιχα στις διεθνείς αγορές. Η ανισότητα αυτή, έχει σαν αποτέλεσμα τη μειωμένη αναγνωσιμότητα των ελληνικών προϊόντων σε ξένες αγορές. Τα κόστη παραγωγής και εφαρμογής του προτύπου, που επιβαρύνουν τον παραγωγό, ενσωματώνονται στην τελική τιμή του προϊόντος, με αποτέλεσμα να καθίσταται μη ελκυστικό στο κοινό που επιλέγει βάσει της τιμής και όχι της ποιότητας. Η εφαρμογή του προτύπου απαιτεί μεγάλη γραφειοκρατία, ενώ σε περίπτωση επανεξέτασης και επανελέγχου, οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες με αποτέλεσμα να μη καλύπτονται οι ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις των σημερινών αγορών.

Σε μία εποχή που οι διατροφικές κρίσεις είναι συχνό φαινόμενο, οι καταναλωτές ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για πιστοποιημένα και ποιοτικά προϊόντα. Για το λόγο αυτό, αναζητούν προϊόντα που φέρουν το εθνικό σήμα προτύπου ποιότητας, χώρας στην οποία η γεωργία ακολουθεί τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, και σέβεται το περιβάλλον και τους εργατές γης, ενώ ταυτόχρονα αποφεύγει την ταχύτατη εκ βιομηχανοποίηση της γεωργίας. Επιπλέον, η γεωγραφική και μόνο προέλευση των πιστοποιημένων προϊόντων αποτελεί εγγύηση για την υγιεινή και την ποιότητα τους, χαρακτηριστικά τα οποία αποδίδονται από το εθνικό σήμα ποιότητας. Η συμμετοχή στο Σύστημα

Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, μακροπρόθεσμα μπορεί να μειώσει το κόστος παραγωγής (μείωση εισροών, ορθή διαχείριση προσωπικού κ.α.), με αποτέλεσμα τη δυνατότητα επένδυσης των χρημάτων που εξοικονομήθηκαν.

Ο αγροτικός κλάδος, θεωρείται από τους πιο επισφαλής, αφού γεωργική παραγωγή επηρεάζεται από πολλούς εξωτερικούς παράγοντες (καιρικές συνθήκες, ασθένειες φυτών, τιμές πολλαπλασιαστικού υλικού). Η αβεβαιότητα για την απόδοση της επένδυσης, οδηγεί τον παραγωγό στη μη εφαρμογή ενός Συστήματος, το οποίο αυξάνει το κόστος της παραγωγής του. Οι καταναλωτές, αποδυναμωμένοι από την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, αναζητούν φθηνότερα προϊόντα τα οποία προέρχονται από καλλιέργειες αμφιβόλων διαδικασιών, και οι οποίες δεν υπόκεινται σε κανέναν έλεγχο. Τέτοια προϊόντα, τα οποία παράγονται κάτω από αντίξοες συνθήκες για τους εργαζόμενους, με μηδενική ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος και καθόλου σεβασμό προς τον καταναλωτή, συνήθως προέρχονται από χώρες οι οποίες τα διοχετεύουν στην παγκόσμια αγορά, χωρίς εμπόδια εκμεταλλευόμενες το άνοιγμα των διεθνών συνόρων.

4.1.2 SWOT ανάλυση GLOBALG.A.P.

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης GLOBALG.A.P. που επιλέγεται από κάποιον παραγωγό, προσφέρει ευκαιρίες, ώστε το παραγόμενο προϊόν να είναι αναγνωρίσιμο και ανταγωνιστικό. Αποτέλεσμα των δύο παραπάνω χαρακτηριστικών είναι η εύκολη διάθεσή τους σε υψηλότερες τιμές, από άλλα αντίστοιχα μη πιστοποιημένα προϊόντα. Ένα προϊόν που έχει λάβει πιστοποίηση από κάποιο εθνικό πρότυπο, υστερεί στη διάθεσή τους στις διεθνείς αγορές ως προς τα πιστοποιημένα με το πρότυπο GLOBALG.A.P.. Η διεθνής εφαρμογή του προτύπου δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις που το χρησιμοποιούν, να συνεργάζονται εκτός των εγχώριων συνόρων και να ανταλλάσσουν απόψεις για κοινά θέματα. Η συνεργασία και η επικοινωνία επιχειρήσεων που εφαρμόζουν το ίδιο πρότυπο, μειώνει το κόστος συναλλαγών, αφού εναρμονίζονται σε διμερείς ή πολυμερείς εμπορικούς όρους. Το Σύστημα Διαχείρισης GLOBALG.A.P. είναι αρκετά ευέλικτο, ώστε σε πολύ γρήγορο σχετικά χρονικό διάστημα να ενσωματώνονται οι προτιμήσεις των καταναλωτών. Για την εφαρμογή του προτύπου, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες δεν αποτελούν τροχοπέδη για τον παραγωγό, διότι η διαδικασία είναι ταχύτερη. Επιπλέον, για τη συμμετοχή στο πρότυπο, δεν απαιτείται Επιβλέπων Γεωργικός Σύμβουλος. Οι παραπάνω παράμετροι, ευνοούν την επιλογή του προτύπου, ακόμα και από μεμονωμένους παραγωγούς.

Το γεγονός ότι στο GLOBALG.A.P. δεν απαιτείται η συμμετοχή του Επιβλέποντα Γεωργικού Συμβούλου στη διαδικασία εφαρμογής, μειώνει το κόστος του προτύπου, όχι όμως αρκετά για να το κάνει δελεαστικό στους παραγωγούς. Επιπλέον, το συγκεκριμένο Σύστημα Διαχείρισης δεν επιδοτείται στη χώρα μας, με αποτέλεσμα οι επενδύσεις να είναι αρκετά ακριβές. Το πρότυπο προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς και για το λόγο αυτό δεν προσαρμόζεται εύκολα στις εγχώριες ιδιαιτερότητες.

Ο παραγωγός, εξαιτίας της μη προσαρμοστικότητας που αναφέρθηκε, δυσκολεύεται να εξοικειωθεί με το σύστημα. Επιπλέον, προϊόντα τα οποία είναι αναγνωρίσιμα στην αγορά λόγω της γεωγραφικής τους προέλευσης, χάνουν αυτήν την αξία τους, διότι δεν γίνεται σαφής διαφοροποίηση. Επίσης, τα τελικά προϊόντα δε φέρουν σήμανση πιστοποίησης, γεγονός που καθιστά δύσκολο τον διαχωρισμό μεταξύ ποιοτικών και μη προϊόντων, αφού δεν είναι σαφή τα χαρακτηριστικά και οι ιδιότητες των προϊόντων.

Οι διατροφικές κρίσεις που μαστιίζουν τη σύγχρονη εποχή, οδηγούν τον καταναλωτή σε αναζήτηση πιστοποιημένων και ποιοτικών προϊόντων. Ο παραγωγός που επιθυμεί να καταστήσει το προϊόν του ανταγωνιστικό στην εγχώρια και διεθνή αγορά, ωθείται όλο και συχνότερα στην υιοθέτηση ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Οι καταναλωτές επιδιώκουν τα προϊόντα που καταλήγουν στο πιάτο τους, να έχουν παραχθεί με την ελάχιστη δυνατή χρήση επιβλαβών διαδικασιών και ουσιών και με σεβασμό προς τον εργαζόμενο και το περιβάλλον.

Η οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων, εξασθένησε σημαντικά την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Με αποτέλεσμα, τα προϊόντα που ακολουθούν κάποιο πρότυπο, να θεωρούνται ακριβά, άρα και λιγότερο ελκυστικά, και να οδηγούν τους καταναλωτές σε αναζήτηση φθηνότερων και λιγότερο ποιοτικών προϊόντων. Με τις συνεχείς διακυμάνσεις των αποδόσεων της παραγωγής του, ένας παραγωγός διστάζει να επενδύσει στην εφαρμογή ενός προτύπου συστήματος ποιότητας.

4.2 Συμπεράσματα ανάλυσης SWOT

Μελετώντας τις αναλύσεις SWOT των δύο προτύπων, διαπιστώνει κανείς ότι ο παραγωγός που εφαρμόζει τις αρχές και τις απαιτήσεις για διαδικασίες που διαθέτει το καθένα από αυτά, απολαμβάνει πολλαπλά οφέλη. Μέσα από διαρκή εκπαίδευση και ενημέρωση, έχει τη δυνατότητα να οργανώσει, να διαχειριστεί και να διασφαλίσει την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων και να επιτύχει μεγαλύτερη ανάπτυξη της επιχείρησής του, αλλά και την επώνυμη αναγνώριση των προϊόντων του.

Η σύγκριση των αναλύσεων των δύο προτύπων, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το AGRO 2 και το GLOBALG.A.P. διαθέτουν κοινά σημεία και στους τέσσερις άξονες. Παρατηρείται ότι τα περισσότερα κοινά σημεία βρίσκονται στις ευκαιρίες και απειλές, ενώ στους άλλους δύο άξονες, οι δυνάμεις του ενός, ως επί το πλείστον, είναι αδυναμίες του άλλου. Η εφαρμογή ενός από τα δύο πρότυπα, δίνει στον παραγωγό τη δυνατότητα να διαθέσει τα προϊόντα του σε διεθνείς και εγχώριες αγορές, επιτυγχάνοντας υψηλές τιμές. Η υψηλή τιμή βέβαια του τελικού προϊόντος λειτουργεί ανασταλτικά στην απόκτησή του. Τα πιστοποιημένα και ποιοτικά προϊόντα, γίνονται όλο και περισσότερο ελκυστικά από το καταναλωτικό κοινό, αφού διασφαλίζεται ότι η παραγωγή τους ακολουθεί τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και σέβεται το περιβάλλον και τους εργαζόμενους.

Ανάμεσα στα δύο πρότυπα, εντοπίζονται και πολλές διαφορές, κυρίως στους δύο άξονες. Στο AGRO 2, στην πιστοποίηση ποιότητας συμμετέχει ένας Επιβλέπων Γεωργικός Σύμβουλος, ο οποίος, λόγω των επιστημονικών του γνώσεων και προτάσεων του, προσδίδει προστιθέμενη αξία στο παραγόμενο προϊόν,

ταυτόχρονα όμως ανεβάζει και το κόστος. Στον αντίποδα, στοGLOBALG.A.P. δεν υπάρχει τέτοια απαίτηση, όμως το κόστος του, συνεχίζει να είναι υψηλό. Τα πιστοποιημένα προϊόντα που ακολουθούν το πρότυπο AGRO, φέρουν το ειδικό σήμα ποιότητας του προτύπου στο τελικό προϊόν, ενώ δεν υπάρχει αντίστοιχη σήμανση στο GLOBALG.A.P.. Το AGRO, σε αντίθεση με το GLOBALG.AP., προσαρμόζει τις απαιτήσεις του στις εγχώριες ιδιαιτερότητες, για παράδειγμα, υπάρχουν απαιτήσεις ειδικά για την ελιά, μία καλλιέργεια που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ελληνική παραγωγή. Το γεγονός ότι ο παραγωγός μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω επιδότησης για τη συμμετοχή του στο εγχώριο Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης του προτύπου AGRO, τον ωθεί στην επιλογή του συγκεκριμένου προτύπου. Η εφαρμογή του εγχώριου προτύπου και τυχόν επανεξέτασή του, μπορεί να συναντήσει γραφειοκρατικές διαδικασίες που είναι αρκετά χρονοβόρες, αντίθετα, το διεθνές πρότυπο χορηγεί την πιστοποίηση με απλουστευμένες διαδικασίες.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση SWOTδιαπιστώνει κανείς ότι τα κοινά σημεία των δύο προτύπων εντοπίζονται κυρίως στις ευκαιρίες που δίνονται στον παραγωγό, αλλά και στις απειλές που συνδέονται με την εφαρμογή των προτύπων. Ο άξονας των δυνατών σημείων του GLOGALG.A.P., σημειώνει ότι το πρότυπο αναφέρεται κυρίως σε αγορές του εξωτερικού, ενώ το AGRO, ως πρότυπο χώρας, επιτυγχάνει την ισχυρή διαφοροποίηση των ελληνικών προϊόντων στην παγκόσμια αγορά. Εν κατακλείδι, εύκολα συμπεραίνει κανείς, ότι τα περισσότερα δυνατά σημεία του GLOBALG.A.P. είναι τα αδύνατα σημεία του AGRO.

5. Ελιά

Η ελιά αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διατροφής των λαών της Μεσογείου και η καλλιέργειά της χάνεται στα βάθη των αιώνων. Πολλές περιοχές διεκδικούν την πατρότητά της, ανάμεσα σε αυτές και η χώρα μας. Γνωστό είναι ότι καλλιεργούνταν στη Μινωική Κρήτη, κατά την περίοδο ακμής του Μινωικού Πολιτισμού. Το δέντρο της ελιάς ήταν ένα από τα ιερά σύμβολα της μινωικής θρησκείας, ενώ το ελαιόλαδο αποτελούσε βασικό εμπορεύσιμο προϊόν της εποχής εκείνης. Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, η θεά Αθηνά ήταν εκείνη που φύτεψε το πρώτο δέντρο ελιάς στην Αττική. Ο μύθος αναφέρει ότι ο θεός Ποσειδώνας και η θεά Αθηνά διεκδίκησαν την πόλη της Αθήνας, σε έναν αγώνα με κριτές τους υπόλοιπους θεούς του Ολύμπου και τον τότε βασιλιά της πόλης Κέκροπα. Ο Ποσειδώνας παρουσίασε το δώρο του στον λαό της πόλης, τη λίμνη Ερεχθίδα, ενώ το δώρο της Αθηνάς ήταν το πρώτο δέντρο ελιάς, το οποίο φύτεψε στον βράχο της Ακρόπολης. Ο Κέκροπας θεώρησε, ότι το δώρο της Αθηνάς ήταν πολυτιμότερο από του Ποσειδώνα, και αποφάσισε να προσφέρει την προστασία και το όνομα της πόλης στην θεά Αθηνά. Υπάρχουν πολλοί παρόμοιοι μύθοι που συνδέουν το δέντρο της ελιάς με τη θρησκευτική ζωή και τις λατρευτικές ή άλλες τελετές της αρχαίας Ελλάδας. Ο μύθος της για την Ελαιίδα, τη Σπερμώ και την Οινώ, ο μύθος για το ρόπαλο του Ηρακλή, που ήταν φτιαγμένο από αγριελιά και ο μύθος του προστάτη των ελαιοκαλλιεργειών, του Αρισταίου. Αποτελούσε ιερό σύμβολο για όλους σχεδόν τους Έλληνες και οι καρποί και τα κλαδιά της χρησιμοποιούνταν σε θρησκευτικές τελετές. Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία στην Ολυμπία ήταν στεφανωμένο με κλαδιά ελιάς. Στεφάνι από κλαδί ελιάς, ο κότινος, ήταν και το έπαθλο για τους νικητές των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαία Ελλάδα. Στα Παναθήναια, οι νικητές βραβεύονταν με αμφορείς γεμάτους λάδι. Το δέντρο της ελιάς, ήταν το πιο σημαντικό δέντρο στον ελλαδικό χώρο, όχι μόνο λόγω της ιερότητάς του και της θρησκευτικής σημασίας του, αλλά και λόγω των πολλαπλών χρήσεων των προϊόντων του, όπως στη φαρμακευτική, και του σημαντικού ρόλου που έπαιζε στην οικονομία της εποχής. Οι συμβολισμοί και η χρησιμότητα στην Ελλάδα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, αλλά και σε πολλούς άλλους πολιτισμούς και θρησκείες, είναι αναρίθμητοι. Στην εβραϊκή θρησκεία για παράδειγμα, η ελιά συμβολίζει την ειρήνη και τη συμφιλίωση, ενώ με το τέλος του Κατακλυσμού, ένα περιστέρι, επέστρεψε στην Κιβωτό έχοντας στο ράμφος του ένα κλαδί ελιάς, σημάδι ύπαρξης γης.

5.1 Η καλλιέργεια της ελιάς

Η ελιά (επιστημονική ονομασία *Olea*), υπάγεται στην οικογένεια των ελαιωδών (*Oleaceae*), η οποία περιλαμβάνει γύρω στα είκοσι είδη. Η ελαιία η ευρωπαϊκή είναι το συνηθέστερα καλλιεργούμενο είδος στο κόσμο. Είναι δένδρο αειθαλές και αιωνόβιο, που μπορεί να επιβιώσει σε περιοχές όπου δεν σημειώνονται συχνές βροχοπτώσεις, αρκεί η θερμοκρασία να μην κατέρχεται πολύ και για μεγάλα χρονικά διαστήματα κάτω από το 0°C. Δεν είναι ιδιαίτερα απαιτητική ως προς την ποιότητα του εδάφους, γεγονός που την καθιστά κατάλληλη για καλλιέργεια ακόμα και σε περιοχές ακατάλληλες για άλλες

καλλιέργειες, όπως ασβεστολιθικά ή αμμώδη εδάφη, με πολύ ικανοποιητικές αποδόσεις. Για τους παραπάνω λόγους, οι παραθαλάσσιες περιοχές προσφέρουν το κατάλληλο έδαφος για την καλλιέργειά της.

Το ύψος της ελιάς μπορεί να φτάσει και τα είκοσι μέτρα, με οζώδη κορμό και ριζικό σύστημα που αναπτύσσεται κάθετα. Τα φύλλα της είναι λογχοειδή, με σκουροπράσινη άνω επιφάνεια και αργυρόχρωμη κάτω. Προς το τέλος της άνοιξης, ανάλογα με την περιοχή, την ποικιλία και τις κλιματικές συνθήκες, εμφανίζονται μικρά, λευκά και μονοπέταλα άνθη. Η χρονική διάρκεια της άνθησης είναι αξιοσημείωτα μικρή, με την ανθοφορία να διαρκεί περίπου επτά ημέρες.

Ο καρπός της ελιάς, ο οποίος φέρει την ίδια ονομασία με το δέντρο, διαφέρει σε σχήμα και διαστάσεις ανάλογα με την ποικιλία. Το χρώμα κατά την διάρκεια της καρποφορίας διαφοροποιείται. Αρχικά είναι πράσινος, στη συνέχεια γίνεται καφέ-κόκκινος και στην πλήρη ωρίμανσή του είναι μαύρος. Η διαδικασία ανάπτυξης του καρπού ξεκινάει με την διαμόρφωση του πυρήνα και ακολουθεί με γρήγορο ρυθμό η ανάπτυξη της σάρκας. Γενετικοί, περιβαλλοντικοί και καλλιεργητικοί παράγοντες επηρεάζουν το μέγεθός του. Ενώ, άλλοι παράγοντες, όπως η ηλικία και η ποικιλία του δέντρου, η φυτουγεία του, καθώς και οικολογικοί παράγοντες επηρεάζουν τον ρυθμό ανάπτυξης και τον χρόνο ωρίμανσης. Τέλος, η χημική σύσταση του εδάφους παράλληλα με τη φυσική αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την κανονική ωρίμανση του καρπού. Ο καρπός της ελιάς φτάνει σε πλήρη ωρίμανση κατά το τέλος του φθινοπώρου, περίοδο κατά την οποία και συλλέγεται.

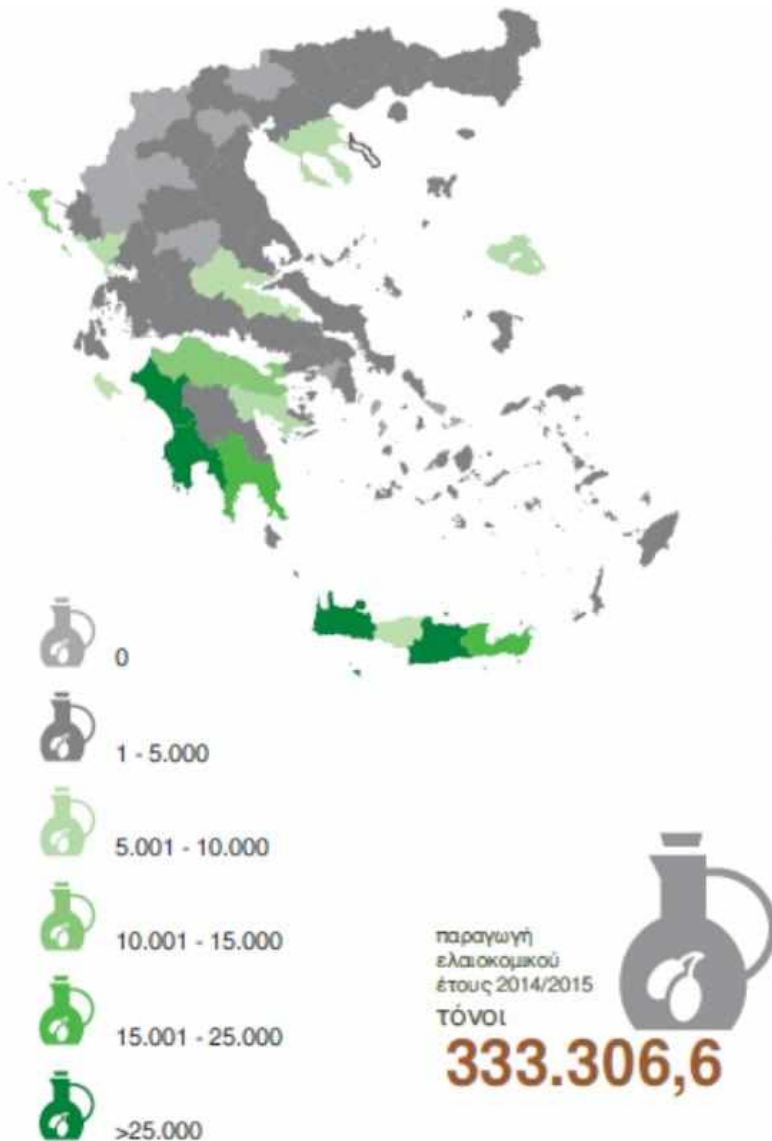
5.2 Η ελιά στη χώρα μας

Η καλλιέργεια της ελιάς βρίσκεται στην πρώτη θέση μεταξύ των δενδρωδών καλλιεργειών, και όσον αφορά το μέγεθος των καλλιεργήσιμων εκτάσεων, και ως προς τον αριθμό των δένδρων. Η χώρα μας είναι η τρίτη ελαιοπαραγωγική χώρα του κόσμου, με πρώτη την Ιταλία και δεύτερη την Ισπανία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι πάνω από το 90% της παραγωγής ελαιόλαδου παράγεται στη μεσογειακή λεκάνη.

Εικόνα 4: Συνολικές παραγόμενες εκτάσεις ελαιόδεντρων

Στην Ελλάδα, το 2015, καλλιεργήθηκαν 7.103 χιλιάδες στρέμματα με περισσότερα από 130 εκατομμύρια δέντρα, τα οποία παράγουν περίπου 333.000 τόνους ελαιόλαδο (βλ. εικόνα 4 και εικόνα 5). Η καλλιέργεια της ελιάς έχει θετική μεταβολή κάθε χρόνο και το 2015 είχε φτάσει να καλύπτει το 15% της συνολικής καλλιεργούμενης γης της χώρας μας, με αυτό να αναλογεί στο 75% του συνόλου των δενδρωδών καλλιεργειών. Η παραγωγή της ελιάς συμμετέχει στο εθνικό εισόδημα με ποσοστό 3%, ενώ η συμμετοχή της στο αγροτικό εισόδημα ανέρχεται στο 17%. Στην εικόνα 5 φαίνεται η παραγωγική δυναμική ανά νομό, με τους νομούς Ηρακλείου, Χανίων, Μεσσηνίας και Ηλείας να παράγουν πάνω από 25.000 τόνους ελαιόλαδο το χρόνο. Τέλος, να αναφερθεί ότι η Ελλάδα είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη κατά κεφαλήν κατανάλωση ελαιόλαδο, με αυτήν να ανέρχεται περίπου στα 16 κιλά ετησίως.

Εικόνα 5: Παραγωγή ελαιόλαδο ανά νομό

5.2.1 Αιτωλοακαρνανία

Ο Νομός της Αιτωλοακαρνανίας, του οποίου η επίσημη ονομασία Νομός Αιτωλίας και Ακαρνανίας αφού ο νομός προέρχεται από την ένωση της Αιτωλίας και της Ακαρνανίας, είναι ένας από τους πενήντα νομούς της χώρας μας και βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Στερεάς Ελλάδας. Η πρωτεύουσα του νομού είναι το ιστορικό Μεσολόγγι, ενώ το οικονομικό κέντρο του νομού καθώς και η μεγαλύτερη πόλη είναι το Αγρίνιο. Ο νομός της Αιτωλοακαρνανίας είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση νομός με 5.422,9 χιλιάδες στρέμματα, με τα 654,1 χιλιάδες στρέμματα να είναι αρόσιμη γη και μόνο 31,8 χιλιάδες στρέμματα αστική οικοδόμηση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Στατιστικής υπηρεσίας, η απογραφή του 2011 ο νομός βρίσκεται στην 12η θέση πληθυσμιακά.

Η οικονομία του νομού βασίζεται κυρίως στις αγροτοκτηνοτροφικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, ο νομός κατέχει υψηλή θέση στην εγχώρια παραγωγή χοιρινού κρέατος, και μία από τις κυριότερες καπνοπαραγωγικές περιοχές. Η παραγωγή της ελιάς στον νομό της Αιτωλοακαρνανίας βρίσκεται στην κορυφή στις δενδρώδεις καλλιέργειες, με 4.277.063 συνολικά δέντρα (references) και ακολουθεί η καλλιέργεια πορτοκαλιού με 926.340 δέντρα και του μανταρινιού με 171.349 δέντρα.

6. AGRO 2.1-2.2 στην Ελιά, στον νομό Αιτωλοακαρνανίας

Ένας παραγωγός που επιθυμεί να εφαρμόσει ένα σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης καλλιέργειας για την ελιά στοχεύει στην παραγωγή ελιάς και λαδιού υψηλής ποιότητας, στη χρήση οικολογικών και ασφαλών μεθόδων παραγωγής, στην ελαχιστοποίηση των ανεπιθύμητων παρενεργειών από τη χρήση αγροχημικών, στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στη διασφάλιση της υγείας τόσο του εργαζόμενου, όσο και του καταναλωτή.

Έχοντας αναλύσει το πρότυπο AGRO σε προηγούμενο κεφάλαιο, αναγνωρίζεται / διαπιστώνεται / αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο παραγωγός που εφαρμόζει το συγκεκριμένο πρότυπο, προωθεί ένα μοντέλο παραγωγής ελιάς το οποίο δείχνει τον κατάλληλο σεβασμό στο περιβάλλον, παραμένοντας βιώσιμο. Δεν τον απασχολεί μόνο η παραγωγή του, αλλά διατηρεί και άλλες παράλληλες δραστηριότητες της γεωργίας, όπως κοινωνικές και πολιτιστικές πλευρές της. Επίσης εξασφαλίζει μία αειφορική παραγωγή από υγιή δέντρα, τα οποία παρουσιάζουν ελάχιστα υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Προστατεύει την υγεία του και την υγεία των εργατών γης ελαττώνοντας τη χρήση αγροχημικών, αλλά και εφαρμόζοντας βασικούς κανόνες υγιεινής. Διατηρεί την υψηλή βιοποικιλότητα στο οικοσύστημα της ελιάς, αλλά και στις περιοχές με τις οποίες γειτνιάζει η καλλιέργειά του. Δίνει προτεραιότητα στη χρήση φυσικών ρυθμιστικών μηχανισμών ώστε να διατηρείται και να προάγεται η μεγάλη διάρκεια γονιμότητας του εδάφους. Τέλος, ο παραγωγός ελαχιστοποιεί τη μόλυνση του νερού, του εδάφους και του αέρα.

Προκειμένου να επιτευχθούν όλοι οι παραπάνω στόχοι, ο παραγωγός εφαρμόζει τις απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2.1-2.2 που αφορούν στην καλλιέργεια της ελιάς και αναλύονται παρακάτω.

6.1 Απαιτήσεις προτύπου για την Ελιά

6.1.1 Πολλαπλασιαστικό υλικό

Συνιστάται οι ποικιλίες και τα υποκείμενα που χρησιμοποιεί ο ελαιοπαραγωγός, να προσαρμόζονται τεκμηριωμένα, στις εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής. Προκειμένου να επιλεγεί το πολλαπλασιαστικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί θα πρέπει να ληφθεί υπόψη τόσο η τοποθεσία, όσο και το σύστημα φύτευσης. Οι ελιές που θα φυτευτούν σε εδάφη με αυξημένη ηλεκτρική αγωγιμότητα, πρέπει να είναι εμβολιασμένες σε άγρια ελιά. Τα επιλεγμένα υποκείμενα, καθώς και οι ποικιλίες πρέπει να είναι ανθεκτικά σε εχθρούς και ασθένειες, ενώ η θερμοκρασία στην περιοχή φύτευσης να μην κατεβαίνει κάτω από τους -10° C. Τέλος τα δενδρύλλια που θα χρησιμοποιήσει ο παραγωγός σε μια νέα φυτεία θα πρέπει υποχρεωτικά να πληρούν τις προϋποθέσεις της ελληνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας.

Ο ελαιοπαραγωγός πρέπει να επιλέγει υγιές πολλαπλασιαστικό υλικό, ώστε να αποφευχθεί προσβολή από Κокκοειδή, Βερτισίλλιο, Ψευδομονάδα (*Pseudomonas savastanoi*) και τα παθογόνα που προκαλούν σήψη λαιμού (Φουζάριο, Φυτόφθορα), ενώ η πιστότητα της κάθε ποικιλίας και η απαλλαγή των δενδρυλλίων από ασθένειες και εχθρούς, βεβαιώνεται υποχρεωτικά. Στην περίπτωση που ο πολλαπλασιασμός είναι αγενής, με τη χρήση έρριζων φυλλοφόρων μοσχευμάτων και γόγγρων, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα, όπως να γίνεται χρήση των κατάλληλων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ώστε να περιοριστεί η μεταφορά ασθενειών στον ελαιώνα. Εάν μπορεί να τεκμηριωθεί η ανάγκη χρήσης σπόρων πριν τη σπορά, ή εμβάπτισης φυτώριών πριν τη φύτευση και αποδεδειγμένα αυτό συμβάλλει στην ελαχιστοποίηση της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων, ο παραγωγός θα πρέπει να εφαρμόζει τέτοιες πρακτικές.

Ο ελαιοπαραγωγός υποχρεούται να χρησιμοποιεί πιστοποιημένο μη γενετικά τροποποιημένο πολλαπλασιαστικό υλικό. Σε περίπτωση που χρησιμοποιεί ιδιοπαραγόμενο πολλαπλασιαστικό υλικό υποχρεούται να τηρεί αρχείο όπου θα περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία παραγωγής του.

6.1.2 Γενικές καλλιεργητικές φροντίδες

Ένα σχέδιο πρέπει να καθορίζεται, στο οποίο θα περιλαμβάνονται ενέργειες, όπως η διαμόρφωση των δένδρων, το κλάδεμα σε ετήσια βάση, μετά τη συγκομιδή ή ταυτόχρονα με αυτήν, πάντα όμως πριν την ανθοφορία και η καταστροφή των προϊόντων κλαδέματος. Συνιστάται να πραγματοποιείται άνοιγμα του κέντρου της κόμης, που επιτυγχάνεται με την αραίωση των βλαστών στους βραχίονες του δένδρου, καθώς και με την αφαίρεση των λαίμαργων βλαστών. Στις τομές πρέπει να εφαρμόζεται ειδική μαστίχα, προκειμένου να αποφεύγονται οι μολύνσεις. Οι ενέργειες αυτές αποσκοπούν στη γρήγορη καρποφορία, στον καλό φωτισμό και αερισμό των δένδρων και τέλος στη μείωση του κόστους συγκομιδής. (Ενότητα 5.4.2)

6.1.3 Διαχείριση του εδάφους

Το σχέδιο διαχείρισης του εδάφους συντάσσεται υποχρεωτικά από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο, σε συνεργασία με τον ελαιοπαραγωγό και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις θετικές ή αρνητικές επιδράσεις του τρόπου διαχείρισης του εδάφους στο περιβάλλον. Το τοπογραφικό σκαρίφημα κάθε αγροτεμαχίου, καθώς και τα έγγραφα ιδιοκτησίας ή ενοικίασης των αγρών, διατηρούνται υποχρεωτικά σε αρχείο, προκειμένου να είναι εύκολη η πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία που είναι καταγεγραμμένα και αφορούν στον σχεδιασμό της αμειψισποράς, στις επεμβάσεις που πραγματοποιούνται στην καλλιέργεια και στο ποσοστό επίδρασής τους τόσο στο ίδιο το αγροτεμάχιο, όσο και σε γειτονικά. Ο ελαιοπαραγωγός έχει την υποχρέωση να διενεργεί ανάλυση του εδάφους, ώστε να εκτιμηθεί η καταλληλότητα του αγροτεμαχίου προς καλλιέργεια, ή να διερευνηθούν τρόποι και μέθοδοι βελτίωσής του, εφαρμόζοντας πιστά τις απαιτήσεις του Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, οι οποίες έχουν σχέση με την προστασία της γονιμότητας του εδάφους και της οργανικής ουσίας. Στην περίπτωση που, κατόπιν μετρήσεων, η οργανική ουσία του εδάφους είναι ελλιπής, συνιστάται στους ξερικούς ελαιώνες και πριν την καλλιέργεια να προστίθεται οργανική ύλη, τα δε προϊόντα του κλαδέματος, εάν δεν έχουν προσβληθεί από έντομα ή ασθένειες, να καταστρέφονται μέσα στο ελαιώνα. Μια καλή επιλογή είναι η χρήση οργανικής ύλης που προέρχεται από κομποστοποίηση των κλαδιών ή των αποβλήτων ελαιουργίας που έχουν υποστεί ειδική επεξεργασία.

Κριτήριο για την επιλογή του είδους και του τύπου του μηχανήματος, σε περίπτωση μηχανικής κατεργασίας, αποτελεί η μικρότερη δυνατή επίδρασή τους στο έδαφος. Θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση βαρέων μηχανημάτων, προκειμένου να μειώνεται η συμπίεση του εδάφους, αφού για την ελιά δεν επιτρέπεται η βαθιά άροση, ενώ συνιστάται η μειωμένη κατεργασία.

Σε επικλινή εδάφη προτείνεται να δημιουργούνται αναβαθμίδες, όπου ενδιάμεσα θα υπάρχει άγρια βλάστηση, προς καλύτερη συγκράτησης του νερού και αποφυγή της διάβρωσης του εδάφους. Η εφαρμογή συστημάτων μειωμένης κατεργασίας ή μη κατεργασίας του εδάφους πρέπει να συνδυάζεται με χρήση ζιζανιοκτόνων φυλλώματος. Στην αποφυγή της διάβρωσης χρήσιμη είναι η διατήρηση οξαλίδας, ή η σπορά αγρωστωδών ή και ψυχανθών κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου, με σκοπό να ενσωματωθούν στο έδαφος την άνοιξη.

Σε περίπτωση που ο ελαιώνας βρίσκεται σε περιοχή με υψηλή πιθανότητα διάβρωσης, ο ελαιοπαραγωγός υποχρεούται να εφαρμόζει ειδικό σχέδιο δράσης, ώστε να αποφευχθεί η ερημοποίηση.

Ο ελαιοπαραγωγός, εάν δεν είναι δυνατόν να αποφύγει τη χημική απολύμανση του εδάφους, παρόλο που αυτή συνιστάται, είναι υποχρεωμένος να κάνει χρήση των απολυμαντικών που συστήνει το Υπουργείο αγροτικής ανάπτυξης και τροφίμων και να ακολουθεί τις οδηγίες της ετικέτας. Η ηλιοθέρμανση, μόνη της ή σε συνδυασμό με οργανική ουσία, είναι μια καλή εναλλακτική μέθοδος απολύμανσης των εδαφών.

6.1.4 Παρακολούθηση των μετεωρολογικών δεδομένων

Το ιστορικό των κλιματολογικών συνθηκών της περιοχής του ελαιώνα, θα πρέπει να είναι γνωστό στον ελαιοπαραγωγό, ο οποίος θα πρέπει να παρακολουθεί και τα τρέχοντα δεδομένα των μετεωρολογικών σταθμών και να τηρεί αρχεία με μετεωρολογικά στοιχεία που αφορούν στο μικροκλίμα της περιοχής του ελαιώνα.

6.1.5 Θρέψη των φυτών

Ο Επιβλέπων Γεωπόνος έχει την υποχρέωση να συντάσσει σχέδιο λίπανσης, συνεργαζόμενος με τον παραγωγό, το οποίο και θα αρχειοθετείται. Τα λιπάσματα που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ενώ σε διάστημα από τρία έως πέντε χρόνια θα πρέπει να γίνονται ενδεικτικά φυλλοδιαγνωστικές αναλύσεις. Η καλλιέργεια θα πρέπει να παρατηρείται μακροσκοπικά, να είναι γνωστό το ιστορικό του αγρού, καθώς και τα χαρακτηριστικά του εδάφους της περιοχής και της τοποθεσίας του ελαιώνα, προκειμένου να εκτιμηθούν σωστά τα θρεπτικά στοιχεία που απαιτούνται. Επιπρόσθετα, για τον υπολογισμό των απαιτήσεων σε θρεπτικά στοιχεία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και δεδομένα, όπως το πρόγραμμα άρδευσης, στοιχεία για τις λιπάνσεις της προηγούμενης καλλιεργητικής περιόδου, της χημικής ανάλυσης εδάφους, η ηλικία και η πυκνότητα των δένδρων. Τέλος το μέγεθος και το χρώμα των καρπών, η ύπαρξη εχθρών ή ασθενειών, η ανθοφορία, η κατάσταση του φυλλώματος, ακόμη και ο λόγος καλλιέργειας, προς βρώση ή ελαιοποίηση, αποτελούν κριτήρια για την ορθή και αποτελεσματική εκτίμηση των απαιτήσεων.

Η εφαρμογή ποσότητας λιπάσματος πρέπει να γίνεται σε συγκεκριμένο ελαιώνα και μόνο σύμφωνα με αναλύσεις που διενεργήθηκαν στο φύλλωμα ή το έδαφος και αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι απαιτήσεις σε θρεπτικά στοιχεία των συγκεκριμένων ελαιόδεντρων.

Ο ελαιοπαραγωγός οφείλει να τηρεί αρχείο, στο οποίο καταγράφονται τα στοιχεία της λίπανσης των φυλλωμάτων ή του εδάφους. Τέτοια στοιχεία είναι ο τύπος του λιπάσματος, η ποσότητα, η ημερομηνία και η μέθοδος εφαρμογής, τα στοιχεία του χειριστή, καθώς και οι καιρικές συνθήκες μετά τη λίπανση.

Η περίοδος εφαρμογής της λίπανσης εξαρτάται από τον τύπο του λιπάσματος. Η καταλληλότερη περίοδος εφαρμογής της αζωτούχου λίπανσης είναι από τα μέσα του χειμώνα έως την ανθοφορία, αν και αυτό θα πρέπει να αποφεύγεται σε περιοχές με υψηλή βροχόπτωση, ή σε αγρούς που αρδεύονται. Μέρος της λίπανσης δύναται να εφαρμοστεί το καλοκαίρι κατά την άρδευση. Προς το τέλος του φθινοπώρου, κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων, εφαρμόζονται λιπάσματα πλούσια σε φώσφορο και κάλλιο, σε όλη την επιφάνεια προβολής της κόμης του δένδρου, σε δύο τουλάχιστον δόσεις.

Τα φωσφορικά ή νιτρικά όρια στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα υπόκεινται σε εθνικά ή διεθνή όρια και ο ελαιοπαραγωγός είναι υποχρεωμένος να μην τα υπερβαίνει. Στο σχέδιο λίπανσης που εκπονείται

συνιστάται να λαμβάνεται υπόψη ο ρυθμός με τον οποίο αποσυντίθεται η οργανική ουσία του εδάφους. Επίσης να διερευνάται η πιθανότητα έκπλυσης των θρεπτικών συστατικών.

Η καλλιέργεια ετήσιων φυτών, καθώς και η ανάπτυξη ζιζανίων στις πολυετείς καλλιέργειες, συμβάλλουν στη μείωση της απώλειας των θρεπτικών στοιχείων που είτε πλεονάζουν, είτε υπολείπονται, λόγω της χρήσης λιπασμάτων.

Ο ελαιοπαραγωγός πρέπει να επιλέγει το διανομέα λιπάσματος που θα χρησιμοποιήσει λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη χρήση, ενώ θα πρέπει να συντηρείται και να ρυθμίζεται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, προκειμένου να διατηρείται σε καλή κατάσταση.

Ο χώρος αποθήκευσης του λιπάσματος πρέπει να πληροί όλους τους όρους ασφαλείας, σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, ώστε να ελαχιστοποιείται κατά το δυνατόν η μόλυνση του περιβάλλοντος. Επίσης πρέπει να είναι διαφορετικός από τον χώρο αποθήκευσης του πολλαπλασιαστικού υλικού και των φυτοφαρμάκων. Σε περίπτωση που τα λιπάσματα αποθηκεύονται στον ίδιο χώρο με το παραγόμενο προϊόν, να φέρουν ειδική σήμανση και να βρίσκονται σε απομακρυσμένα σημεία. Διενεργείται απογραφή των λιπασμάτων ετησίως.

Στην περίπτωση χρήσης οργανικών λιπασμάτων, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προέλευσή τους, καθώς και τα χαρακτηριστικά τους. Η εποχή εφαρμογής χωνεμένης κοπριάς προτείνεται από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο και είναι πάντα σύμφωνη με την κείμενη νομοθεσία. Αντικαθιστά τα πλούσια σε άζωτο λιπάσματα και συμβάλλει στη λήψη θρεπτικών συστατικών Έχει ήδη αναφερθεί ότι τα προϊόντα κλαδέματος που δεν έχουν προσβληθεί από έντομα ή ασθένειες, δύνανται να χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να βελτιωθεί η οργανική ουσία του εδάφους. Επίσης, ως λίπασμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί η λάσπη που προέρχεται από σταθμούς βιολογικού καθαρισμού, εφόσον έχει διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχει κίνδυνος μεταφοράς ουσιών που είναι βλαβερές για τον άνθρωπο, τα ζώα και το περιβάλλον. Σε καμία περίπτωση όμως, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν υγρά απόβλητα ή λύματα. Τέλος κατά τη χρήση, τη διατήρηση και την αποθήκευση των οργανικών λιπασμάτων πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την αποφυγή της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

6.1.6 Σχέδιο διαχείρισης νερού

Το σχέδιο διαχείρισης νερού συντάσσεται από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο, με γνώμονα τις νόμιμες διαδικασίες που ρυθμίζουν την άντληση και τη χρήση του, σε συνεργασία πάντα με τον ελαιοπαραγωγό, ο οποίος οφείλει και να συμμορφώνεται με αυτές. Επίσης ακολουθεί πιστά τους όρους της εθνικής νομοθεσίας, εάν η άντληση του νερού προέρχεται από γεώτρηση, για την οποία πρέπει να διατηρούνται στο αρχείο αποδεικτικά νομιμότητας.

Ο τύπος του εδάφους του αγρού, το ανάγλυφο της περιοχής, καθώς και οι ανάγκες του ελαιώνα, καθορίζουν τον υπολογισμό της ποσότητας του νερού και τον τρόπο άρδευσης. Κριτήριο για αυτά αποτελούν τόσο η μηχανική σύσταση του εδάφους, όσο και η παραγωγική κατεύθυνση, εάν δηλαδή η ελιά είναι επιτραπέζια ή καλλιεργείται αποκλειστικά για την παραγωγή ελαιόλαδου. Επίσης η διαπνοή

των φυτών, η εξάτμιση, αλλά και οι βροχοπτώσεις αποτελούν σημαντική παράμετρο στον υπολογισμό των απαιτήσεων σε νερό. Περισσότερο εύκολος και αξιόπιστος καθίσταται ο σχεδιασμός άρδευσης, η οποία πρέπει να εφαρμόζεται σε περιόδους έλλειψης νερού, με τη συνεχή παρακολούθηση των μετεωρολογικών προβλέψεων, και την καθημερινή καταγραφή των βροχομετρικών στοιχείων, από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο.

Στο σχέδιο διαχείρισης θα πρέπει να παρέχονται οδηγίες τόσο για τις μεθόδους άρδευσης, όσο και για τις ποσότητες του νερού που συνιστώνται. Η μέθοδος άρδευσης επιλέγεται αφού έχει ληφθεί υπόψη το κόστος και η αξιοποίηση του νερού με τον όσο το δυνατόν περισσότερο αποτελεσματικό τρόπο. Επίσης, σημαντικό κριτήριο για την επιλογή της μεθόδου αποτελεί η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στην εξάπλωση των ασθενειών. Επιβάλλεται η εκπαίδευση των ελαιοπαραγωγών στην ορθολογική χρήση νερού. Η άρδευση με σταγόνες (στάγδην) θεωρείται περισσότερο κατάλληλη για την αποτελεσματική αξιοποίηση του νερού, ενώ η μέθοδος της κατάκλισης πρέπει να αποφεύγεται. Όπου αυτό δεν είναι εφικτό, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε η διάβρωση του εδάφους, οι απώλειες νερού και θρεπτικών συστατικών, καθώς και η μετάδοση ασθενειών να ελαχιστοποιούνται κατά το δυνατόν. Όπου υπάρχει δυνατότητα εφαρμόζονται μέθοδοι άρδευσης με αυλάκια ή με λεκάνες. Ωφέλιμο είναι η άρδευση του αγρού να πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια της νύχτας. Σύσταση της απαίτησης αποτελεί η συντήρηση του δικτύου άρδευσης αποβλέποντας στη μείωση των διαρροών, καθώς και η αποθήκευση των μέσων άρδευσης κατά τους χειμερινούς μήνες, στοχεύοντας στην αποφυγή φθοράς. Ο ελαιοπαραγωγός έχει την υποχρέωση να καταγράφει σε ημερολόγιο, όλα τα στοιχεία της άρδευσης, όπως την ποσότητα του νερού, τον χρόνο της άρδευσης, καθώς και τη μέθοδο που εφαρμόσε σε κάθε αγροτεμάχιο. Τέλος, όπως και για την ορθολογική χρήση νερού, η εκπαίδευση των ελαιοπαραγωγών προκειμένου να εξασφαλίζεται ορθολογική άρδευση είναι απαραίτητη.

Σε συνεργασία με τις Υγειονομικές Αρχές και τους αρμόδιους Φορείς Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων, πρέπει να διενεργείται, ανά τριετία, χημική ανάλυση του νερού που προέρχεται από γεώτρηση ή από εκροές βιολογικών καθαρισμών που έχουν υποστεί επεξεργασία, ως προς την καταλληλότητά του.

6.1.7 Φυτοπροστασία

Ο Επιβλέπων Γεωπόνος διαθέτει, τεκμηριωμένα, τη γνώση και την εμπειρία να συντάσσει τα σχέδια και να εφαρμόζει ένα Σύστημα Ολοκληρωμένης Φυτοπροστασίας. Σε συνεργασία με τον ελαιοπαραγωγό συντάσσει Σχέδιο Διαχείρισης Φυτοπροστασίας, στο οποίο καταγράφονται όλα τα στοιχεία που αφορούν στη διαχείριση των εχθρών, των ασθενειών και των ζιζανίων, όπως η εξέλιξη του πληθυσμού, η επίπτωση στο φυτό, η διενέργεια μετρήσεων των επιπτώσεων, προτάσεις μεθόδων αντιμετώπισης. Η χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων πρέπει να τεκμηριώνεται, να δίνεται ιδιαίτερη προτίμηση στην εφαρμογή μη χημικών μεθόδων, οι επεμβάσεις φυτοπροστασίας να είναι όσο το δυνατόν μειωμένες και τέλος να έχουν τη μικρότερη αρνητική επίδραση στο περιβάλλον.

Ένα σύστημα ολοκληρωμένη φυτοπροστασία της ελιάς στηρίζεται στην αντιμετώπιση των σπουδαιότερων εχθρών (κυρίως μυκητολογικών ασθενειών και εντόμων) όπως αναλυτικότερα αναφέρονται παρακάτω:

1. Μυκητολογικές ασθένειες εδάφους: αποφυγή υπερβολικής υγρασίας στη ριζόσφαιρα, εξασφάλιση κλίσης για απορροή υδάτων ιδιαίτερα το χειμώνα, αποφυγή πληγών από μηχανική κατεργασία, αποφυγή πληγών από τρωκτικά ή άλλα ζώα, καταστροφή ζιζανίων ξενιστών διαφόρων ασθενειών εδάφους.
2. Μυκητολογικές ασθένειες κορμού, κλάδων, φύλλων και καρπών: Σωστό και ισοροπημένο κλάδεμα, αποφυγή επεμβάσεων με βροχή ή παγετό, κάλυψη τομών με προστατευτική μαστίχα, ισοροποιημένη λίπανση κλπ
3. Εντομολογικές ασθένειες: τοποθέτηση παγίδων έναντι των εχθρών (υπάρχει μεγάλη ποικιλία στο εμπόριο με πολλές παραλλαγές, με ελκυστικές ουσίες, φερομόνες κλπ για πολλούς εχθρούς). Επίσης καταστροφή προσβεβλημένων μερών και όχι ενσωμάτωση στο έδαφος .

Για κάποιες εντομολογικές προσβολές τα τελευταία χρόνια επεμβάσεις με ζεόλιθο τους καλοκαιρινούς μήνες έχουν δείξει πολύ καλά αποτελέσματα έναντι του δάκου και άλλων εντόμων.

Κατόπιν καθορίζεις τις απαραίτητες χημικές επεμβάσεις που πρέπει να γίνουν κατά περίπτωση , με εγκεκριμένα σκευάσματα , τηρώντας την ετικέτα (δοσολογία, αριθμό επεμβάσεων, μέρες αναμονής και λοιπά), όχι αναλυτικά αλλά κατά κατηγορία εντομοκτόνα, μυκητοκτόνα, διάφορα), δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση σε σκευάσματα εκλεκτικά, (δηλ απευθύνονται σε κάποιον εχθρό –στόχο και δεν καταστρέφουν τα τυχόν ωφέλιμα έντομα), χαμηλής ή μηδενικής τοξικότητας και ελάχιστης υπολειματικότητας (πχ βάκιλλος θουριγγίας για τον πυρηνοτρίτη ή την προσβολή από φυλλοφάγες κάμπιες (μαργαρόνια). Υπάρχουν σκευάσματα που χρησιμοποιούνται στην βιολογική παραγωγή που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και στην ολοκληρωμένη διαχείριση με πολύ καλά αποτελέσματα

Ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα παρέχουν συστηματική συνεργασία, την οποία συνιστάται να εκμεταλλευτεί ο Επιβλέπων Γεωπόνος, προκειμένου να ενημερώνεται για τις εξελίξεις σε θέματα αντιμετώπισης των εχθρικών πληθυσμών στην ελιά. Ο Επιβλέπων θα πρέπει να διαθέτει την επιστημονική κατάρτιση, ώστε να διαχωρίζει τους εχθρούς από τους ωφέλιμους οργανισμούς, αλλά και τα όρια μέσα στα οποία η πυκνότητα ενός επιβλαβούς οργανισμού μπορεί να είναι ανεκτή. Παράλληλα με τον Επιβλέποντα Γεωπόνο και οι ελαιοπαραγωγοί θα πρέπει να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι σε θέματα σχετικά με την επιλογή και την εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων που θεωρούνται περισσότερο αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των εχθρικών πληθυσμών, αλλά και περισσότερο ασφαλή για την ίδια την καλλιέργεια, τον άνθρωπο και κατ' επέκταση το περιβάλλον.

Ο γεωπόνος πρέπει να τηρεί αρχείο στο οποίο θα καταγράφονται στοιχεία εφαρμογής της φυτοπροστασίας, καθώς επίσης θα γίνεται ιεράρχηση των εχθρικών οργανισμών, θα διερευνώνται οι

ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξή τους και τέλος θα καταχωρούνται οι μέθοδοι που έχουν επιλεγεί για την αντιμετώπισή τους. Επίσης θα πρέπει να διευκολύνεται η αναγνώριση των πιο σημαντικών εχθρικών οργανισμών στους οποίους στοχεύει η εφαρμογή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, αλλά και ο διαχωρισμός τους από τα ωφέλιμα έντομα, καθώς και μέθοδοι παρατήρησή τους.

ο γεωπόνος προκειμένου να επιλέξει τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που θα χρησιμοποιήσει για την αντιμετώπιση των εχθρών, των ασθενειών και των ζιζανίων, να λάβει υπόψη του αρχικά το είδος του εχθρικού πληθυσμού, τον τρόπο και το φάσμα δράσης, την αποτελεσματικότητα και τη χρήση τους σε συνδυασμό με άλλα προϊόντα, το κόστος και την ευχέρεια εφαρμογής. Επίσης θα πρέπει να επιλέξει με βάση τη σήμανση του προϊόντος αναφορικά με την τοξικότητα, την επίδραση στην επόμενη καλλιέργεια, όπως και την επίδρασή του γενικά στο περιβάλλον. Επιπλέον να υπολογίζει σοβαρά τη μέγιστη απόδοσή του προς τον εχθρό-στόχο και την εκ παραλλήλου ελάχιστη επίδρασή του σε ωφέλιμους οργανισμούς, στην περιβάλλοντα χλωρίδα και πανίδα, καθώς και στον άνθρωπο. Οφείλει να επιλέγει, υποχρεωτικά, εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και κατά την εφαρμογή να ακολουθεί πιστά τις οδηγίες του κατασκευαστή, ενώ συγχρόνως θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τυχόν περιορισμοί που επιβάλλονται στις χώρες που διατίθενται αυτά, σε σχέση με τα υπολείμματα, καθώς και να ενημερώνεται για την ύπαρξη επιπρόσθετων εμπορικών περιορισμών. Στην περίπτωση που για την αντιμετώπιση των εχθρών δεν επαρκούν μέθοδοι συμβατές με την πρόληψη των κινδύνων και την προστασία του περιβάλλοντος, επιτρέπεται η χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων ευρέος φάσματος ή άλλων που είναι τοξικά σε ωφέλιμα έντομα, λαμβάνοντας τις ανάλογες προφυλάξεις και πραγματοποιώντας την εφαρμογή σε περιόδους που η παρουσία τους είναι ελάχιστη. Ο ελαιοπαραγωγός, συνιστάται να διαθέτει πίνακα, ο οποίος θα συμπεριλαμβάνεται στο Σχέδιο Διαχείρισης Φυτοπροστασίας και θα ενημερώνεται τακτικά, με όλα τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που είναι εγκεκριμένα για κάθε καλλιέργειά του. Στην περίπτωση που τα εγχώρια εγκεκριμένα προϊόντα αδυνατούν να αντιμετωπίσουν κάποιον εχθρικό οργανισμό ή μια ασθένεια, ο ελαιοπαραγωγός υποχρεούται να ζητήσει από τη Διεύθυνση Προστασίας Φυτών του ΥΠΑΑΤ, ειδική άδεια χρήσης σκευάσματος το οποίο είναι εγκεκριμένο σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα με την απαίτηση του προτύπου, ο ελαιοπαραγωγός επιβάλλεται να ακολουθεί πιστά τις γραπτές οδηγίες εφαρμογής των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τις οποίες λαμβάνει από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο, σχετικά με το είδος του προϊόντος, τη δόση που είναι απαραίτητη για την καταπολέμηση του εχθρικού πληθυσμού, τον όγκο του ψεκαστικού υγρού και το χρόνο εφαρμογής. Οι οδηγίες αυτές αρχειοθετούνται και διατηρούνται για τουλάχιστον τρία χρόνια. Επίσης ο υπεύθυνος εφαρμογής του φυτοπροστατευτικού προϊόντος επιβάλλεται να παρακολουθεί, τεκμηριωμένα, τις ειδικές επιμορφώσεις που οργανώνει ο Επιβλέπων Γεωπόνος. Στο σχέδιο εφαρμογής της φυτοπροστασίας πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και γενικές συστάσεις για τη χρήση των προϊόντων αυτών όπως η διενέργεια καταγραφών των εφαρμογών και των ημερομηνιών συγκομιδής, η ύπαρξη ειδικών σημάνσεων και η

τήρηση των ορίων ασφαλείας για την επάνοδο στον αγρό μετά την εφαρμογή φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων.

Για κάθε εφαρμογή φυτοπροστατευτικού προϊόντος ο παραγωγός οφείλει, υπεύθυνα, να καταγράφει στοιχεία, τα οποία ελέγχονται από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο, όπως τον ελαιώνα στον οποίο έγινε η εφαρμογή, την ημερομηνία και την ώρα της εφαρμογής, το είδος του εχθρού προς αντιμετώπιση, καθώς και το είδος και την ποσότητα του σκευάσματος. Τέλος πρέπει να καταγραφεί ο τύπος του μηχανήματος που χρησιμοποιήθηκε, τα στοιχεία του υπεύθυνου ψεκασμού, καθώς και ο χρόνος που μεσολαβεί από τον τελευταίο ψεκασμό έως τη συγκομιδή.

Στις οδηγίες που παρέχονται από τον Επιβλέποντα Γεωπόνο αναλύονται και τα μέσα ατομικής προστασίας του υπεύθυνου χειριστή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, τα οποία περιλαμβάνουν αδιάβροχο ρουχισμό, μάσκες προσώπου, λαστιχένια γάντια και μπότες, και τα οποία θα πρέπει, να διατηρούνται σε καλή κατάσταση, μετά από κάθε χρήση, να πλένονται να φυλάσσονται σε χώρο καλά αεριζόμενο και διαφορετικό από αυτών των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Όλοι όσοι εμπλέκονται με την εφαρμογή των σκευασμάτων ή το χειρισμό των μηχανημάτων πρέπει να λαμβάνουν ειδική πιστοποιημένη εκπαίδευση για την ορθή χρήση τους.

Ο χρόνος που μεσολαβεί από την εφαρμογή του φυτοπροστατευτικού προϊόντος έως τη συγκομιδή προβλέπεται στο σχέδιο εφαρμογής και αναγράφεται στην ετικέτα και απαγορεύεται να καταστρατηγηθεί.

Ο εξοπλισμός των ψεκαστικών μηχανημάτων πρέπει να διατηρείται σε καλή κατάσταση, να συντηρείται και να ρυθμίζεται ετησίως, σε εξουσιοδοτημένο συνεργείο, το οποίο και θα χορηγεί βεβαίωση ελέγχου. Να ελέγχονται τα μέσα εφαρμογής για την ακριβή εφαρμογή των προϊόντων, αλλά και για την καταλληλότητά τους και να αντικαθίστανται σε περίπτωση φθοράς.

Ο ελαιοπαραγωγός πρέπει να υπολογίζει ακριβώς τη ποσότητα του ψεκαστικού υγρού που πρόκειται να χρησιμοποιήσει, προκειμένου να μην υπάρχει ανάγκη απόρριψης του πλεονάσματος, η διάθεση του οποίου προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία, ενώ στο σχέδιο εφαρμογής φυτοπροστασίας δίνονται οδηγίες για τον τρόπο καθαρισμού του βυτίου, καθώς ορίζεται και ο χώρος απόρριψης των υγρών που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό του.

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα υποχρεωτικά φυλάσσονται σε ασφαλείς, καλά αεριζόμενους και φωτιζόμενους χώρους, που διαθέτουν πυρασφάλεια και μακριά από ευπαθή προϊόντα, όπως τρόφιμα, ζωοτροφές ή σπόρους. Οι αποθήκες φύλαξης πρέπει να κατασκευάζονται με στόχο τη συγκράτηση των νερών και την αποφυγή ρύπανσης των υδάτινων πόρων, να υπάρχει κατάλογος με οδηγίες για την αντιμετώπιση έκτακτων συμβάντων, σήμανση κινδύνου, κουτί πρώτων βοηθειών, καθώς και τηλέφωνα άμεσης ανάγκης. Θα πρέπει να διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό, σκούπα, φαράσι, πλαστικές σακούλες κ. α., ώστε ο χώρος να διατηρείται καθαρός και ασφαλής για τα φυτοπροστατευτικά σκευάσματα. Η κατεστραμμένη συσκευασία σκευάσματος πρέπει να αντικαθίσταται από νέα, στην οποία

θα διατηρούνται οι οδηγίες της ετικέτας. Φυτοπροστατευτικά προϊόντα άλλων καλλιεργειών φυλάσσονται σε διαφορετικό χώρο αποθήκευσης ή στον ίδιο με ειδική σήμανση. Τα ληγμένα σκευάσματα πρέπει να φυλάσσονται ασφαλή, σύμφωνα με την εθνική, αλλά και την κοινοτική νομοθεσία. Σε ετήσια βάση, πρέπει να διενεργείται απογραφή όλων των εγκεκριμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, να αποθηκεύονται στην αρχική τους συσκευασία, ενώ τα στερεά να αποθηκεύονται σε υψηλότερο σημείο από τα υγρά.

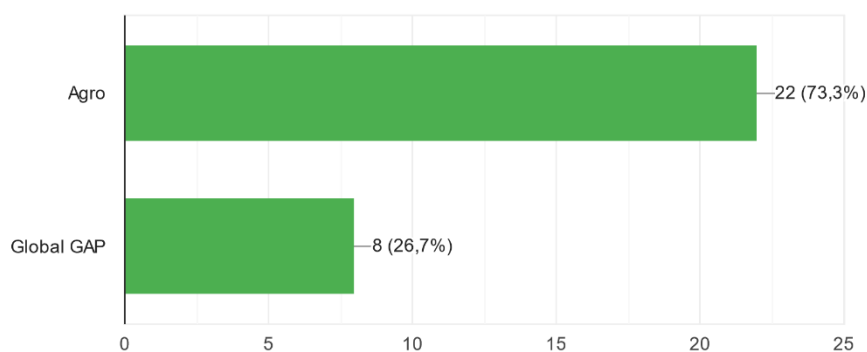
Στο σχέδιο διαχείρισης φυτοπροστασίας πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την καταστροφή και απόρριψη των κενών συσκευασίας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, ώστε να ελαχιστοποιείται η έκθεση του ανθρώπου σε αυτά και συγχρόνως να προλαμβάνεται η μόλυνση του περιβάλλοντος. Επίσης πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για τη διαχείριση των ληγμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ο σημαντικός ρόλος που έχει η χρήση νέων τεχνολογιών (έξυπνης γεωργίας), στην εφαρμογή ενός συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης. οι τεχνολογίες αυτές παρέχουν, πολύτιμες πληροφορίες και δεδομένα για τις παραμέτρους μιας καλλιέργειας (καιρικές συνθήκες, υγρασία εδάφους, θρεπτική κατάσταση, έναρξη προσβολής κλπ) έτσι ο γεωπόνος και ο αγρότης αξιοποιώντας τα θα συναποφασίσουν για το είδος και το χρόνο μιας επέμβασης. Το γεγονός αυτό προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα στη γεωργική εκμετάλλευση όπως οικονομία χρημάτων, εξοικονόμηση χρόνου, πόρων, βέλτιστη αντιμετώπιση ασθενειών και κατ' επέκταση καλύτερες αποδόσεις ταυτόχρονα όμως περιορίζεται και η επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

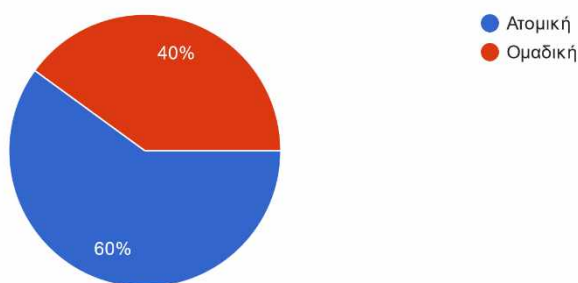
7 Ερωτηματολόγιο

Προκειμένου να συγκεντρωθούν τα απαραίτητα δεδομένα, ερωτήθηκαν 50 παραγωγοί ελιάς στον νομό Αιτωλοακαρνανίας. Κλήθηκαν να απαντήσουν σε 22 ερωτήσεις οι οποίες αφορούν στα δύο συστήματα και καλύπτουν όλο το φάσμα των απαιτήσεων των συστημάτων αυτών (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ). Οι απαντήσεις που δόθηκαν από του παραγωγούς μετά από στατιστική ανάλυση παρείχαν πληροφορίες οι οποίες οδήγησαν σε ασφαλή συμπεράσματα ως προς την σύγκριση των συστημάτων αυτών. Οι ερωτήσεις με τις απαντήσεις παρατίθενται παρακάτω:

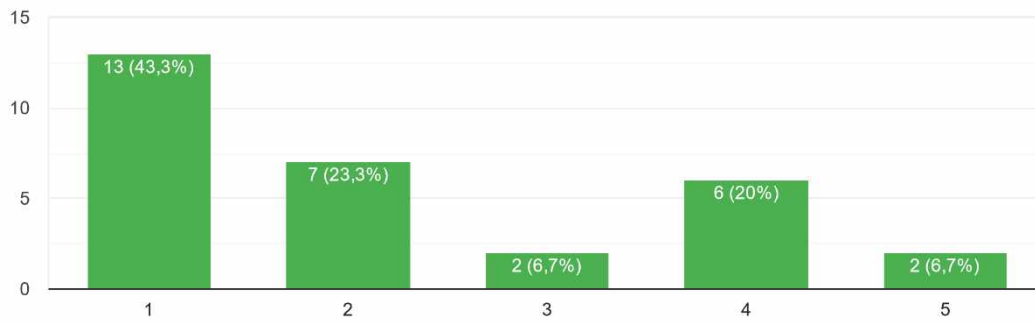
1. Σε ποιο πρότυπο πιστοποιήστε;

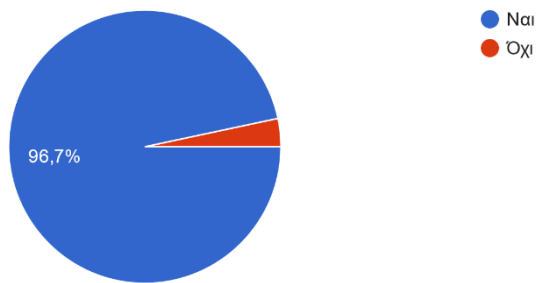
2. Είστε σε ατομική ή ομαδική πιστοποίηση;

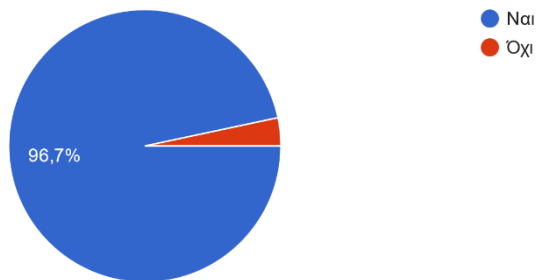
3. Από το 1 έως το 5 πόσο δύσκολη ήταν η διαδικασία - εφαρμογή του προτύπου;

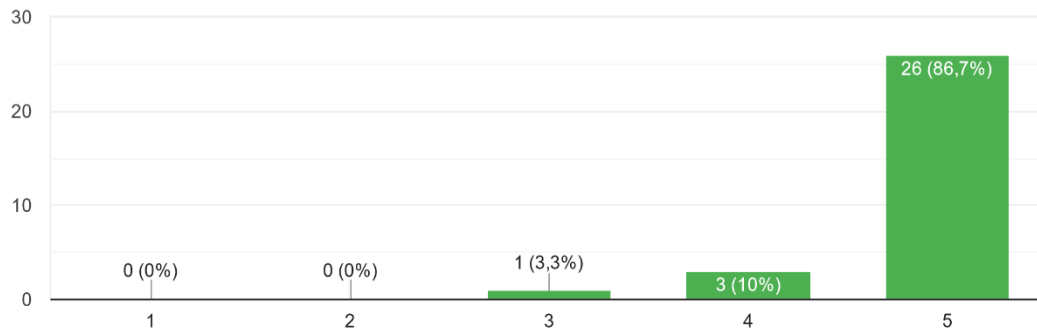
4. Τηρείτε αναλυτικά αρχεία των ενεργειών σε όλα τα στάδια παραγωγής της μονάδας σας;

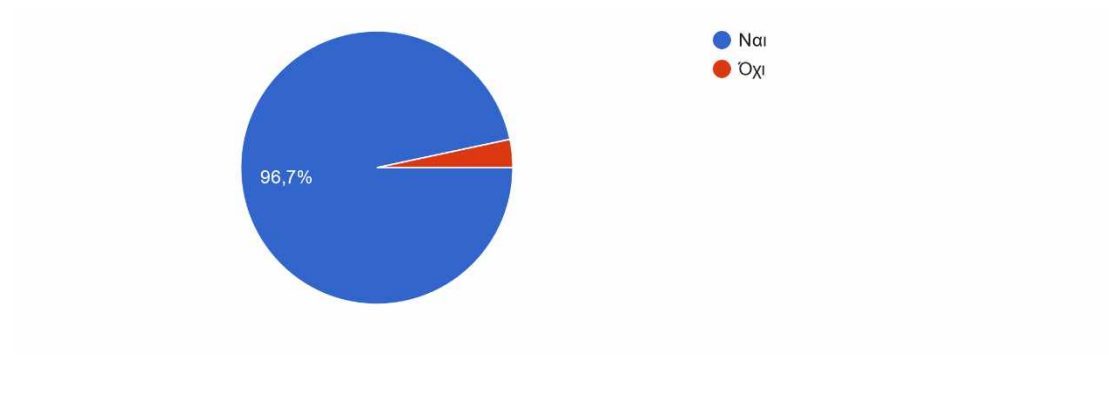
5. Λαμβάνοντας υπόψη την εκτίμηση επικινδυνότητας της μονάδας σας, εφαρμόστηκαν τα απαραίτητα μέτρα στη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας του εργατικού προσωπικού;

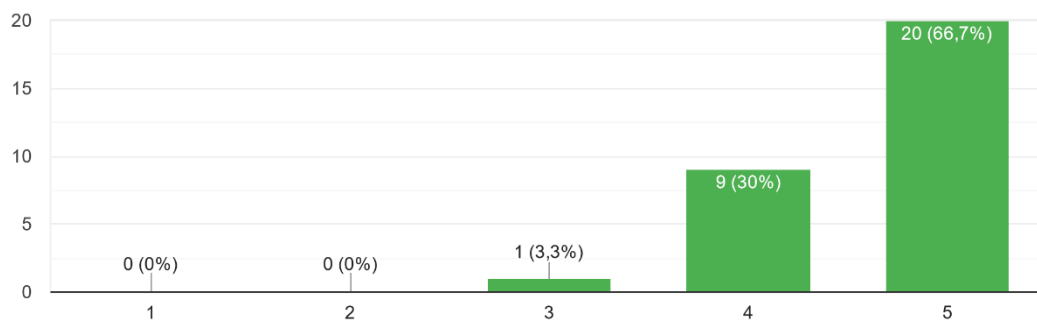
6.Πόσο καλά καταρτισμένο θεωρείται το προσωπικό της μονάδας σας στη διασφάλιση της υγιεινής και ποιότητας του τελικού προϊόντος;

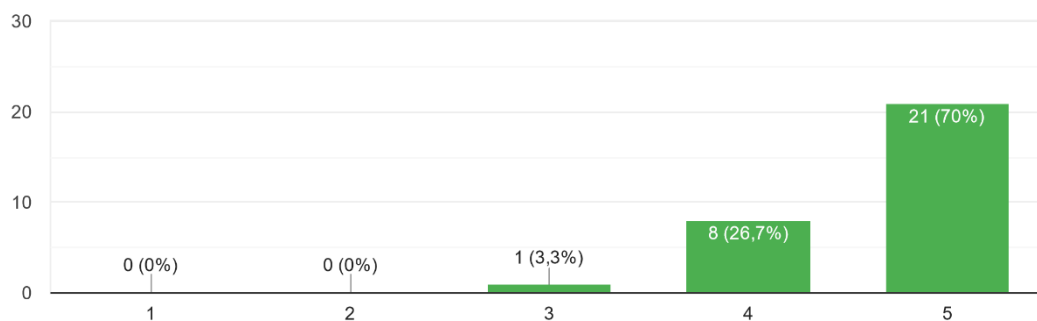
7.Εφαρμόζεται κάποιο σχέδιο διαχείρισης ρύπων / αποβλήτων στη μονάδα σας;

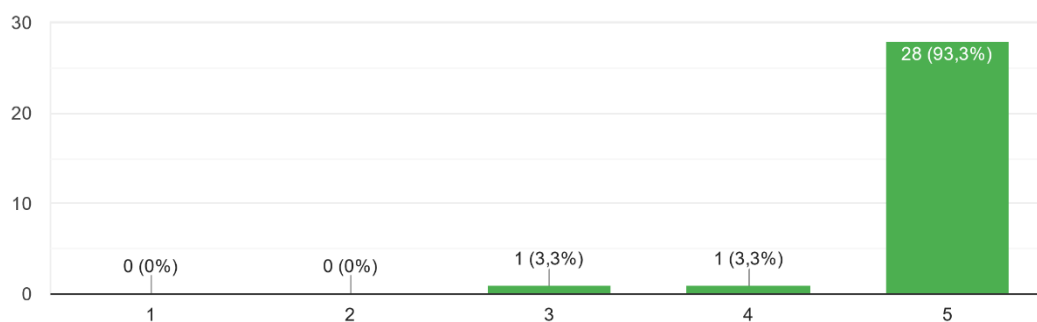
8.Πόσο ανταγωνιστικό καθιστά το προϊόν σας στην αγορά η αντίστοιχη πιστοποίηση;

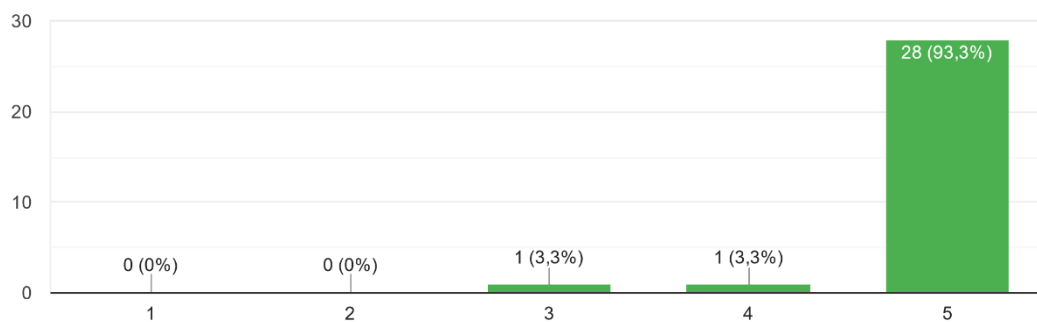
9. Πόσο πιστεύετε ότι είναι αναγνωρίσιμη από τον καταναλωτή η ποιότητα του τελικού προϊόντος σε σχέση με την τιμή του;

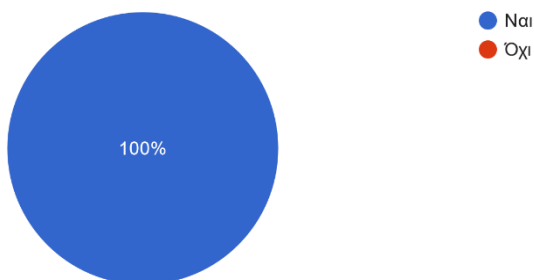
10. Θεωρείτε επαρκή την εκπαίδευση που λάβατε στην ορθή χρήση φυτοπροστατευτικής πρακτικής;

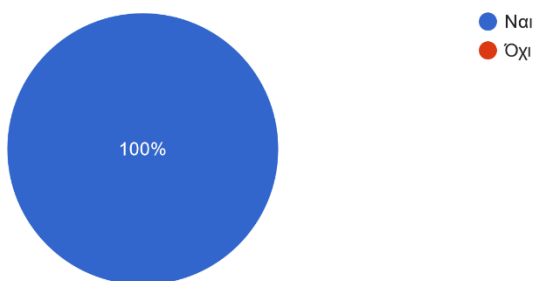
11. Υιοθετώντας τις πρακτικές του προτύπου που πιστοποιήσατε, πόσο πιστεύετε ότι διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος;

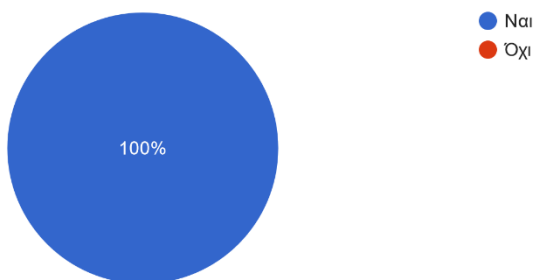
12. Με στόχο την παραγωγή προϊόντων απαλλαγμένων από υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων και τη διασφάλιση του τελικού καταναλωτή, ο παραγωγός τηρεί σχολαστικά το διάστημα αναμονής (PHI) από την τελευταία εφαρμογή του σκευάσματος ως τη συγκομιδή και πραγματοποιεί ανάλυση υπολειμάτων σε δείγματα καρπών σε κάθε καλλιεργητική περίοδο;

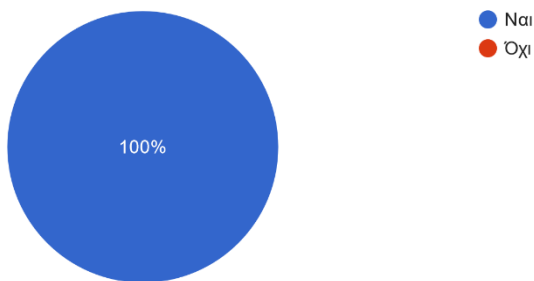
13. Ο σύμβουλος ποιότητας σε συνεργασία με τον υπεύθυνο φυτοπροστασίας αξιολογούν και καθορίζουν για κάθε δείγμα τις δραστικές ουσίες που θα προσδιοριστούν

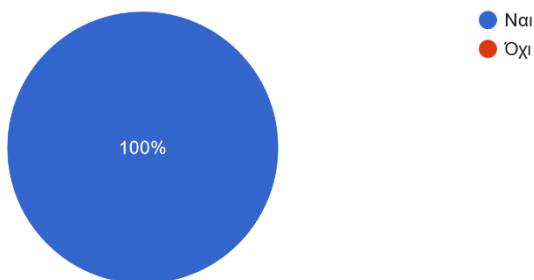
14. Είναι ενταγμένα όλα τα τεμάχια του παραγωγού με ομοειδή καλλιέργεια στο σύστημα πιστοποίησης;

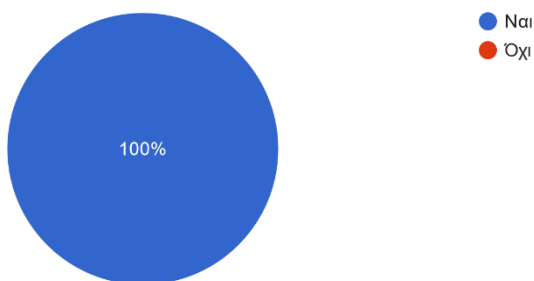
15. Τηρεί ο παραγωγός την περιοδικότητα των καταγραφών σε κατάλληλα ελεγχόμενα αρχεία τα οποία παρέχουν τα τεκμήρια συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του προτύπου το οποίο εφαρμόζει?

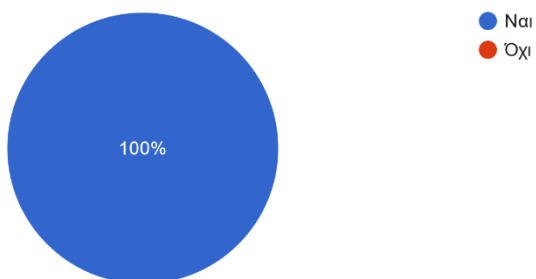
16. Οι συστάσεις για την εφαρμογή των λιπασμάτων (οργανικά ή ανόργανα) και φυτοπροστατευτικών προϊόντων παρέχονται από αρμόδια και εξειδικευμένα πρόσωπα και είναι διαθέσιμη η σχετική τεκμηρίωση (συνταγές κλπ)?

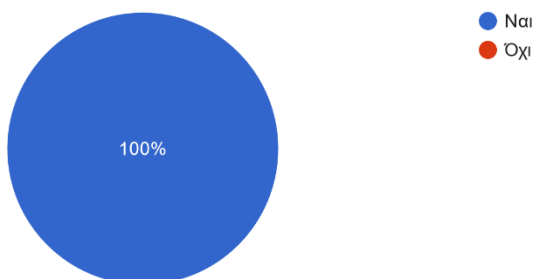
17. Υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει κίνδυνος μεταφοράς εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων, τα οργανικά απόβλητα κομποστοποιούνται στη φάρμα και ανακυκλώνονται;

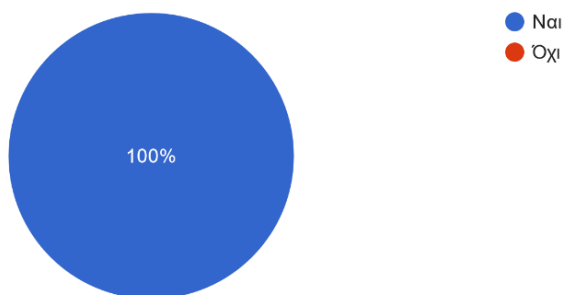
18. Στη αποθήκη του παραγωγού παρατηρείται πλήρης συμμόρφωση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου (Ο παραγωγός αποθηκεύει χωριστά λιπάσματα από φυτοπροστατευτικά προϊόντα τα οποία πρέπει να αποθηκεύονται σε χωριστό ντουλάπι, υπάρχει αδρανές υλικό, παροχή νερού, πηγή φωτός κπλ)

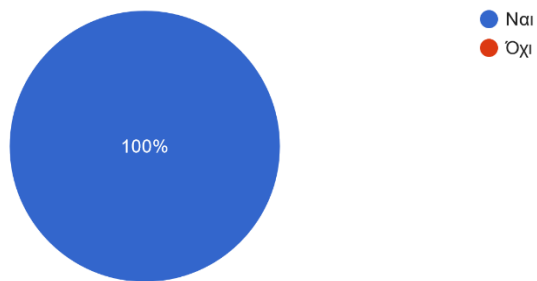
19. Είναι διαθέσιμο ένα πρόγραμμα δράσης σε περίπτωση υπέρβασης ενός MRL; *

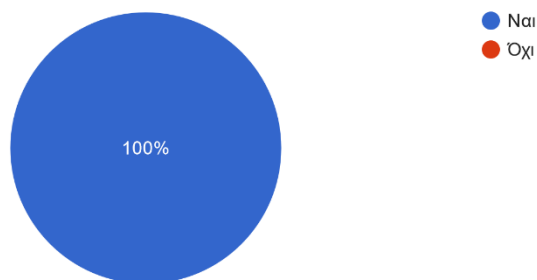
20. Τα ληγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα διατηρούνται με ασφάλεια, προσδιορίζονται και απορρίπτονται από εξουσιοδοτημένα ή εγκεκριμένα κανάλια;

21. Για την αποφυγή ατυχημάτων έχει γίνει κατάλληλη εκπαίδευση στους παραγωγούς για τη χρήση μηχανημάτων (ψεκαστικών , φρέζας, εξαρτημάτων άρδευσης, λιπαντήρα κ.λ.π.), τη συντήρησή τους, τον επιμελή καθαρισμό του κλπ?

22. Έχουν ολοκληρωθεί οι αναλύσεις που πρέπει να γίνουν βάσει προγραμματισμού δειγματοληψιών και αναλύσεων ΦΠΠ της γεωργικής εκμετάλλευσης

8 Συμπεράσματα

Τα πλεονεκτήματα για έναν παραγωγό ελιάς που εφαρμόζει ένα σύστημα ποιότητας όπως το GlobalG.A.P. και το Agro 2.1-2.2 είναι αρκετά. Το κάθε σύστημα διασφαλίζει την ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος, την αειφόρο ανάπτυξη της γεωργίας, υιοθετώντας πρακτικές για την προστασία του περιβάλλοντος και παράλληλα το εισόδημα του παραγωγού. Όπως αναλύθηκε στην παρούσα εργασία τα δύο συστήματα έχουν αρκετά κοινά σημεία και κατ' επέκταση προσφέρουν κοινά οφέλη στον παραγωγό.

Και το GlobalG.A.P. αλλά και το Ελληνικό σύστημα έχουν απαιτήσεις που εάν εφαρμοστούν σωστά, ελαχιστοποιούν τις εισροές που χρησιμοποιούνται στην καλλιέργεια. Οι ποσότητες φυτοπροστατευτικών προϊόντων και λιπασμάτων μειώνονται, χωρίς όμως να μειωθεί και η απόδοση της παραγωγής. Έτσι, το κόστος αγοράς των παραπάνω προϊόντων περιορίζεται ή ελαττώνεται ή μετριάζεται, τα έσοδα παραμένουν σταθερά και το περιβάλλον προστατεύεται. Επιπλέον, προφυλάσσεται η υγεία του ίδιου του παραγωγού, αφού μέσω των εκπαιδύσεων που λαμβάνει, ενημερώνεται για την ορθή χρήση των επιβλαβών προϊόντων και του προστατευτικού εξοπλισμού. Τα παραγόμενα προϊόντα έχουν προστιθέμενη αξία και είναι πλέον ανταγωνιστικά, όχι μόνο σε τοπικό επίπεδο, αλλά και σε διεθνές, αφού εφαρμόζοντας ένα σύστημα ποιότητας, ειδικά το GLOBALG.A.P., αυτά έχουν τη δυνατότητα να εξαχθούν χωρίς περιορισμούς. Η λίστα των πλεονεκτημάτων είναι μεγάλη, όχι μόνο για τον παραγωγό, αλλά και για τον καταναλωτή που επιλέγει να αγοράσει προϊόντα, και δη ελιά ή ελαιόλαδο, τα οποία έχουν παραχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις ενός προτύπου. Τα προϊόντα είναι ασφαλή και χωρίς χημικά υπολείμματα φυτοπροστατευτικών. Επιπλέον, έχουν παραχθεί με σεβασμό προς το περιβάλλον, και με το σύστημα ιχνηλασιμότητας, ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα να ανιχνεύσει την προέλευση του προϊόντος, να ανατρέξει σε περαιτέρω πληροφορίες προκειμένου να έχει εξασφαλίσει τη βεβαιότητα, ότι το προϊόν που κρατάει στα χέρια του δεν είναι επιβλαβές.

Τα δύο πρότυπα, ενώ έχουν αρκετές κοινές απαιτήσεις, παρουσιάζουν και κάποιες σημαντικές διαφορές, όπως την παρουσία του Επιβλέποντα Γεωπόνου στο Agro 2.1-2.2, ή τον διεθνή χαρακτήρα του GLOBALG.A.P.

Στην περίπτωση της καλλιέργειας της ελιάς στο Νομό της Αιτωλοακαρνανίας, ο παραγωγός, εφαρμόζοντας ένα από τα δύο προαναφερθέντα πρότυπα απολαμβάνει πολλαπλά πλεονεκτήματα, αρκετά από τα οποία είναι κοινά. Τελικά όμως καλείται να επιλέξει εκείνο που καλύπτει περισσότερο τις δικές του ιδιαίτερες απαιτήσεις. Η ελιά βρίσκεται στην πρώτη θέση μεταξύ των δενδρωδών καλλιεργειών στην Ελλάδα; με επακόλουθο αρκετές από τις απαιτήσεις του ελληνικού προτύπου να είναι σχεδιασμένες για τη συγκεκριμένη καλλιέργεια. Επιπρόσθετα, αν και η χώρα μας είναι πρώτη σε κατά κεφαλήν κατανάλωση ελαιόλαδου παγκοσμίως, παραμένει μία ισχυρή εξαγωγική χώρα, όσον αφορά το ελαιόλαδο και την ελιά. Γεγονός, που πρέπει να λάβει υπόψη του ο παραγωγός για την επιλογή του προτύπου. Εάν στοχεύει στην εγχώρια κατανάλωση, το AGRO είναι ένα πρότυπο, σχεδιασμένο πάνω στα προϊόντα που

παράγει η χώρα μας. Στον αντίποδα, εάν θέλει να προωθήσει το προϊόν του στις διεθνείς αγορές, το GLOBALG.A.P. είναι το πρότυπο που καλύπτει την κύρια απαίτηση πολλών αλυσίδων Super Market. Οι Επιβλέποντες Γεωπόνοι διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση να προτείνουν στον ελαιοπαραγωγό το πρότυπο εκείνο που ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες του, αλλά και την απαιτούμενη εμπειρία, ώστε να αντιμετωπίσουν τυχόν προβλήματα ή αντιξοότητες που παρουσιαστούν κατά την εφαρμογή του.

Εν κατακλείδι, οποιοδήποτε πρότυπο επιλέξει ένας παραγωγός ελιάς, θα έχει αποκτήσει ένα πολύτιμο εργαλείο οργάνωσης και προώθησης, το οποίο θα τον οδηγήσει σε επιπλέον ανάπτυξη μέσω της συνεχούς εκπαίδευσης.

Bibliography

- AGROCERT. (2009, 07 29). *ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ*. Retrieved 11 2021, from <https://www.elgo.gr/>:
<https://www.elgo.gr/>
- GLOBALG.A.P. (2019, 02 01). *globalgap.org*. Retrieved 11 5, 2021, from globalgap:
https://www.globalgap.org/.content/.galleries/documents/210311_GG_GR_Part-I_V5_2_el.pdf
- GlobalG.A.P. (2019). *www.globalgap.org*. Retrieved 11 2021, from globalG.A.P.:
https://www.globalgap.org/.content/.galleries/documents/190201_GG_IFA_CPCC_AF_V5_2_en_TC_190121.pdf
- GLOBALG.A.P.el. (n.d.). *GLOBAL.G.A.P.* Retrieved 11 2021, 20, from www.globalgap.org:
https://www.globalgap.org/.content/.galleries/documents/210311_GG_IFA_CPCC_FV_V5_2_el.pdf
- GlobalGAP. (n.d.). *GlobalGAP*. Retrieved 11 2021, from www.GlobalGAP.org:
https://www.globalgap.org/uk_en/who-we-are/about-us/history/
- karipidis, P. (2014). Comparative study of quality systems in agriculture. *5th Panhellenic Congress for Standardisation, Prototypes and Quality* (pp. 1-13). Thessaloniki: ResearchGate.
- www.GlobalGAP.org*. (n.d.). Retrieved 11 2021, from www.GlobalGAP.org:
https://www.globalgap.org/uk_en/who-we-are/about-us/history/
- ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. (2019). *opengov.gr*. Retrieved 11 2021, from opengov:
<http://www.opengov.gr/consultations/wp-content/uploads/downloads/2019/05/AGRO-2-1.pdf>
- ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. (2019). *opengov.gr*. Retrieved 11 2021, from opengov:
<http://www.opengov.gr/consultations/wp-content/uploads/downloads/2019/05/AGRO-2-2.pdf>
- ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. (2019). *opengov.gr*. Retrieved 11 2021, from opengov:
<http://www.opengov.gr/consultations/wp-content/uploads/downloads/2019/05/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%85%CE%BD%CF%84%CE%AE%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-2-1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-2-2.pdf>
- ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. (2020, 12 04). *elgo.gr*. Retrieved from www.elgo.gr:
https://www.elgo.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=760:total-system-management-agricultural-production&catid=232&Itemid=1421
- ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ. (2021, 09 07). *elgo.gr*. Retrieved 11 15, 2021, from [elgo.gr](http://www.elgo.gr):
https://www.elgo.gr/images/epanek/press_event_release_7.9.2021.pdf
- ΕΛΣΤΑΤ. (2018, 09 05). *statistics.gr*. Retrieved 11 07, 2021, from www.statistics.gr:
https://www.statistics.gr/el/home?p_p_id=com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&_com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3_mvcPath=%2Fview_content.jsp&_com_life

ΦΕΚ.142/Β/29.1. (2004, 01 29). ΦΕΚ 142/Β/29.1.2004. Εθνικό Τυπογραφείο.

ΦΕΚ.200/Α/27.8. (1998, 08 27). ΦΕΚ 200/Α/27.8.1998. Εθνικό Τυπογραφείο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

«ΓΕΩΠΟΝΟΣ»		Κωδικός:
	Ανάλυση επικινδυνότητας για την Άμυνα και Απάτη των Τροφίμων	Έκδοση: Σελίδα: ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΑΜΥΝΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΣΚΟΠΟΣ

Το παρόν Σχέδιο Διαχείρισης περιγράφει τη γενική μεθοδολογία αναγνώρισης όλων των δυνητικών κινδύνων επιμόλυνσης σε όλη της φάση της παραγωγικής διαδικασίας (από το αγροτεμάχιο έως και τη συγκομιδή και τη μεταφορά).

ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΕΣ

Ο Γεωπόνος είναι υπεύθυνος να αναγνωρίσει όλους τους πιθανούς κίνδυνους που απειλούν το προϊόν κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ο Γεωπόνος προσδιορίζει όλες τις πιθανές επιμολύνσεις σε όλα τα στάδια και οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τόσο την ασφάλεια των παραγόμενων προϊόντων όσο και την αξιοπιστία της ομάδας. Για κάθε περίπτωση αναγνωρισμένου κινδύνου (intentionalthreat) σχεδιάζεται κατά περίπτωση ένα σχέδιο δράσης διορθωτικών ενεργειών.

«ΓΕΩΠΟΝΟΣ»		Κωδικός:
	Ανάλυση επικινδυνότητας για την Άμυνα και Απάτη των Τροφίμων	Έκδοση: Σελίδα: ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΔΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΟΛΙΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΚΡΙΣΙΜΑ ΟΡΙΑ	ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ
Επιμόλυνση με Φ.Π.Π	3	1	3	Νομοθεσία MRL	1)Εκπαίδευση παραγωγού 2)Εκπαίδευση εργαζομένων 3)Ανάλυση υπολειμάτωνφ.π .π.	1)Αξιολόγηση κατάστασης 2)Καταστροφή προϊόντος
Επιμόλυνση υλικών συσκευασίας	3	1	3	Δεν υπάρχει όριο	1)Εκπαίδευση παραγωγού 2)Εκπαίδευση εργαζομένων 3)Εισαγωγή συσκευασμένων υλικών συσκευασίας 4)Περιορισμένη πρόσβαση εντός του χώρου παραγωγής 5)Εκπαίδευση προσωπικού συσκευαστηρίου	1)Αξιολόγηση κατάστασης 2)Καταστροφή προϊόντος ή επανασυσκευασία προϊόντος
Επιμόλυνση κατά τη μεταφορά	2	1	2	Δεν υπάρχει όριο	1)Εκπαίδευση προσωπικού	1)Αξιολόγηση κατάστασης 2)Καταστροφή προϊόντος ή επανασυσκευασία προϊόντος
Επιμόλυνση από εργαζόμενους	2	1	2	Δεν υπάρχει όριο	1)Εκπαίδευση Εργαζομένων	1)Αξιολόγηση κατάστασης 2)Απόλυση εργαζόμενου εάν διαπιστωθεί δόλια ενέργεια
Επιμόλυνση από υπεργολάβους	3	1	3	Δεν υπάρχει όριο	1)Σύμβαση υπεργολάβων	1)Αξιολόγηση κατάστασης 2)Παύση συνεργασίας εάν διαπιστωθεί δόλια ενέργεια

«ΓΕΩΠΟΝΟΣ»		Κωδικός:
	Ανάλυση επικινδυνότητας για την Άμυνα και Απάτη των Τροφίμων	Έκδοση: Σελίδα: ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΑΠΑΤΗ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

A. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας ανάλυσης επικινδυνότητας είναι να αποτρέψει τις δόλιες ενέργειες, οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα τη μη ορθή εφαρμογή του προτύπου GLOBALG.A.P. με επιπτώσεις σε επίπεδο υγιεινής και ασφάλειας προϊόντος, αλλά και ως προς την αξιοπιστία και φήμη.

B. ΣΤΟΧΟΣ

Στόχος της ανάλυσης επικινδυνότητας είναι η αναγνώριση των κινδύνων, η αξιολόγηση τους και η περιγραφή των μέτρων αντιμετώπισης τους προληπτικά και κατασταλτικά.

Η ανάλυση επικινδυνότητας αφορά την καλλιέργεια του πεδίου πιστοποίησης. Για την αναγνώριση των κινδύνων ελήφθη υπόψη η εμπειρία του γεωπόνου, η σχετική με την καλλιέργεια βιβλιογραφία αλλά και δεδομένα από την ευρύτερη περιοχή (Αναλύσεις υπολειμμάτων, Καταστήματα Φαρμάκων, Επιτρεπόμενες και μη ουσίες κλπ.).

Για την αξιολόγηση των κινδύνων, χρησιμοποιείται η ακόλουθη κλίμακα Η Πιθανότητα αλλά και η Σοβαρότητα λαμβάνουν τιμές από 0 έως 3.

Σε τιμές γινομένου των 2 παραμέτρων

- από 0 έως 3 ο κίνδυνος χαρακτηρίζεται Μειωμένος (Δεν απαιτείται αντιμετώπιση)
- από 4 έως 6 ο κίνδυνος χαρακτηρίζεται Μέτριος (Προληπτικά μέτρα)
- από 7 έως 9 ο κίνδυνος χαρακτηρίζεται Κρίσιμος (Συνδυασμός προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων)

«ΓΕΩΠΟΝΟΣ»		Ανάλυση επικινδυνότητας για την Άμυνα και Απάτη των Τροφίμων			Κωδικός:	
					Έκδοση:	
Αναγνώριση κινδύνου		Πιθανότητα	Σοβαρότητα	Γινόμενο	Χαρακτηρισμός	Μέτρα Διαχείρισης κινδύνου
		Χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού μη κατάλληλου		2	2	4
Χρήση μη εγκεκριμένων ΦΠΠ		1	3	3	Μειωμένος	1) Ο παραγωγός εκπαιδεύεται στη χρήση ορθής φυτοπροστατευτικής πρακτικής. 2) Υπάρχει εγκεκριμένη λίστα ΦΠΠ 3) Οι εφαρμογές εγκρίνονται από τον υπεύθυνο γεωπόνο 4) Γίνεται αξιολόγηση των ΦΠΠ 5) Υπάρχουν αρχεία ΦΠΠ για κάθε εφαρμογή ΦΠΠ
Υπερδοσολογία κατά την εφαρμογή ΦΠΠ		3	3	9	Κρίσιμος	1) Ο παραγωγός υπόκειται σε συνταγογράφηση από εγκεκριμένα καταστήματα εμπορίας ΦΠΠ 2) Γίνεται έλεγχος τιμολογίων ΦΠΠ σ συνδυασμό με τον έλεγχο των ημερολογίων εφαρμογής 3) Ο παραγωγός εκπαιδεύεται για την ορθή χρήση ΦΠΠ 4) Ανάλυση ΦΠΠ /έτος 5) Δέσμευση προϊόντος, ανάκληση
Χρήση ακατάλληλων περιεκτών		1	2	2	Μειωμένος	1) Ο παραγωγός προμηθεύεται τους περιέκτες που αφορούν αποκλειστικά νωπά τρόφιμα 2) Ο παραγωγός εκπαιδεύεται στη συγκομιδή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ένας παραγωγός μπορεί να χρησιμοποιήσει το παρόν υπόδειγμα ή οποιαδήποτε άλλη φόρμα για συμμόρφωση με το ΑF 15.1

**ΟΝΟΜΑ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:**
**ΟΝΟΜΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ /
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗ:**
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:
ΥΠΟΓΡΑΦΗ:

Δεσμευόμαστε να βεβαιώσουμε ότι η ασφάλεια των τροφίμων εφαρμόζεται και διατηρείται καθ' όλη τη διάρκεια των διεργασιών παραγωγής μας, πριν από τη φύτευση.

Αυτό πετυχαίνεται με:

1. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΟΡΘΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΦΑΡΜΑΣ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

Όλο το προσωπικό μας έχει εκπαιδευτεί στην ασφάλεια τροφίμων και υγιεινή (βλέπε Κεφάλαιο ΑF.3) και παρακολουθείται αυστηρά ώστε να διασφαλίζεται ότι.

Το παρακάτω πρόσωπο (-α) είναι υπεύθυνο για την ασφάλεια τροφίμων

**ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ:**

ΟΝΟΜΑ(-ΤΑ):
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ:
**ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΗΣ(-
ΕΣ):**

αν διαφέρει, κατά τη συγκομιδή (για παραγωγή καλλιέργεια) ώστε να διασφαλίζεται ότι μόνο ασφαλή προϊόντα συλλέγονται σύμφωνα με το πρότυπο:

ΟΝΟΜΑ(-ΤΑ):
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ:
**ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΗΣ(-
ΕΣ):**

αν διαφέρει, κατά το χειρισμό προϊόντος ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται κατάλληλες διαδικασίες πραγματοποίησης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου:

ΟΝΟΜΑ(-ΤΑ):
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ:
**ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΤΗΣ(-
ΕΣ):**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΟΛΟ ΤΟ 24ΩΡΟ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΕΊΝΑΙ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

ΤΗΛ:

--

Η εφαρμογή του GLOBALG.A.P. βασίζεται στον προσδιορισμό των κινδύνων και απειλών και οι διορθωτικές δραστηριότητες θα αναθεωρούνται ετησίως ώστε να εξασφαλίζεται συνεχής καταλληλότητα, επάρκεια και αποτελεσματικότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

No	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ⁶		No	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ⁷		ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
AF 1.1.1	Κ.Α.					
AF 1.1.2	Κ.Α.					
AF 1.2.1	Κ.Α.					
AF 1.2.2	Κ.Α.					
AF2.1	Κ.Α.		4.4.5 Ag. 2.1	Π.		
			4.5.3 (i) Ag. 2.1	Π.		
AF 2.2	Κ.Α.		4.4.6 Ag. 2.1	Π.		
			4.5.4 Ag. 2.1	Π.		
AF 2.3	Κ.Α.		4.4.6 Ag. 2.1	Π.		
			4.5.2(i) Ag. 2.1	Π.		
			4.5.2(ii) Ag. 2.1	Π.		
AF 3.1	Δ.Α.					
AF 3.2	Δ.Α.		4.12.2(iii) Ag. 2.2	Π.		
AF 3.3	Δ.Α.		4.12.2(ii) Ag. 2.2	Π.		
AF 3.4	Κ.Α.					
AF 4.1.1	Δ.Α.					
AF 4.1.2	Δ.Α.					
AF 4.1.3	Δ.Α.		4.12.2(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.2.1	Δ.Α.		4.12.2(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.2.2	Κ.Α.		4.12.2(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.3.1	Δ.Α.		4.4.7(i) Ag. 2.1	Π.		
AF 4.3.2	Δ.Α.		4.12.4(ii) Ag. 2.2	Π.		
			4.12.4(iii) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.3.3	Δ.Α.		4.12.4(ii) Ag.2.2	Π.		
AF 4.3.4	Δ.Α.		4.12.4(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.3.5	Δ.Α.		4.12.2(ii) Ag.2.2	Π.		
AF 4.4.1	Κ.Α.		4.7.6(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.4.2	Κ.Α.		4.7.6(iv) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.5.1	Κ.Α.					
AF 4.5.2	Δ.Α.					
AF 4.5.3	Κ.Α.		4.12.1 (iii) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.5.4	Κ.Α.		4.12.1(iii) Ag. 2.2	Π.		
AF 4.5.5	Δ.Α.					Υπάρχει άρθρο μόνο για την μεταφορά προϊόντων
AF 5.1	Κ.Α.		4.4.1(iv) Ag. 2.1	Π.		
			4.4.6(iii) Ag. 2.1	Π.		
			4.5.4(v) Ag. 2.1	Π.		
AF 6.1.1	Δ.Α.		4.10(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 6.2.1	Δ.Α.		4.10.1(ii) Ag. 2.2	Π.		
AF 6.2.2	Κ.Α.		4.12.1(ii) Ag. 2.2	Π.		
AF 6.2.3	Δ.Α.					
AF 6.2.4	Σ		4.12.1(i) Ag. 2.2	Π.		

⁶Κύρια Απαιτηση (Κ.Α.), Δευτερεύουσα Απαιτηση (Δ.Α.), Συνιστάται (Σ.)

⁷Υποχρεούται (Υ.), Πρέπει (Π.), Συνιστάται (Σ.)

AF 6.2.5	Σ					
AF 7.1.1	Δ.Α.		4.11.1(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 7.1.2	Σ.		4.11.1(ii) Ag. 2.2	Π.		
AF 7.2.1	Σ.		4.11.1(i) Ag. 2.2	Π.		
AF 7.3.1	Δ.Α.		4.9(v) Ag. 2.2	Σ.		
AF 7.3.2	Σ.		4.9(vi) Ag. 2.2	Σ.		
AF 7.3.3	Σ.		4.9(xi) Ag. 2.2	Σ.		
AF 7.4.1	Σ.		4.8.3(iv) Ag. 2.2	Π.		
AF 8.1	Κ.Α.		4.4.6(v) Ag. 2.1	Π.		
AF 9.1	Κ.Α.		4.5.2(v) Ag. 2.1	Π.		
AF 10.1	Κ.Α.					
AF 11.1	Κ.Α.					Δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο
AF 12.1	Κ.Α.					Δεν υπάρχει άρθρο για το λογότυπο στο Agro
AF 13.1	Κ.Α.		4.4.8(vi) Ag. 2.1	Π.		
AF 13.2	Κ.Α.		4.4.8(vi) Ag. 2.1	Π.		
AF 13.3	Κ.Α.					
AF 13.4	Κ.Α.		4.4.8(xi) Ag. 2.1	Π.		
AF 14.1	Κ.Α.		4.4.8(ix) Ag. 2.1	Π.		
AF 14.2	Κ.Α.					Η καταγραφή των ποσοτήτων στο AGRO αναλύεται σε άλλες ενότητες ξεχωριστά και όχι μόνο σε μία.
AF 14.3	Κ.Α.					
AF 15.1	Κ.Α.					Δεν υπάρχει Δήλωση Πολιτικής για την Ασφάλεια των Τροφίμων στα πρότυπα Agro
AF 16.1	Δ.Α.					Ο έλεγχος για την απάτη στα τρόφιμα στο Agro γίνεται σε πολλά άρθρα από διαφορετικές ενότητες
AF 16.2	Δ.Α.					
AF 17.1	Κ.Α.		4.5.2(i) Ag. 2.1 4.5.2(ii) Ag. 2.1 4.7.10(xii) Ag. 2.2	Π. Π. Π.		
CB 1.1	Κ.Α.		4.4.8(i) Ag. 2.1 4.4.8(ii) Ag. 2.1 4.4.8(iii) Ag. 2.1	Π. Π. Π.		
CB 2.1.1	Δ.Α.		4.1.2(i) Ag.2.2	Π.		
CB 2.1.2	Δ.Α.					
CB 2.1.3	Δ.Α.					
CB 2.2.1	Δ.Α.					
CB 2.2.2	Δ.Α.					
CB 2.3.1	Κ.Α.					Απαγορεύεται η χρήση γενετικά τροποποιημένων Οργανισμών στο Agro
CB 2.3.2	Δ.Α.					»»
CB 2.3.3	Κ.Α.					»»

CB 2.3.4	Δ.Α.					»»
CB 2.3.5	Κ.Α.					»»
CB 3.1	Δ.Α.		4.3.1(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 3.2	Σ.		4.3.2(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 3.3	Δ.Α.		4.3.8(i) Ag. 2.2	Σ.		
CB 3.4	Δ.Α.		4.3.6(i) Ag. 2.2	Σ.		
CB 3.5	Δ.Α.		4.3.7(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 3.6	Δ.Α.		4.3.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 3.7	Δ.Α.		4.1.2(vii) Ag. 2.2	Υ.		
CB 4.1.1	Δ.Α.					
CB 4.2.1	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.2.2	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.2.3	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.2.4	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.2.5	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.2.6	Δ.Α.		4.5.3(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.3.1	Δ.Α.		4.5.7(ii) Ag. 2.2	Σ.		
CB 4.3.2	Δ.Α.		4.5.7(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.3.3	Δ.Α.		4.5.7(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.3.4	Δ.Α.		4.5.7(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.3.5	Δ.Α.		4.5.7(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.3.6	Κ.Α.					Το αργό δεν αποκλείει την αποθήκευση λιπασμάτων με συγκομισμένα προϊόντα
CB 4.3.7	Δ.Α.					Τηρείται μόνο ημερολόγιο
CB 4.4.1	Κ.Α.		4.5.8(ii) Ag. 2.2	Υ.		Περίπου
CB 4.4.2	Δ.Α.		4.5.8(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.4.3	Δ.Α.		4.5.8(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 4.5.1	Δ.Α.		4.5.2 Ag. 2.2			Περίπου
CB 4.5.2	Σ.		4.5.2 Ag. 2.2			Περίπου
CB 5.1.1	Δ.Α.		4.6.2(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.2.1	Κ.Α.		4.6.4(iii) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.2.2	Κ.Α.		4.6.1(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.2.3	Δ.Α.		4.6.3(xi) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.3.1	Κ.Α.					Δεν υπάρχει
CB 5.3.2	Δ.Α.		4.6.4(iii) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.3.3	Δ.Α.		4.6.4(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.3.4	Δ.Α.		4.6.4(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.3.5	Δ.Α.					
CB 5.4.1	Δ.Α.		4.6.5(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.4.2	Κ.Α.		4.6.5(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 5.5.1	Σ.					
CB 6.1	Δ.Α.					
CB 6.2	Κ.Α.					

CB 6.3	Κ.Α.					
CB 6.4	Κ.Α.					
CB 6.5	Δ.Α.					
CB 7.1.1	Δ.Α.		4.7.3(viii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.1.2	Κ.Α.		4.7.3(iv) Ag. 2.2	Π.		Χώρα στόχος στο Agro είναι η Ελλάδα
CB 7.1.3	Κ.Α.		4.7.3(vi) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.1.4	Δ.Α.					
CB 7.2.1	Κ.Α.		4.7.4(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.1	Κ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.2	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.3	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.4	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.5	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.6	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.7	Δ.Α.		4.7.5(i) Ag. 2.2 4.7.5(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.3.8	Δ.Α.		4.7.8(xi) Ag. 2.2	Σ.		
CB 7.3.9	Σ.					
CB 7.4.1	Κ.Α.		4.7.7(i) Ag. 2.2	Υ.		
CB 7.5.1	Δ.Α.		4.7.9 Ag. 2.2			Το λειεί διαφορετικά
CB 7.6.1	Κ.Α.					
CB 7.6.2	Κ.Α.		4.7.10(ix) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.6.3	Κ.Α.		4.7.10(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.6.4	Κ.Α.		4.7.10(xi) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.6.5	Δ.Α.		4.7.10(iii) Ag. 2.2	Σ.		ΠΕΡΙΠΟΥ
CB 7.6.6	Δ.Α.		4.7.10(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.6.7	Κ.Α.		4.7.10(xii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.1	Κ.Α.		4.7.11(i) Ag. 2.2	Υ.		Στο AGROτα ΦΠΠ αποθηκεύονται σύμφωνα με τις υποδείξεις, ενώ στο GLOBAL σύμφωνα με τους τοπικούς κανονισμούς
CB 7.7.2	Δ.Α.					
CB 7.7.3	Δ.Α.					
CB 7.7.4	Δ.Α.		4.7.11(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.5	Δ.Α.		4.7.11(ii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.6	Δ.Α.		4.7.11(iii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.7	Δ.Α.		4.7.11(xii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.8	Δ.Α.		4.7.11(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.9	Δ.Α.		4.7.11(iv) Ag. 2.2 4.7.11(xv) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.10	Δ.Α.		4.7.11(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.11	Δ.Α.		4.7.11(xvii) Ag. 2.2.	Π.		

CB 7.7.12	Δ.Α.		4.7.11(xi) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.13	Δ.Α.		4.7.11(ix) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.7.14	Δ.Α.		4.7.11(viii) Ag. 2.2	Π.		Περίπου
CB 7.7.15	Δ.Α.		4.7.11(xviii) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.8.1	Δ.Α.		4.12.3(v) Ag. 2.2	Σ.		
CB 7.8.2	Κ.Α.					
CB 7.8.3	Δ.Α.					
CB 7.8.4	Δ.Α.		4.7.8(viii) Ag. 2.2 4.7.8(ix) Ag. 2.2 4.7.8(x) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.9.1	Κ.Α.		4.7.12(i) Ag. 2.2	Υ.		
CB 7.9.2	Δ.Α.		4.7.12(ii) Ag. 2.2	Υ.		Στο ΑΓΡΟ απαγορεύεται η Δ.Α. επαναχρησιμοποίηση των άδειων συσκευασιών ΦΠΠ
CB 7.9.3	Δ.Α.		4.7.12(iii) Ag. 2.2	Σ.		
CB 7.9.4	Δ.Α.		4.7.12(iv) Ag. 2.2	Π.		
CB 7.9.5	Δ.Α.					
CB 7.9.6	Κ.Α.		4.7.12(ii) Ag. 2.2	Υ.		
CB 7.10.1	Δ.Α.		4.7.11(xix) Ag. 2.2	Υ.		
CB 7.11.1	Δ.Α.					
CB 8.1	Δ.Α.		4.7.8(ii) Ag. 2.2 4.7.8(iii) Ag. 2.2	Π.		Τα άρθρα του ΑΓΡΟ αφορούν μόνο τους ψεκασθήρες των ΦΠΠ
CB 8.2	Δ.Α.					
CB 8.3	Σ.					
CB 8.4	Δ.Α.					
FV 1.1.1	Κ.Α.					
FV 1.1.2	Κ.Α.					
FV 2.1.1	Δ.Α.					
FV 2.1.2	Δ.Α.		4.1.2(vii) Ag. 2.2	Υ.		
FV 3.1	Σ.					
FV 3.2	Κ.Α.					
FV 3.3	Δ.Α.					
FV 4.1.1	Κ.Α.					
FV 4.1.2a	Κ.Α.					
FV 4.1.2b	Δ.Α.					
FV 4.1.3	Κ.Α.					
FV 4.1.4	Δ.Α.					
FV 4.2.1	Κ.Α.		4.5.4(iv) Ag. 2.2	Π.		
FV 4.3.1	Δ.Α.		4.8.1(vi) Ag. 2.2	Π.		
FV 5.1.1	Κ.Α.					
FV 5.1.2	Κ.Α.					
FV 5.1.3	Κ.Α.					
FV 5.1.4	Κ.Α.					
FV 5.1.5	Κ.Α.					

FV 5.1.6	Κ.Α.					
FV 5.2.1	Κ.Α.		4.8.2(ii) Ag. 2.2	Π.		
FV 5.2.2	Δ.Α.		4.8.2(ii) Ag. 2.2	Π.		
FV 5.2.3	Κ.Α.					
FV 5.2.4	Κ.Α.		4.5.8(ii) Ag. 2.2	Υ.		
FV 5.2.5	Σ.					
FV 5.2.6	Κ.Α.					
FV 5.3.1	Κ.Α.		4.8.3 Ag. 2.2			Το άρθρο του Αγοραφορά το πλύσιμο μόνο για μετά την συγκομιδή
FV 5.4.1	Κ.Α.					
FV 5.4.2	Κ.Α.					
FV 5.4.3	Κ.Α.					
FV 5.4.4	Δ.Α.					
FV 5.4.5	Δ.Α.					
FV 5.4.6	Δ.Α.					
FV 5.4.7	Σ.					
FV 5.4.8	Κ.Α.					
FV 5.4.9	Κ.Α.					
FV 5.4.10	Δ.Α.					
FV 5.5.1	Δ.Α.					
FV 5.6.1	Κ.Α.					
FV 5.6.2	Κ.Α.					
FV 5.6.3	Δ.Α.					
FV 5.7.1	Κ.Α.					
FV 5.7.2	Κ.Α.					
FV 5.7.3	Δ.Α.					
FV 5.8.1	Κ.Α.					
FV 5.8.2	Κ.Α.					
FV 5.8.3	Δ.Α.					
FV 5.8.4	Κ.Α.					
FV 5.8.5	Κ.Α.					
FV 5.8.6	Κ.Α.					
FV 5.8.7	Κ.Α.					
FV 5.8.8	Δ.Α.					
FV 5.8.9	Δ.Α.					
FV 5.8.10	Κ.Α.					
FV 5.9.1	Κ.Α.					
FV 5.9.2	Κ.Α.					

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ

1. Σε ποιο πρότυπο πιστοποιήστε; *

- Agro
- Global GAP

2. Είστε σε ατομική ή ομαδική πιστοποίηση; *

- Ατομική
- Ομαδική

3. Από το 1 έως το 5 πόσο δύσκολη ήταν η διαδικασία - εφαρμογή του προτύπου; *

	1	2	3	4	5	
Πάρα πολύ εύκολη	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ δύσκολη

4. Τηρείτε αναλυτικά αρχεία των ενεργειών σε όλα τα στάδια παραγωγής της μονάδας σας; *

- Ναι
- Όχι

5. Λαμβάνοντας υπόψη την εκτίμηση επικινδυνότητας της μονάδας σας, εφαρμόστηκαν τα απαραίτητα μέτρα στη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας του εργατικού προσωπικού? *

- Ναι
- Όχι

6. Πόσο καλά καταρτισμένο θεωρείται το προσωπικό της μονάδας σας στη διασφάλιση της υγιεινής και ποιότητας του τελικού προϊόντος; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου καλά	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ καλά

7. Εφαρμόζεται κάποιο σχέδιο διαχείρισης ρύπων / αποβλήτων στη μονάδα σας; *

- Ναι
- Όχι

8.Πόσο ανταγωνιστικό καθιστά το προϊόν σας στην αγορά η αντίστοιχη πιστοποίηση; *

1 2 3 4 5

Καθόλου ανταγωνιστικό	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ ανταγωνιστικό
-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--------------------

9.Πόσο πιστεύετε ότι είναι αναγνωρίσιμη από τον καταναλωτή η ποιότητα του τελικού προϊόντος σε σχέση με την τιμή του; *

1 2 3 4 5

Καθόλου αναγνωρίσιμη	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ αναγνωρίσιμη
----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-------------------

10.Θεωρείτε επαρκή την εκπαίδευση που λάβατε στην ορθή χρήση φυτοπροστατευτικής πρακτικής; *

1 2 3 4 5

Ανεπαρκής	☐	☐	☐	☐	☐	Επαρκής
-----------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	---------

11.Υιοθετώντας τις πρακτικές του προτύπου που πιστοποιήστε , πόσο πιστεύετε ότι διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος; *

1 2 3 4 5

Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ
---------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------

12. Με στόχο την παραγωγή προϊόντων απαλλαγμένων από υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων και τη διασφάλιση του τελικού καταναλωτή, ο παραγωγός τηρεί σχολαστικά το διάστημα αναμονής (PHI) από την τελευταία εφαρμογή του σκευάσματος ως τη συγκομιδή και πραγματοποιεί ανάλυση υπολειμμάτων σε δείγματα καρπών σε κάθε καλλιεργητική περίοδο; *

- Ναι
- Όχι

13. Ο σύμβουλος ποιότητας σε συνεργασία με τον υπεύθυνο φυτοπροστασίας αξιολογούν και καθορίζουν για κάθε δείγμα τις δραστικές ουσίες που θα προσδιοριστούν; *

- Ναι
- Όχι

14.Είναι ενταγμένα όλα τα τεμάχια του παραγωγού με ομοειδή καλλιέργεια στο σύστημα πιστοποίησης; *

- Ναι
- Όχι

15. Τηρεί ο παραγωγός την περιοδικότητα των καταγραφών σε κατάλληλα ελεγχόμενα αρχεία τα οποία παρέχουν τα τεκμήρια συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του προτύπου το οποίο εφαρμόζει? *

- Ναι
- Όχι

16. Οι συστάσεις για την εφαρμογή των λιπασμάτων (οργανικά ή ανόργανα) και φυτοπροστατευτικών προϊόντων παρέχονται από αρμόδια και εξειδικευμένα πρόσωπα και είναι διαθέσιμη η σχετική τεκμηρίωση (συνταγές κλπ)? *

- Ναι
- Όχι

17. Υπό τον όρο ότι δεν υπάρχει κίνδυνος μεταφοράς εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων, τα οργανικά απόβλητα κομποστοποιούνται στη φάρμα και ανακυκλώνονται; *

- Ναι
- Όχι

18. Στη αποθήκη του παραγωγού παρατηρείται πλήρης συμμόρφωση σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου (Ο παραγωγός αποθηκεύει χωριστά λιπάσματα από φυτοπροστατευτικά προϊόντα τα οποία πρέπει να αποθηκεύονται σε χωριστό ντουλάπι, υπάρχει αδρανές υλικό, παροχή νερού, πηγή φωτός κπλ) ? *

- Ναι
- Όχι

19. Είναι διαθέσιμο ένα πρόγραμμα δράσης σε περίπτωση υπέρβασης ενός MRL; *

- Ναι
- Όχι

20. Τα ληγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα διατηρούνται με ασφάλεια, προσδιορίζονται και απορρίπτονται από εξουσιοδοτημένα ή εγκεκριμένα κανάλια; *

- Ναι
- Όχι

21. Για την αποφυγή ατυχημάτων έχει γίνει κατάλληλη εκπαίδευση στους παραγωγούς για τη χρήση μηχανημάτων (ψεκαστικών , φρέζας, εξαρτημάτων άρδευσης, λιπαντήρα κ.λ.π.), τη συντήρησή τους, τον επιμελή καθαρισμό του κλπ? *

- Ναι
- Όχι

22. Έχουν ολοκληρωθεί οι αναλύσεις που πρέπει να γίνουν βάσει προγραμματισμού δειγματοληψιών και αναλύσεων ΦΠΠ της γεωργικής εκμετάλλευσης; *

- Ναι
- Όχι